Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Petri Comestoris historia scolastica - Cod. Aug. perg. 138

Petrus <Comestor>

[Reichenau ?], [14. Jh.]

Regum

urn:nbn:de:bsz:31-41955

Visual Library

iacebat. Et fecit omnia que ei socrus imperaverat. Et
ecce media nocte evigilans homo expavit
dicens. Que es? Et illa. Ego sum ancilla tua
expande pallium tuum super me quia propinquus es. Et
quia indicavit ei booz in talibus de rogatibus
esse suandem castitate addidit. Alius propinquus
est me. Si me voluerit iure propinquitatis
res bene actum. alioquin ego te suscipiam
vivit dominus. Surrexit itaque booz de loco ubi
iacebat. id est iuxta auctoritatem maiorum ante
quam homines mutuo se cognoscerent. et imple
vit palliolum illi ordeo. scilicet vi. modiis. Et
rediens ruth honusta ad socrum indicavit
ei que sibi dixerat booz. Ascendit booz ergo
ad portam et sedit cum iudicibus. et vocavit x.
de senioribus civitatis. Et advocavit propin
quum illum de quo dixerat ait ad eum. Partem agri
patris nostri helimelech disposuit vendere
noemi nos duo soli sumus propinqui. sed tu propinquior
es. eme ergo si placet. At ille. Ego
emam. Cui booz. Ergo non ex media parte
oportet te memoriam legum hic. heres noemi
cum agro relictam maalon ut suscites
semen propinqui. At ille ait. Cedo iure propin
quitatis. tu utere privilegio meo. Et ait booz.
Tolle ergo calciamentum tuum ut firma sit
concessio. Io. et dominus. Booz itaque reseruit
causam senioribus iussit illi ut ei calcia
mentum solueret secundum legem. et in faciem eius
spueret. Iohannes ubi ait. Cuius non sum dignus
soluere corrigiam calciamenti. Ex hiis aut
cognoscat quos secundum diversos casus quia ipse repu
dians soluebat ei. quia vir que suscipiebat
eam. Sed quecumque mulier fieret in obprobrium
secundum legem repudii domus eius diceretur domus
discalciati. Et ait booz astantibus. Hui
vos testes estis? Qui dixerunt. Testes
sumus. Faciat deus hanc mulierem sicut rachel
et lyam que edificaverunt domum israel. Ac
cepit itaque booz ruth in uxorem. et peperit
natus est ei filius quem posuit noemi in sinu suo
nutricis et gerule fungens officio. Et dix
erunt ad eam vicine congratulantes. Ecce
habes qui nutriat senectutem tuam
iuxta illud quod. vii. Obeth vocavit nomen
obeth. quod hebraice interpretatur
serviens. hic genuit ysai patrem
david. Historia regum
Liber regum in iiii.
voluminibus distinguitur

Apud nos. sed hebreos aut in duobus libris
et dicitur primum samuel a nomine auctoris
secundum malachyn vocant id est regum a materia
sua. Quidam vocant malachot quod sonat
regnorum. sed viciose. agitur enim in primo de uno
regno iudeorum tantum et de regibus eius. sed in duo
divisum fuerit. Sed post aut cronice libri
sibe secundum singulos regibus qui capacior est in uni
a iemini. Quod exinde patet quod idem est
finis hiis libri et ieremie. Ad commendacionem
aut samuel premittit commendacionem patris
eius. et in hunc modum. De helchana

Fuit vir unus de ramathayn sophim
de monte effraym. et nomen eius helcha
na et effrate. Ut enim ponitur sed
non perseveravit secundum rigorem
virtutum nec unus primum
modo sed per singularitatem
te religionis palus.
Dicitur aut civitas eius
ramathayn quod in ebreo dicitur armathia. a

Ramathyn interpretatur
sonat excelsa
duo. quasi dicat. Deter
bus excelsis fuit
helchana.

Quo dicitur ramath quod sita est in excelso. sophim
vero specula interpretatur vel sophin speculatorum
enim id est prophetarum locus. et ibi genitum eius
ac si dicitur de ramathayn speculatorum
quia circa eam iacens regio longe videri
putatur. Sic tradit Io. alii distingunt sic
De ramatha in sophim. Sophim est autem mons
effraym nomen montis seu regionis. Unde
in sequentibus ubi agitur de xii. prefectis regio
num que ministrabant salomoni per singulos
menses ponitur dechar prefectus montis effraym
Fuit aut helchana levita. xx. a levi de
scendens a beo perahat et ysuar et chore. unde
patet quod samuel non fuit aaronita. et di
effrate id est bethleemita. Fuit enim secundum matrem
de tribu iuda. Unde samuel postea posuit
unum de filiis suis iudicem in betheleem
tamquam inter contribules. Et nota quod quidam in
nomine distingunt sic. Effrate ab effraym
scribitur per duo ff. effrate ab ephrata per
ph. eufrate ab effraym ab eufraten quod est
frugifer. pereat. et est ut dicit tantum in iudee
iuxta eufraten. Item de eodem.

Habuit aut helchana duas uxo
res nomen uni anna. et nomen
secunde phenenna. et cum debuit dice
re alteri de duabus. dixit secunde. in unes quia scilicet pos
cent in nomine uxoris. tamen hec secunda erat in
amore viri. Erat enim pulcra sed sterilis

iiii
ii
ii

in Ruth ii.
(quasi v. dicat)
Nota
i solvebat quia
calciamentum
quia ille mulieri
solvebat ei
iii
liber regum

h[ebreus] magis

Phenenna que fecunda. Et ascendebat vir ille per legem in Silo statutis diebus ad orandum. Erant autem in Silo duo filii Hely Ophni et Phinees sacerdotes. Cumque immolasset Helchana dedit Phenenne et filiis et filiabus eius partes. Anne autem dedit partem unam tristis. Quidam putant hoc dictum esse de vestibus novis quas distribuerat uxoribus et liberis in die festo. Sed putandum est dictum esse de partibus sacrificiorum que contingebant offerentes, quas tamen sicut levite ceteris distribuebant. Hebreus sermo magis videtur sonare: Dedit Anne missionem unam duplicem, quasi unam partem equipollentem duabus. Pro Anna tristis erat pro sterilitate et non sumebat cibum. Et egressa est ad fores tabernaculi ut oraret, Hely sedente ante postes, ut convenientes filium pararent eum deo. Et flevit Anna votumque vovit Domino: Domine exercituum, si dederis mihi sexum virilem, dabo eum Nazareum omnibus diebus vite sue. Et attendens Hely motum labiorum vocemque non audiens, estimavit temulentam, ait: Digere paulisper vinum quo mades. Que respondit: Nequaquam domine, sed mulier infelix ego sum usque adhuc oravi pro ancilla tua. Et intelligens Hely eam sterilem ait: Det tibi deus petitionem tuam. Hebreus tamen habet: dabit. Quod mulier ex permissione sacerdotali secura abiit, vultusque illi non sunt amplius in diversa mutati, id est animus eius non est distractus in varietates dubitationis.

De ortu Samuelis

Et factum est ut pareret filium, et vocavit nomen eius Samuel, id est postulatio dei, quia a deo postulatum susceperat. Nec ascendit mulier in Silo cum viro donec ablactaret filium. Et cum ablactasset duxit in Silo cum vitulis tribus et tribus modiis farine; Hebreus tamen habet: et modio farine; et cum amphora vini, que est infusura trium modiorum. Nec attulit similam et unum ad libandum tantum cum illis tribus vitulis paucorum sufficientem. Sed cum non nisi unum vitulum obtulisset, sed intelligendum quod residuum dedit domui sacerdotum. Porro mirum videtur esse puerum unum qui ablactatus noviter adductum esse ad ministrandum in tabernaculo. Propterea quidam dicunt tres esse ablactationes. Prima a lacte mamille que fit tercio anno. Secunda a lacte infantie que fit vii. Tercia a lacte puericie que fit xiiii. Et sic amovetur puer a nutrice, a pedagogo, a timore. Dicunt ergo quidam eum adductum post terciam ablactationem ad imbuendum litteris. Unde in sequentibus legitur quod per singulos annos mittebat ei mater tunicam parvam. Alii dicunt quod post terciam ablactationem quasi iam ydoneum ad ministrandum. Unde statim sequitur: Puer autem erat minister in conspectu domini. Cumque obtulissent puerum Hely, ait Anna: Vivit anima tua domine, ego sum illa mulier infelix pro qua orasti. Et ecce quem dedit mihi dominus. Genus erat iurisiurandi pro confirmatione, quod patriam tuam domine. Quidam tamen quasi peccans eum deum esse putant, ut id est vivit anima tua rex si novi eum, quod dicitur: Destruxit me ira tua si novi eum. Et oravit Anna dixitque: Exultavit cor meum etc. Canticum tamen prophetie non oratio. Et dicitur tota hec cantici prima pars gratiarum actio pro beneficiis in se prestitis. Secunda invectio in illos, occupe Phenenne ibi: Noli multiplicare etc. Tercio prophetat de regno Christi ibi: Dominus iudicabit fines terre. Quod autem legitur in cantico: Donec sterilis peperit plurimos, et que multos habebat filios infirmata est, Hebreus habet plurimos vii, et que infirmata est secunda. Et tradit quod singulis Anne nascentibus filiis singuli filii Phenenne moriebantur. Et v filius Anne duos filios Samuel mutant ut sint vii. Rediit Helchana in domum suam, et Samuel ministrabat ante Hely. Et dedit eum Iosephus anno xii plene prophetasse.

De filiis Hely

Porro filii Hely nescientes officium sacerdotale de sacrificiis, priusquam adolerent adipem, tollebant ab immolantibus crudam ut lautius pararent eam. Et preterea mittebat puer sacerdotis fuscinulam in ollam, et quicquid levabat fuscinula erat sacerdotis. Quod non erat portio sed rapina. Samuel autem ministrabat accinctus ephot lineo, id est sacerdotali superhumerali, et tunicam parvam afferebat ei mater singulis annis. Et visitavit dominus Annam, et habuit tres filios et duas filias. Hely autem erat senex valde, et audivit peccata filiorum quod dormiebant cum mulieribus que excubabant ad ostium tabernaculi, et eas que veniebant ad purificandum polluebant. Quidam tamen volunt quod non miscebantur cum mulieribus, sed corrupti pretium dabant mulieribus

imitatus commisceri uiris suis infra dies purifi
cationis · viii · et pater dixit eis · Cum sic dei fac
tis peccatis domini · et tepide arguebat eos · venit
autem uir dei · ad hely angelus secundum hebreos et ait
ad eum · Loquens loquutus sum ut domus patris tui ministret in sempiternum · Absit hoc a me · sed honorantes me glo

Hebrei autumant hunc uirum fuisse phynees quem gerat helyam · et putant et hoc dicunt fuisse hely an tempore samuel · sed ob honore samuel hic tacetur.

rificabo · et contempnentes abiciam · Ecce pre
cidam brachium domus patris tui · id est auferam
sacerdotium de domo tua · et quod dicebat ei a tem
pore · et videbis emulum tuum in templo · Quod
factum est in diebus salomonis cum sadoch qui fuit de
eleazar factus est sacerdos abiecto abyathar
qui fuit de ythamar · Quidam tamen autumant
translatum esse sacerdotium ad samuelem · qui non fuit
aaronita · Sed neque legitur samuelem fuisse
sacerdotem · vel aaronitas amotos a sacerdotio usque
ad tempora machabeorum · Quod autem addidit
uir dei · magna pars domus tue morietur forte
impletum est in proximo cum occubuerunt filii eius
in bello · et cum saul sacerdotes nobe interfecit
· et in signum futurum veritatis predixit ei una
die filios suos morituros · Porro in diebus
illis erat sermo dei preciosus · id est rarus · Quod

Quod tercio vocavit dominus samuelem · iii ·

Factum est autem hely iacebat in loco suo ·
et oculi eius caligaverunt · nec poterat ui
dere lucernam dei antequam extingueretur · Quidam ui
tium uident · Alii quos ad do cecucientes quam clarius
uidebat lucernam ardentem quam extinctam · Pre
sertim cecucientes oculi clarius uident ad
lucernam quam ad diem · Quidam sic distinguunt
non poterat uidere lucernam dei · antequam extingue
retur · Samuel autem dormiebat in templo
dei · id est in thalamo iuxta tabernaculum · vel solus
cum hely sacerdote dormiebat · Cumque eum uo
casset dominus cucurrit ad hely dicens · Vo
casti me · falsum dixit · sed non est mentitus
Et ait hely · Non uocaui te · Revertere et dormi
Et factum est sic similiter · Nondum enim samuel
sciebat dominum · id est non habebat consuetudinem audi
endi dominum · Cumque vocasset eum dominus tercio iterum
abiit ad hely et intellexit hely quod vocasset
eum dominus · et ait · Si deinceps vocaverit te di
ces · Loquere domine quia audit servus tuus
Cumque vocasset eum dominus dormientem dixit · Lo
quere domine · Et indicavit ei eadem comminatorie

in domum hely quam prius fecerat per uirum dei · Io
tum putandum est tertiam factam promissionem
quam fecerat dominus aaron de sacerdotio sempiterno
promissionibus non est semper attendendum sed ad eo
quibus ponitur · Si custodierint filii tui · etc.
Videtur velle · Io · dominum id est vocasse samu
elem ut prefiguraret tres ei dignitates fu
turas · Fuit enim propheta · quod ab hac vocatione
dicitur eum fuisse · Fuit et iudex · Obtulit etiam quasi
sacerdos etc quamvis esset ychaboth nepos he
ly · Mane adiuravit hely samuelem ut indi
caret ei omnem sermonem domini · Et indicavit
ei omnia · Et ait hely · Dominus est · quod bonum est in o
culis suis faciat · Crevit autem samuel · et cog
novit universus israel · quod fidelis propheta esset sa
muel domino · Et consuluit eum omnis is
rael verbum domini · Precepit enim dominus ut abic
erent divinos et ariolos · hic et suscitavit
a fratribus suis verbum domini ·

De morte hely et filiorum eius et captione arche · iiii ·

Et factum est convenerunt phylistiim in pugnam
in aspheth quod dicitur locus praecinctionis adiectio
hel · quam vocat · Io · civitatem amphecolem
tis · Israel egressus est iuxta lapidem
adiutorii · quem interpretatur deus nobis · Percussi pa
bit · et victus est israel et ceciderunt ex eo · quatuor
milia uirorum · Et duxerunt seniores israel
unus de sylo archam domini sedentis super cheru
bim · quia idem est · ut in psalmo · Qui sedes super
cherubin quia gloria domini ibi apparebat · et
tulerunt archam · et uenerunt cum ea duo filii
hely · Ofni et phynees iam fungebantur
sacerdotio patris sui · et acceperant manda
tum ab hely ne ad eum reducerent sine archa
Et timuerunt phylistiim · et acrius pug
naverunt · Fugitque israel · et cesa sunt ex eo
xxx · peditum · et archa domini capta est · et duo
filii hely mortui sunt · Cucurrit autem
puer beniamyta ex acie · et indicavit
in sylo quod factum fuerat · Hely autem sedebat
super sellam que ducebat ad castra spectans id est
auscultans · Iam enim cecus erat ut dicunt
hebrei et non cecucientes · Qui audita strage
israel et morte filiorum cecidit · Cum autem
audisset archam captam cecidit retror
sum · et fractis cervicibus expiravit · Nurus
autem eius uxor phynees pregnans erat · et pre
dolore incurvavit se et peperit filium · vi
rum suum ut dicit · Io · et vocavit eum ychabot
· id est ubi est gloria dicens · Translata est gloria domini

+ superhabundabat · hunc autem sensum videtur consentire hebreos qui distinguunt non poterat
uidere et extingueretur · lucerna dei non dum extinguebatur · et sic congrue sequitur

de israel. porro post phinees hely iudicavit israel .xl. annis. cui concordat Jo. lxx. et post hely ponunt .xx. predicti post samsonem .xx. anni fluxerunt sine iudice. quos aggregati sunt annis quibus iudicavit hely. Quidam tamen dicunt .xx. annos quibus iudicavit samuel aggregandos annis hely. magis tamen sunt .xl. anni samuel annis saul ascribendi. Sciendum potius fieri ut hely forte videtur transtulisse sacerdotium de domo eleazar. Eleazar quidem successit phynees. cui successit abyezer. cui successit bukki. cui successit ozi. et translatum est sacerdotium in diebus hely. *Incidentia.* Eo tempore regnavit rex latinorum silvius postumus filius enee et lavinie. a quo deinceps latinorum reges silvii denominati sunt. Hunc ascanius heres relinquit. adhuc puero filio suo iulio. a quo iuliorum familia originem traxit. et non multo post hectoris filii hylion receperunt expulsis posteris nestoris. *De remissione arche.*

Tulerunt autem phylistei archam domini in azotum. et statuerunt eam iuxta dagon. id est in templo eius. Et surgentes diluculo invenerunt dagon prostratum in terra ante archam. et quasi adorantem ut dicit Jo. et restituerunt eum in loco suo. Et rursus in mane sequenti invenerunt eum prostratum. caputque et manus eius abscise a trunco iacebant super limen. Ob hoc ingredientes templum in azoto calcant super limen usque in hodiernum diem. Et aggravata est manus domini super azotios et percussit eos in secretiori parte natium et putrescebant prominentes extales eorum. Quod Jo. dicit fuisse crudeli passione dissinterie. ita ut putrefacta egererent intestina. et mures egredientes de agro corrodebant extales eorum. Et sepius convocatis dixerunt ad eos quid faciemus de archa. Qui dixerunt. Circumducatur. Quocumque autem die circumducebatur percutiebantur in posterioribus. Et fecerunt sibi sedes pelliceas. Et videntes principes .v. urbium tribulabant quod facturi essent. Et erant qui dicebant eam passionem factam per archam. alii per casum. alii per corruptionem aeris et fructuum terre. Et dixerunt sacerdotes et divini. Cur aggravatis cor vestrum sicut pharao et egyptus. Remittite archam dei in locum suum et reponite in capsellam iuxta archam .v. anos aureos et .v. mures aureos secundum numerum civitatum que percusse sunt. Jo. in dicit

.v. simulacra hominum aurea. et ponentes archam super plaustrum novum iungentes duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum. et vitulos earum includentes domi. et si recto itinere ascendat contra bethsames ipsa fecit nobis hoc malum. alioquin hoc casu factum est. Et ibant vacce mugientes in directum. non declinantes in dextram neque ad sinistram. prima quam ducit bethsames. Et hec una sacerdotalium civitatum in tribu beniamin. Est alia bethsames in tribu neptalym. porro bethsamite metebant triticum. et venit plaustrum in agrum Josue bethsamite et stetit ibi. Et posuerunt archam super lapidem grandem quem putant hebrei fuisse aram edificatam ab abraham et capsellam que erat iuxta eam. Et conciderunt levite ligna plaustri et vaccas posuerunt super ea holocaustum domino. viri autem bethsamite obtulerunt holocausta et victimas in die illa. Asserunt quidam .v. tantum esse civitates phylistiim et ideo .v. tantum misisse anos aureos et .v. mures. Sed in sequentibus legitur sychelech fuisse civitatem phylisteorum. Unde melius creditur quod .v. fuisse tantum metropoles et quelibet obtulit anum aureum et murem. Alie solum mures obtulerunt usque ad abel magnum super quem posuerunt archam domini. Et consonat quod abel sit nomen lapidis super quem fuit archa posita. Alii asserunt civitatem que tunc bethsames dicebatur quod postea dicta est abel quod interpretatur luctus propter luctum bethsamitarum qui sequitur. Sed additum est magnum ad differentiam alterius abel. quod in sequentibus abela dicitur. ubi sapiens mulier exclamavit ad ioab. Quod interrogantes interrogent abela. et tunc legitur super quem posuerunt archam .i. iuxta quem. Et percussi sunt de bethsamitis .lxx. viri et .l. milia plebis. eo quod vidissent archam. Credunt autem illi .lxx. deposuisse archam cum non essent sacerdotes. Sed ergo quare cum non mortui sunt phylistei qui eam viderunt archam. propter dictum quod non peccaverunt videndo quibus non erat prohibitum videre. Timentes autem bethsamite miserunt ad viros cariathyarim ut venirent et ducerent ad se archam. Qui venerunt et tulerunt eam in domo

De viris cariathyarim. Translata est per samuel in masphat. postea et saul in galgala. post saul in nobe et de nobe tetulit

aminadab uiri [in gabaa. post hoc in domum obeth
iusti in gabaa. et [post silo. post salomon in templum
eleazarum filium eius sacerdotem instituerunt in custodiam ar
che. Et fuit ibi .xx. annis. usque ad .vii. annum reg
ni saul. quo ipse tulit eam inde. Mansit autem
apud phylisteos .vii. mensibus. et tunc quieuit omnis
israel post dominum.

Quod attendens samuel
et uidens eorum fiduciam in domino ait. Ascen
damus in masphat ut orem pro uobis. Cumque
ascendissent in masphat. effuderunt aquam coram
domino in qua maledicta congesta erant. Cum si bibe
bant ydolatre. labia eis adherebant. et inseparabilia
forte inuisibiliter fecisset. sicut fecit iosue. Et iudi
cauit eos ibi samuel. id est docuit eos iudicia dei.
Quidam tamen asserunt samuelem quoddam poculum in
iecisse in puluerem. et mixtum dedisse populo ad
bibendum. et in barbam eorum indicasse reos
ydolatrie a domino reis. sicut ante fecit moyses. Et
audierunt phylistiim congregatum esse israel in terra
in masphat. et armati ascenderunt aduersus eos.
Et timens israel ait ad samuelem. Clama pro nobis
ad dominum. Et obtulit samuel lactentem agnum
in holocaustum. Et dum clamaret samuel
ad dominum. tonitrua et pluuie. Et intonuit dominus frago
re magno super phylisteos. et mota est terra
et ... pandebatur. Et phylistei in
fugam conuersi cesi sunt a filiis israel qui persecuti
sunt eos usque ad ... . Tulitque
samuel lapidem et posuit eum in ... et uo
cauit nomen illius lapis adiutorii. et non apposue
runt ultra phylistiim ut intrarent in terminos israel
dum uiueret samuel. Iudicabat itaque samu
el populum in bethel et galgal. et masphat. ac
... per singulos annos et reuertebatur in
ramatha. ... et ibi iudicabat israel. Tres
ille ciuitates famose erant. Bethel
propter sompnium iacob. et galgal propter circumcisione
nem. et masphat propter frequentiam iosue. Et
ascendebat ad eas samuel uicissim in tribus
sollempnitatibus ebdomadariis. et iudica
bat ibi populum. Aliis diebus ascendebat ad eum populus
in ramatha ad iudicandum. Quod israel petiit
regem. vii.

Cum autem senuisset
samuel posuit filios suos. Iohel et
abyam. alterum in bethleem. et alte
rum in bersabee. ut ibi sedentes iudica
rent populum. Qui declinauerunt post auariciam
et peruerterunt iudicia. quod non ferens populus dixit
ad samuelem. Da nobis regem ut iudicet
nos. sicut cetere gentes habent. Displicuit sermo
samuel ... ... et ... odium regis.
Cumque consuluisset dominum dominus ait illi. Audi
uocem populi. Non te enim abiecerunt sed me ne
regnem super eos. Uerumtamen predicens ius regis.
Et ait samuel ad populum. Hoc erit ius regis.
Filios uestros faciet suos equites et preuri
sores agricolas et fabros armorum. Filias uestras
faciet unguentarias et cogstrias et panificas
suos seruos et ancillas et iumenta ponet in ope
re suo. optima quoque uinea dabit seruis suis. et uos
eritis ei serui. Et ait populus. Non audiemus te. sed
erit rex nobis et pugnabit ante nos. Et ait
samuel. Ite ad propria optime uos erudiebo
cum cognouero a domino quis datus sit uobis rex.

Erat uir. De unctione saul et electione.
de beniamin nomine ... ix.
cys de stirpe gemini cui erat filius
saul. et non erat uir melior illo in israel. Cum
perissent asine cys dixit ad filium. Tolle
unum de pueris et quere asinas. Cumque tran
sissent per montem effraym. et terram salym
et terram beniamyn. et non inuenissent.
et uenissent in terram suph que fuit patria
samuelis. Ait saul ad puerum. Reuertamur
ne pater me sollicitus sit pro nobis. Cui puer.
Est uir dei in ciuitate hac qui absque am
biguitate loquitur. Eamus ad eum. si forte
indicet nobis de uia nostra. Et ait samuel
Quid feremus ad eum? panis defecit in sitarciis
et sportulam non habemus. id est argentum in sportula.
Exulabat ut ait Io. putas ipsum ac
cepturum munera. Tamen non saul legitur ob
tulisse. Cui puer. Ecce in manu mea
quarta pars stateris argenti. Et ascen
derunt in ramatha in qua erat uir dei.
Et dixerunt puellis egredientibus ad aquam
haurien... hic uidens. Que dixerunt. Est hic
hodie sacrificium ... in [Sacrificium dicit
excelso. Cumque ambu [prandium quod parauerat
lauerint in urbis me [samuel.
dio. apparuit eis samuel. cui predixerat
dominus. Cras hac hora mittam ad te uirum
de beniamyn quem inunges super populum meum.
Cum samuel aspexisset saul. dixit ei dominus.
Ecce uir quem dixi tibi est. Et ait ad saul.
Ego sum uidens. Ascende ut comedas
mecum cras dimittam te. et que sunt in corde
tuo indicabo tibi. et de asinis non sis
sollicitus quia inuente sunt. Posset uideri saul

habuisse sollicitudinem in corde pro asinabus nec hoc
dicitur in hystoria. Vnde autem hebrei saulem
uidisse per sompnum se collocatum in uertice pal
me quod signum regnandi. Vnde sollicitus erat
Et obhoc dixit samuel. Cui erunt optima
que que in israel. Cum ne .... ascenderunt in ex
celsum ante templum. Licebat enim sacrifica
re in excelso. Cumque recumberet in triclinio
dedit ei samuel locum in capite .xxx. uirorum
qui fuerant inuitati. Et posuit ante eum armum
quasi partem regalem quam de industria seruauerat
ei. Cumque mane surrexissent et egressi
essent ciuitatem dixit samuel. Antecedat
nos puer. Et tu substa ut indicem tibi uerbum
domini. x. Tulit autem samuel lenticulam
olei que est uas fictile quadrangulum habens
foramen in medio lateris. Et effudit super caput
eius et osculatus est eum et ait. Vnxit te dominus
super hereditatem suam. Et hoc tibi signum.
Cum recesseris a me inuenies duos uiros
iuxta sepulcrum rachel. Que dicet tibi inuenta
sunt asine. Cumque ueneris ad quercum thabor
que est thabor nomen hominis non montis inue
nient te tres uiri. unus portans tres hedos
alius tres tortas panis et alius lagenam
uini. Et accipies de manu eorum duos
panes. Post hoc uenies ad locum qui dicitur sta
tio phylistinorum eo quod quondam in phylistei
castra metati sunt. Et habebis obuiam cune
um prophetarum descendentium de colle domini et
psallentium in instrumentis et prophetantium
et insiliet in te spiritus domini et prophetabis cum
eis. Et non quia samuel primum instituit
conuentus religiosorum in quibus psallebatur domino
Et dicebantur cohortes eorum cunei quasi co
nes. Et dicebatur prophetare id est uigiliis deum
laudare. Et forte quia aliqui ex eis pro
phetabant. Et addidit samuel. Cum
ueneris hec signa scias quod deus tecum est. Et
descendes ante me in galgala. ego
quippe descendam ad te ut offeras ob
lationes .vii. diebus. Vnde consecratione
sacerdotis et regis tot diebus fiebat ob
latio quotidiana. Et addidit. Expectabis donec
ueniam ad te et ostendam tibi que facias.
Vnde quidam .vii. dies referunt ad ceremoniam
consecrationis ut sit sensus .vii. diebus expectabis
donec ueniam que prius explicabitur. Cum
que uenisset saul ad cuneum prophetarum pro
phetauit cum eis. Aiunt hebrei eum pro
phetasse de gog et magog et de premiis iu
storum et penis malorum. Et ammirantes qui no
uerant eum dixerunt. Numquid et saul inter prophetas?
Et eius pater est. quasi diceret. Cum non sit de gente prophetarum
aliquis uir hic. Et quis pater eorum. quasi diceret. Solus deus
pater prophetarum. Et spiritus ubi uult spirat non
tantum filios prophetarum. Et inde uersum est in pro
uerbium. Num et saul inter prophetas. Que forte
de populo saule dicebat. ut de cumque repen
te sublimato. Et intrauit ad uero patruum
suum. Qui cum quesisset ab eo de uerbis samuelis
de verbo regni tacuit certa indicante. Vo
cauit autem samuel populum in masphat. Et ait.
State coram domino et faciam sortes per tribus
et familias et capita. Et inuenit sors tribum
beniamin et descendit usque ad saul filium cis
Et dicitur samuel temperasse sortes iuxta cor suum.
Sciebat autem saul quod quereretur latuit quia noluit susci
pere principatum. Quem inuentum statuerunt
in medio populi et fuit altior uniuersis ab humero
et sursum. Et ait samuel. Ecce quem elegit do
minus et ei similis in omni populo. Et exclamauit omnis
populus. Viuat rex. Et scripsit samuel legem
regni et legit uniuersa audiente populo et rege
Et reposuit libellum in tabernaculo quod adhuc
erat in sylo cum altari quod adhuc erat
in sylo. Et redierunt ad propria. Et saul in abiit
domum suam in gabaa. Quidam uero despexe
runt eum. Et saul dissimulabat. De naas
con et secunda unctione saul. xi.

Factum est autem quasi post mensem naas amonites
rex obsedit iabes galaad. Cumque
petissent ab eo obsessi fedus. Inibo fedus
uobiscum ut eruam uobis oculos dextros omnibus.
Eis enim qui bello capiebantur dextros oculos
eruebant ut sinistros scuto celantes
ad bellum forent inutiles. Et dixerunt ei
Concede nobis .vii. dies et mittemus in omnes
terminos israel. Et si non fuerit nobis defensor
egrediemur ad te. Venerunt autem nuncii in gabaa
ad saulem. Et cum nunciassent hec flevit populus.
Et ipse saul ueniebat de agro post boues
et premisit iabytis se uenturum tertia die
in auxilium. Et iussit aliquos eorum pro
ducere iuuenes sustinentes. Et diuinitus
inspiratus concidit utrumque bouem in frusta
et comminatus est in omnes terminos israel dicens
Qui non exierit post saul et samuelem sic
fiet bobus eius. Et egressi sunt quasi uir unus
.iii. milia uirorum. Et constituit saul

alibi

aut

populus mactis pacificis. Et ingressus est castra in vigilia
matutina et percussit Amon plaga grandi. Et ait
populus ad Saul. Quis est qui dixit non regnabit Saul
super nos? interficiatur. Et ait Saul. Non interficiatur
hodie quisquam, quia fecit dominus salutem in Israel. Et
ait Saul Samueli. Eamus in Galgala et in-
novemus ibi regnum. Et unxerunt Saul in re-
gem ibi in Galgala. Et ait Samuel ad populum.
Ecce rex graditur ante vos. Me abiecistis et
dominum. Et hoc erit vobis signum quod petistis vobis re-
gem iniuria. Ecce messis tritici est hodie et
invocabo dominum et dabit tonitrua et choruscatio-
nes grandines et pluvias. Et sic factum est sta-
tim sub natam tritici illius. Et populus timens ait.
Ora pro servis tuis. Addidimus enim peccatis nostris
malum ut peteremus nobis regem. Et ait Sa-
muel. Peccastis. Nolite de incepto rece-
dere a domino et invenietis. Alioquin peribitis vos-
ter vester. Quod Samuel predixit Saul de

·xiii· Filius unius anni translatione regni
erat Saul cum regnare cepisset hu-
milis tamquam puer. Duobus autem annis
regnavit super Israel. Hic textus inchoans
annis regni quibus tyrannus fuit et non rex.
Quidam hoc legunt de Ysboseth filio eius dicentes
eum anniculum esse in principio regni patris
et de eodem dicunt esse quod duobus annis regna-
verit in Israel. Quod autem duobus annis reg-
navit Ysboseth verum est. Quod autem anniculus
esset cum regnare cepisset pater eius stare non potest.
Saul enim erat .xx. annos regnavit Ys-
boseth in regnans post patrem iam quadra-
genarius erat. Quod tamen ipsi dicunt contra-
dicentes Saul cepisse regnare post Hely et
ponunt eum in annis Saul annos Samuel.
Hebrei sic habent. Filius unius anni Saul cum esset
in regno et duobus annis regnavit. Elegit
sibi .iii. milia scilicet id est cum regnasset per annum
et post per duos vel per tres annos elegit sibi etc.
Et erant .ii. cum Saule in Machmas et
in Bethel. Mille autem cum Ionatha in
Gabaa Beniamyn que fuit urbs Phine-
es filii Eleazar. Et percussit Ionathas
stationem Philisteorum que erat in Gabaa
id est locum munitum in quo posuerant Philistei
custodes tamquam dominantes in Israel. Et tunc
erexit se Israel adversus Philistiim. Quod audito
Philistei congregati sunt ad pugnam contra
Israel .xxx. curruum et .vi. equitum et vul-
gus innumerabile. Et ascendens Saul in
Galgala convocavit populum et Samuelem ad consu-
lendum dominum. Et cum expectavit Samuelem
.vii. diebus iuxta condictum dilapsus est ab eo populus. Et
timidi absconderunt se in speluncis et abditis
et in ~~[struck]~~ antris. Hebrei autem transierunt Ior-
danem. Quidam enim erant in Israel apparatu vocabu-
lo dei qui pre timore credunt descendisse in ca-
stra Philistiim ad obsequendum eis. Cumque
audisset Saul moram Samuelis dampnosam .vii. die ob-
tulit holocaustum et pacificas. Cumque con-
plesset ecce Samuel veniebat et arguens Saul-
lem ait. Quid fecisti? Respondit Saul. Populus a me
fugiebat et tu non veneras iuxta placitum di-
es et timui ne hostes venirent ad nos prius
quam placare faciem domini et necessitate compulsus
obtuli domino. Dicunt Saul peccasse quia sine Sa-
muele obtulit ad consulendum. Alii quidam
ut sunt dicunt .vii. dies quos dixit Samuel
non esse expectationis sed oblationis. In eo scilicet
ne regni et domini numquam sine eo esse offerendum
ad consulendum. Verumtamen ut oblationes .vii.
dierum fient pro sacerdote legis. Pro rege sic non
meminimus me legisse. Adhuc valde mirandum
est cum tam bis iuxta esset Saul in rege quod in mem-
oria illarum facta fuit oblatio talis pro rege. Et po-
stea dicit Samuelem sic mandasse ut cum vellet
immolare ad consulendum dominum scitaret ipsum
ut ostenderet ei quid facturus esset. Et post scitatio-
nem si moram faceret expectaret eum .vii. diebus. Saul
in die scitationis innuavit in hiis .vii. non
expectavit eum nisi .vi. diebus. Et addidit Sa-
muel. Nequaquam regnum tuum ultra consurget
sed quesivit dominus virum iuxta cor suum ut regat
populum suum. Abiit Samuel in Gabaa Beny-
amin. Et egressus est Saul cum populo obviam
Philisteis et erant cum eo .ii. dc. viri et Io-
nathas filius eius. Porro faber ferrarius non
erat in Israel. Caverant enim Philistei
ne facerent Hebrei gladium aut lanceam.
Et descendebat Israel ad Philistiim ut
exacueret acies omnium ferramentorum usque
ad stimulum corrigendum id est emendandum
et exacuendum. Vel ita ad stimulum quod est
ad corrigendos scilicet boves. Cumque
venisset dies pugne non est inventus ensis vel
lancea in manu totius populi excepto Saul
et Ionatha. Et fecit Saul afferre ar-
cham domini in castris et Achyas filius
eius Achytob frater Ichabod portabat
ephot. De clade Philistiim et facto

[A]ccidit aut ut qdā q' comedit ionathas. xiiij.
die exiret ionathas cū armigo suo
ut exploraret stacioem phylistinoꝝ
patre suo ignorante. Et uolū transire ionathas
ad phylisteos p vallem ꝑruptā scopul' hīc
& inde eminētib' i modū dentiū. Et ait
ionathas ad puerum. Cum apparuerim' eis si
dixerint manete donec ueniam ad uos stem'
Q' si dixerint ascendite ad nos ascenda
mus q' tradidit eos dn̄s in manib' nr̄is. Hoc
erit uob' signū. Cumq; dixisset phylistei
ascendite ad nos. ascendit ionathas manib'
reptans & pedib' & armig' post eū. Et ce
ciderunt eos dn̄s ante ionatham. Et pcussit io
nathas cū puero circit xx. uiros i media p
te iugis. & conturbata sunt castra. & diffu
giebant mutuo se pmetes. Et indica
uerunt speculatores saulis fugā hostiū
Cumq; qsitū ē q's ex nob' abiit repertū ē io
nathan abee & armigeꝝ sui. Et ait
ad achyam. applica .i. ꝑpara archam
dn̄i. ad consulendū dnm. Cumq; tumult'
crebresceret i castris ait ad sacerdote Con
trahe manū tuā. Et exclamās cū ꝑplo ce
pit psequi fugientes. ꝫ & hebrei qui transie
rant ad castra phylistinū reuersi sūt ut essent
cū isrl'. Omes q; q' se pius absconderant rep
si sunt in pliū & iam erant cū saul. q. x.
uidensq; saul morā dapnosam si comederent
adiurauit ꝑplm dicens. Maledictus uir .i. dig
nus maledictione. dignusq; erit morte q
comedit panē usq; ad uesperam. donec ulcis
scar de inimicis meis. Cumq; transiret
ꝑpls p saltū apparuit mel fluens & null' gu
stauit ex eo. Ionathas q' nō audierat
maledictionē patris tinxit ugam i fauo
& cū gustasset illuminati sunt oculi ei' .i. facti
es exhilarati q; respexis urbib'. Di q' tā
ta copia mellis ē ibi i cauis arboꝝ & in
cauernis petraꝝ & abditis terre quod q' plu
res reperiant saul sr̄ etiam de cātentes
Dicit Io. inuenisse ionathan ap' cubi
lia inq'rētū quē erat in sorte effraym. Cum
indicasset ei qdam maledcm̄ patris. sed a
sumite ꝑplis cibū maior plaga fuisset in
hostib'. Inuesperā tñ ꝑpls fessus nimis &
fame morā nō sustinens pecora mac
tauit i terra & comedit cū sanguine. hoc
quaq; in occid' & coxit. antequā sanguis
ba diluuet nō dū purgant carnib' n p

[S]ede cessauit. nō applicād' maledcm̄ patris

more ꝑpli gentiū aliter laniauit & cū quo
sanguine. Dicūt qdam q' pda hostiū nemi
ne licebat ede. donec imolasset uictimas dn̄o. Al
cedo q' cū sanguine edebat. Et ait saul
ꝑplo peccastis. Voluite ad me saxū grande
& pcepit ut omis ꝑplus illud saxū & coram
ipo s' more ꝑpli peccatis lauaret. ne fer
te quis aliter faceret occīde. Quod primum
edificauit saul altare dn̄o. cum pz q' nō sit altare recessiā bis obtulat i galgala putare tn̄ qdam eū qualiq; obtulerit
[C]ausus erat q' post ꝑplm nō edebat donec sacrificiū uespertinū fieret. p eis alioquin edebant cū sanguine q' sudent i bello
nouū altare construxisse. Hoc ū dicit p'm
q' nūc plene iux' dei placitū obtulit.
Cumq; nocte uellet irruere sr̄ hostes ait
sacerdos. Consulam dn̄m. Qui consulenti nō
Audiuit dn̄s in die illa. hoc ē nec nocte nec die
sequen. Et ait saul. Cauitas hō lateat
cū peccatū. pruniete dnm & si ionatham fuc
rit ē. absq; retractione morietur. Et sta
tuit ꝑplm in parte una & se & ionatham in
altera. Et cecidit sors sup ionatham. Et ait
saul. Morieris ionatha. q' n̄ hoc fecit
het fatiat mi dn̄s & hec addat. Et ait ꝑpls
Ergo ionathas morietur q' fecit salute
in isrl'. Viuit dn̄s .i. p uiuere dn̄i. ul' sic
dn̄s uiues & nō dīx. generaū. Si ceciderit
capillus de capite ei' ꝑpo pesito ē. Vel le
si ꝑ nō. & eripuerit ionatham de manib'
patris & redierunt ad ꝑpria. Saul ū confir
mat i regno quo se uidebat sciebat ho
stes isrl'. & pcussit amalech plenius ē.
ul' forte pīt pcussisse & deleuit exmine
re dn̄s. Fuerunt aut filij saul ionathas
& iesui & melchysua. qui iacet ysbo
seth tamquā puer. nō dū militas i regnū
tēpore. Filie ū merob & mychol. & uxor ei'
achynoen & princeps milicie ei' abner
fili' ner patruel' ei'. Nam cys & ner fuerunt Fuerūt
tres filij abiel. Legit tn̄ in palypomenon
q' ner fuit pater cys. q' ꝑ etate dicit ē
& q' nutriuit eum. Q' d' saul uicit amalech. xv.
[T]unc ait samuel
ad saul. Hec dicit dn̄s. Demolire
amalech & uniusa ei' que resti
tuit isrl' cū ascenderet de egypto. Iu
mentā qdā uoluit dn̄s in terra. uel trali
memoria amalech sr̄ celi. Sed q' dnī

A q' fecisti. Cui ionathas nō in conuus
sū n' q' heri nesciens maledcm̄ mel comedi
& ait saul

illos maleficos fuisse et in pecudes se vertendi
huisse p̄ritiā · et ideo ne sub forma pecudis e
uaderent et pecudes p̄isse · Et recensuit saul
cc · peditū · et x · m̄ · viroꝝ iuda · Et nō q̄ritur
ut dixit viri iuda tamq̄ pociores ceteris
om̄ alibi · Saul leonis iudas · Cumq̄ ita as
ser saul amalech dixit cyneo · Recede a
me ne inuoluā te · q̄ tu fecisti m̄iaꝝ cū isr̄l
sed · n · q̄ raguel et om̄e domus ꝑ · bn̄i co
sult dedit moy · ꝑ dom̄ hitabat ī amalech
p̄t filios obab · Et egressi sunt cynei · et de
inceps habitauerunt in isr̄l · Et hus ortus
rechab ut p̄ ꝑ ualypomenon legitur · Hii sunt cynei
q̄ venerunt de calore domus p̄ris rechab · Per
cussit saul amalech ī ore gladii · i · in ua sta
cōne q̄ ī deuorat ꝯme · uel ꝯ loquō · i · in
gladio · Et pepercit saul agag regi ama
lech · et optimis armētoꝝ · Et ait dominus ad
samuelē · penitet me q̄ fecerim saul regē
Et orauit samuel p̄ eo dominum tota nocte · Et
q̄ accepisset q̄ saul erexerat sibi fornicem
triumphalē ī carmelo uictor · sibi gentium
q̄ faciebat arcū de myrtis et palmis et
oliuis ī signū victorie descendit ad eū
ī galgala · Et occurrit ei saul · Cumq̄
culpasset eū q̄ q̄ p̄da reseruasset de amalech
ī excusacōne sui dicebat p̄plm̄ reseruasse
optima ad offerendū dn̄o ī grāꝝ actōne
Cui samuel · Melior ē obediēcia quam
uictime · Sup bonos delectat deus · et nō sa
crificia · p̄cium sibi tulint q̄ dederat
de p̄re · Et ait saul · peccaui · Sꝫ hac
uice porta peccatum meū · i · ora et satisfac
p̄ me · ut dimitte m̄ · Cui samuel · p̄re
cit te deus ne sis rex in isr̄l · Cumq̄ uelle
abire samuel apprehendit saul summitatem
pallii ei q̄ scissa ē · Et ait samuel · Scis
dit deus regnū a te · hodie · i · a tua p̄tate
Cumq̄ adorasset simul deum p̄cepit samu
el ad duci ad se agag regē · Et oblatus
ē ei pinguis et tremens · Et dixit samuel
ad agag · Sic me separat amara mors q̄
d · Sicut ē q̄ sic te separat mors et sepa
uit aīam tuā a te · Q̄ dum dudū deio
nes separat · et supplent adulterium · uel
s aliam lrām · Et dixit agag · Sic me
separat amara mors · q̄ d · Mors que
separat a me meos · amarissime separat
me ab hoīb · Et concidit eū samuel in
frusta · et abiit ī ramatha · Saul h

ascendit ī domū suā in gabaa · et nō uidit
ulterius samuel saulē in habitu regio · nam in
p̄phico p̄dea uidit · De unctione dauid in

De unctione dd in domo patris

Samuel autem
lugebat saul · Et ait dominus · usq̄ la
geas saul cū ego abiecerim illum ·
Imple cornu oleo et uade ad domū ysai
ut ungas ī regē unū de filiis ei · Et q̄
timeret saul · sub titulo q̄ ad ī molandum
Cumq̄ uenisset in bethleem · dixerunt senio
res ad eū · pacificus ne ē ingressus tuus · Ti
mebant · n · ne p̄p aliquam correpcōnem
misisset eū rex · uel q̄ offensus foret regi su
isset · et nō auderet eū recipe · Cui dix
isset se uenisse ad ī molandū sanctificauit
ysai · et filios ei · et statuit eos coram
altari · Et uidens helyab p̄genitū p̄rem
et optimū estimauit regē futurum
Et ait dominus ad eū · Ego nō corporis pulcritu
nē apice facio regalē · sꝫ animi uirtute
et eundē mō reprobauit dominus · Alios statuerat an
ysai · vii · filios corā samuele · vi · p̄mos
et nathan adoptauit filiū samaa filii
sui · Et ait samuel ad eū · Nunq̄ cōpleti
sunt filii · Q̄ respondit · Adhuc reliquus ē puer
et pascit oues · Et iubente samuele ad
ductus ē dauid rufus · i · rubicundus · et pulcher · et i
unctus ē ī medio fr̄m · Et directus ē sp̄c
dei in dauid · a die illa · et deinceps · et recessit
sit sp̄c dei a saul · et exagitabat eū sp̄c
nequam a dn̄o · Dicitur · io · dauid tunc accepisse
sp̄m p̄phicū sicut et ille q̄ p̄phare cepit sco
sup se sp̄u ueniente · Sꝫ q̄ dicit ē sp̄m
recessisse a saul · directū in dauid · uel q̄
de eode sp̄u dicat · i · de gr̄a sp̄c · q̄ hucus
usq̄ saul uictor hostiū extiterat · Tunc
dixerunt ad saul serui ei · Sp̄c malus exagi
tat te · adhibe tibi salte p̄iciam in cythara
et leuius feres · Tradunt p̄hi q̄ armonia
letiū reddat leciorē · et tristem tristiorē
Tradunt mathematici q̄ multi demo
nes armonia ferre nō possunt · et quoq̄
nulli · Et indicatum ē regi · q̄ dauid esset sci
ens psallere · et uir bellicosus · Cumq̄ misisset
rex ad ysai p̄ filio ei · tulit ysai asi
nū plenū panib · et uinū · et hedum
et misit ea regi p̄ manū dauid · Dicit autem
asinū plenū · i · sufficienter honeratū · uel for
te sic ex boue · et hyrco fiunt uices ita
et de asinis fiebant sacci ad aliquid

fenda. Cumque spiritus arripuisset Saul, David psallebat in cythara, et levius erat ei. Et qui vexabat spiritus. Cumque aliquamdiu cessisset spiritus a Saul, remissus est David ad patrem. De morte Golye.

xvii Factum est ut congregarent Philistiim exercitum adversus Israel in prelium. Porro Saul et Israel castrametati sunt in valle Terebinthi, scilicet quam Iacob abscondit ydola. Et egressus est vir spurius de castris Philistinorum Golyath Gethei, de semine gyganteo, altitudinis sex cubitorum et palmo. Iste spurius dicitur, quia de ignobili patre et gentili, et nobili matre, id est iudea, natus erat. Spurius et ybrida dicitur ignobilis ex patre, sicut onager, et nothus e contrario. Hic exprobavit Israel quod servi essent Philistinorum, et proponebat eis monomachiam, ita ut quorum vinceretur athleta servi essent aliorum. Hebrei autem stupebant et metuebant nimis. Sic dicebat Golyath xl diebus. Erant autem tres maiores fratres David in exercitu, et eis misit pater per manum David ephy polente et x panes, et tribuno sub quo militabant x formellas casei, id est x caseos parvos et recentes. Hebreus habet x sectiones casei, id est x genera et diversitates caseorum. Et precepit ei ut secum afferret pignora fratrum, id est libellos repudii. Mos erat enim hebreis quod proficiscentes ad prelium libellos repudii darent uxoribus, ut si caperentur vel non redirent usque ad tres annos, liceret uxoribus nubere. Cumque venisset David ad locum, clamor egrediebatur in singulis diebus aliquid psallentes. Ecce ascendebat Golyas exprobrans ut heri et nudiustertius, et fugerunt Israelite a facie eius. Et admirans David audivit a pluribus virum qui percussisset istum ditabit rex et dabit filiam suam. Cumque audiret eum Elyab frater eius talia sciscitantem, increpavit eum, timens ne pugnaret et occideretur. Et dixit David: Quid feci? Numquid non verbum est? supple dignum meo pectore, quasi diceret: Cum proposito verbo me increpas? me vel ita: quasi verbum tantum est, et non res, et non animo pugnandi hec dico, sed ut rem sciam. Nunciata sunt autem verba David ad Saul. Et ait ad regem: Ego servus tuus pugnabo adversus Philisteum. Cumque prohiberet eum rex quia puer esset, addidit: Ego servus tuus interfeci leonem et ursum cum invaderent gregem. Erit igitur hic incircumcisus quasi unus eorum, domino me liberante. Tunc

Amonos grece unum, et machos bellum

induit eum Saul armis, et deposuit ea David quia non habebat armorum consuetudinem. Et tulit in manu baculum pastoralem, et elegit de torrente v lapides limpidissimos, id est planos et volubiles, et misit in peram pastoralem, id est in vas quo lac mulgebat vel ferebat panem, et fundam manu tulit, et processit adversus Philisteum. Qui despexit David et ait: Numquid canis sum ego, quia tu venis ad me cum baculo? Cui dixit David: Tu venis ad me cum armis, ego autem venio ad te in nomine domini, ut sciat universa ecclesia hec quia non in gladio salvat dominus. Cumque iecisset lapidem funda, percussit eum in fronte. Iosephus dicit quod et ii lapide petiit eum in eodem loco, et toto ictu deiecit eum. Et accurrens eduxit gladium illius et precidit caput eius. Hic fabulantur quidam Iudei quod fuit galea et lorice obsequium prestitit domino, dans locum lapidi ut intraret hominem ad occidendum. Strabus dicit de incepto circumcisio facta est cultello ferreo, quod prius fiebat petrino. Fugerunt itaque Philistei, et Israel persecutus est usque ad portas Acharon. David autem gladium posuit in tabernaculo suo. Longo tempore post tulit illa in Ierusalem. Hebreus non habet suo, et ob hoc credit quod in Ephec posuit eum in tabernaculum domini, unde postea ab Abymelech accepit gladium. Cum autem reduxisset David de prelio, ait Saul ad Abner: De qua stirpe est hic adolescens? Forte volens scire cui daturus esset filiam suam. Non enim cognovit eum Saul, quia aliquamdiu absens fuerat, et alterat per etatis incrementum species, et erat labilis memorie. Et dixit Abner: Vivit anima tua rex, si novi eum, id est per animam tuam non novi eum vel percepi nomen. Hebrei sepe nominant mala a contrariis eorum, ut hic, et: Benedic deo et morere. Cumque quesisset Saul a David quis esset, ait: Filius servi tui Ysai sum. Et tunc anima conglutinata est Ionathe anime David, et dilexit eum. Et dedit Ionathas David vestimenta sua usque ad arcum et gladium et balteum. Quod Saul persecutus est David.

Factum est cum rediret triumphantes de prelio, et David disponeret ferre caput Golye in Ierusalem, nam ut ait Iosephus hoc secum habebat, sed hastam iam dicaverat deo, egrediebantur mulieres cum musicis in tubis et cum instrumentis, precinebant mulieres: Saul percussit mille, et David decem milia. Audiens Saul cum victorie preconium attribui David

quasi dolens intra se ait: Quid ei superest nisi solum regnum? Et timuit ne a domo sua transferret regnum, et invidebat David. Non ergo rectis oculis inspiciebat eum. Post dies invasit spiritus malus Saul, et qui prophetabat, et missa lancea quam tenebat David psallentem putavit configere parieti. Declinavit autem ab eo secundo, primo recesserat bello imminente. Et postea statuit eum Saul chiliarcham, et ait: Filiam meam Merob dabo tibi, tantum esto vir fortis et praeliare bella Domini. Tractabat enim apud se: Non sit manus mea in eum, sed manus Philisteorum. Cum autem Merob debuit dari David, data est Adriaheli Molathitae. Dilexit autem David Mychol, et placuit Saul. Et ait ad eum: In duabus rebus gener meus eris hodie, quasi in duabus filiabus meis. Nam alteram habuisti sponsam, alteram habebis uxorem, vel ita: Quia stravisti gygantem, et dabis centum praeputia. Hoc enim significaverat ei Saul per servos suos. Non enim habet rex necesse sponsalia, id est munera pro donatione in nuptias, nisi tantum centum praeputia Philisteorum. Et abiit David in Achaion cum viris qui cum eo erant, et percussit de Philisteis ducentos viros, et attulit praeputia eorum, et annumeravit ea regi. Iosephus tamen dicit absciderit sexcenta capita, venit ad regem et nuptias exigebat. Et dedit ei Saul filiam suam in uxorem. Cumque videret eum apud Deum et homines acceptabilem, timuit, et tractabat de morte eius, nec iam mentem celare volens dixit Ionathae et servis suis ut occiderent David. Quod indicavit Ionathas David dicens: Absconde te usque mane, cras loquar patri pro te. Et in crastino locutus est Ionathas ad patrem: Cur peccas in sanguine innoxio? Quod fecit salutem in Israel, et opera eius valde sunt necessaria, et eius morte filia tua vidua vexabitur. Et placatus Saul iuravit: Vivit Dominus, quia non occidetur. Et introduxit Ionathas David ad regem, et stetit coram eo ut prius.

Iosephus dicit duas res fuisse centum praeputia, quae plus dederat regi pro Merob, et centum quae postea dedit pro Mychol.

Quod Mychol deposuit David per fenestram

Rursus inito certamine percussit David Philisteos plaga magna, et invidit Saul, et iterum demon exagitabat eum, et David psallentem sicut prius voluit perforare. Et fugit David in domum suam. Misit autem satellites Saul nocte circa domum ut mane egredientem occiderent. Quod cum praesensit Mychol, deposuit eum per fenestram, et aufugit. Mychol autem stravit lectulum quasi egrotantis, in quo posuit statuam, et pellem caprarum ad caput eius similitudinem capillorum exprimens, et sagis superpositis iacuit capite spirans et exspirans hanelanter. Cumque Saul deprehendisset se illusum, dixit ad Mychol: Cur dimisisti inimicum meum? Quae ait: Timui. Dixit enim mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens venit ad Samuelem in Ramatha, et indicavit ei omnia quae fecerat ei rex. Et abierunt ambo in Nabayoth, quae est collis in Ramatha ubi erat cuneus prophetarum. Quod cum accepisset Saul, misit lictores in Nabayoth ut raperent David. Qui cum vidissent prophetas et Samuelem stantem super eos, facto super eos spiritu Domini, illi etiam prophetaverunt. Et iratus Saul misitque Saul secundos et tertios nuntios, qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus Saul abiit post eos, et antequam veniret in Nabayoth ingrediens prophetabat. Et quasi amens factus, exuit vestes regias, tota die et nocte canebat cum ceteris, David et Samuele clam videntibus. Quod ergo legitur: Non vidit Samuel Saul usque in diem mortis suae, quia non vidit eum in habitu regio, ut praedictum est.

·xx· Fugit autem David inde et venit ad Ionatham, et conquerebatur. Cui Ionathas: Non morieris. Nihil enim parvum vel grande faciet pater quod non indicet mihi. Cui David: Scit pater tuus quia diligis me, et dicet: Ne sciat hoc Ionathas. Vivit anima tua, quia uno tantum, ut ita dicam, gradu ego et mors dividimur. Et gradum unum dixit pietatem domus suae quod in porticu enarrat manus apparitorum. Hebraeus habet: uno tantum passu, et sensus: minimum intervallum fuit inter me et mortem. Fac ergo obsecro quod dicam. Cras erunt Kalendae, et ego abscondar in agro usque ad vesperam tertiae diei. Si requisierit me rex, quia sedere consueveram iuxta eum, ad verecundiam respondebis dicens ei: Rogavit me David ut iret in Bethleem, quia victimae sollempnes sunt ibi omnibus contribulibus eius. Forte erat neomenia aliqua sollempnis praeduana. Qui si dixerit: Bene, pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus, completa est in me malicia illius. Et ait Ionathas: Quidquid boni vel mali invenero apud patrem indicabo ei. Et iuraverunt mutuo foedus inter se et semen suum. Et addidit Ionathas deierare, id est plurimum iurare. Quod autem

et egrediamur in agrum. Cumque essent egressi, iuravit ei Ionathas.

in sponsum; et requisivit dd de manu inimicorum dd. Hic
de suo addidit scriptor. In- [illegible] previides dd violasse
spiritum. Et addidit Jona- [illegible] turn pactum et obli-
thas. Inde quod oportet [illegible] manu inimicorum
in prodie Kalendarum ut [illegible] suorum pertinentium
voluit. Sed melius hic de- a domino.
sequenti die intelligatur egrediens et sedebis latens
iuxta lapidem ezel et veniens ad te puer sollemp-
nitate iacia tres sagittas iuxta eum quasi exer-
cens me ad signum. Si dixero puero quod tollet eas ecce
sagitte intra te sunt pars et veni ad me quia si
dixero sagitte ultra te sunt vade quia sit inter me
et te usque in sempiternum. Porro prima die sol-
lempnitatis apparuit locus dd vacuus et siluit
saul estimans dd non esse purificatum. Altera autem die
requisivit a rege excusatus est ionathas. Et
iratus saul dixit ad eum: Fili mulieris virum
ultro rapientis scio quia in confusionem tuam diligis
filium ysai. Non stabilis eris neque invenietur tu-
neque regnum tuum. Adduc eum ad me quia filius
mortis est. Et ait ionathas: Quare morietur?
Et arripuit saul lanceam ut perfoderet eum.
Et declinavit ionathas ab eo consistat. Non co-
medit panem in die illa. Et egressus in agrum
fecit sicut dixerat dd. Et dixit puero
ultra te sunt sagitte remisitque puerum in civita-
tem cum arcu et sagittis. Et surgens dd
de latibulo adoravit terram dd s. vel ipsum io-
natham. Et fleverunt valde. Et ait iona-
thas: Quecumque iuravimus stet in sempiternum
inter nos et semen nostrum. Vade in pace.
xxi Et fugit dd in nobe ad abymelech sacerdotem fratrem achye
quod dd ipsum fuisse achyam filium achi-
thot filii phinees filii hely. Qui cum miraretur
quod solus venisset gener regis ait ad eum dd:
Secretus sermo regis urgebat me et dixit pu-
eris in illum et illum locum. Nunc si quid habes ad manum
saltem quinque panes da mihi. Forte ex nimio panum in-
telligeret puerorum. Nec enim invenit dd. Non enim con-
[illegible] aid fallendi dixit hoc. Et vidit sacerdos
non heo panes layicos ad manum sed tantum
panes sanctos panes sanctos propositionis. Si mundi sunt
pueri maxime a mulieribus manducet quasi diceret:
Necessitas non habet legem si tamen in mundi sunt propterea
et in necessitate dabo vobis. Et ait dd ad eum:
Continuimus nos ab heri et nudius tertius et fue-
runt vasa puerorum sancta id est corpora. Inquibus continue-
tur aie vel ipsi pueri. Porro via hec polluta
est. Sed ipsa sanctificabitur hodie in vasis quasi diceret: forte

tiua hec ad immunditie contrarium. Sed mu-
dicia corporum sufficit ad eam mundandam. Hebre-
us hic: Sunt vasa puerorum sancta et dicit de vasis ad
edendum quasi diceret: In vasis mundis hic est pone pa-
nes mundos. Sequitur: Porro via hec laica est
in interrogatio via laycalis quasi diceret: Cur quasi de
mundicia quis et si mundi certo vestra debe-
rent. Sed et ipsa sanctificabitur hodie in vasis id est in
conscientiis nostris. Sed enim non quod necessitas excu-
sat nos et quasi sanctificat. Et dedit eis panes
propositionis quod sublati fuerant ut apponerentur
calidi. Et hoc comprehendit quod sabbatum erat. Cumque
quesisset ab eo dd arma dedit ei gladium go-
lye. Josephus dicit lanceam quod erat involuta pallio
in tabernaculo. Erat enim in tunc archa cum aliis
tabernaculo. Et considavit hoc ibi doech ydu-
meus potentissimus pastorum saul quod erat ibi
adorandum obligatus voto. Hebrei dicunt
De fuga dd ad achis regem. dd non comedisse sicque co-
xxii Fugit dd in die illa medit apte
ad achys regem geth hic legitur.
Et indicaverunt eum sui
regi quod ipse rex erat in israel et latebat apud eum
et de viciniis hostem reciperet si salvum eum ser-
vasset. Et timuit dd perterritum quod misisset saul
ad achys ut redderet ei suum sibi fugitivum. Cumque
traheret ad regem simulabat furorem et in-
pinguebat in ostia porte quasi per clausum propter
in gobi voles et quod furiosus sit agebat ut sibi
regem ne passionis ostenderet. Et ait rex: Non
indigetur hic arreptitii in domum meam. Et di-
misit eum. Et abiit inde dd et latuit in spe-
lunca odolla. Non tamen statim sed prius venit
ad naas regem amonitarum ut dicit Josephus in sequen-
tibus in quadam glosa. Et venerunt ad dd omnis
cognacio eius et alii quibus aut odium aut
timor erat vel quod here premebantur alieno con-
venerunt ad eum. Et fuerunt quasi ccce armati.
Et profectus dd cum eis in masphat que moab
est. Non alteram iude et deposuit apud regem
moab patrem et matrem suam. Et manserunt
apud eum quamdiu dd fuit in presidio id est in terpea-
come in qua se congregabat municiones ad muniendum.
Et De morte abymelech et sacerdotum
monuit eum gad propheta ut inde recederet
et veniret in terram iuda. Venit in saltum
areth. Et audivit saul quod apparuisset dd. Et
cum esset saul in nemore quod est in rama tenens
hastam ait ad suos suos: Numquid ditabit vos
omnes filius gemini filius ysai. Non est ex vobis

qui doleat vicem meam. Et ait doech ydumeus
Vidi eum in nobe apud abymelech sacerdotem filium
achytoph qui consuluit pro eo deum et dedit ei cibaria
riam et gladium golye. Et vocavit rex ad se
abymelech et omnes sacerdotes qui erant in
nobe. Et ait ad eum. Cur coniurasti adversum
me cum filio ysai. Dedisti ei panes et gladium.
Qui respondit. Absit hoc a me. Non fuit res in uni-
versa domo patris mei. Nescivi quare fu-
gisset. Et ait rex emissariis suis. Irruite
in sacerdotes. Qui noluerunt extendere manum
in christos domini. Et ait rex ad doech. Irrue in
eos. Et trucidavit in die illa .lxxxv. viros
vestitos ephot lineo. Forte vocat eos ephot induc-
tos ut pretextu religionis moveret animum regis.
Aiunt hebrei non omnes fuisse sacerdotes nec
indutos ephot. Sed omnes dignos esse. Percussit
quoque saul nobe urbem sacerdotum et mulieres
et viros et infantes. Sic quod dominus heli sacerdoti
prophetaverat de stirpe eius tradidit evellendam. Solus
abyathar sacerdos filius abymelech evasit et
fugit ad david ferens ephot secum quod fecit nobis
et declaravit ei interitum patris et seniorum. Et ait
david. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane
mecum. Qui quesierit animam tuam querit et meam.
Et annunciatum est david quod phylistei obpugnarent
ceyla et diriperent areas i. annonam de areis
vel vastarent segetes. Consuluit igitur david do-
minum. Vadam et percuciam phylisteos? Et ait dominus
Vade et percuties et salvabis ceylam. Cumque
timerent viri eius ire cum eo. rursus consuluit david.
Et accepit responsum ab eo quod prius. Et abiit
david et percussit phylisteos plaga magna
et munivit ceyla. Quod cum audisset saul ait.
Conclusus est david iube. Et congregabat exerci-
tum ut obsideret david et viros eius. Quod cum audisset
david consuluit deum per abyathar. Descendetne
huc saul et viri ceyle tradent me in manus eius?
Et ait dominus. Descendet et tradent te. quasi dicat. Hec
est voluntas regis et illorum quamdiu latet non po-
test. Et egressus est david et viri eius cum eo qui de-
cem et vagabantur incerti. Quod cum accepisset saul
dissimulavit exire. Mansit autem david in
monte solitudinis ziph. Et abiit ionathas
ad eum in locum silve qui vocatur nova et con-
fortavit manum eius in deo et ait. Tu regna-
bis in israel et ego ero tibi secundus. Sed et pater
meus scit hoc. Et innovaverunt iuramentum
federis inter se coram domino. i. coram gad
propheta et abyathar. De zypheis et quod

Ascenderunt autem David latuit
ziphei ad saul in gabaa dicentes
David latet apud nos in colle
achille. Veni et tradam eum in manus tuas.
Et benedixit eis saul et ait. Considerate
curiosius ubi sit pes eius et renunciate mihi et
sequar vos. David autem et viri eius erant
in deserto maon. Cumque egressus esset saul
ad querendum eum. Ascendit david ad petram
locum scilicet munitissimum ut dicit Iosephus ubi quasi
extra hominis rem posuit et non sciebat david in
deserto maon in monte opaco. Porro viri
saul in modum corone cingebant montem.
Cumque desperaret david se posse evadere venit
nuncius ad saul. Veni festinanter quia infuderunt
se phylistiim super terram. Desiit saul per-
sequi david pergens in occursum phylisteorum. Unde
hii vocaverunt locum illum petram dividentem
eo quod ibi separatus esset saul a david. Ascendit
ergo david inde et habitavit in locis tutissimis
engaddi. hoc est oppidum in quo erant vinee
balsami. Assumens autem saul .iii. electorum
insequebatur david et viros eius super abruptissimas pe-
tras que solis ibicibus sunt pervie. Et intra-
vit saul speluncam ut purgaret ventrem.
Porro david et viri eius in interiori parte spelunce
latebant. Et dixerunt servi david. Tradidit eum
deus in manus tuas. Et precidit david oram cla-
midis saul silenter. Et rediens ad viros
percussit cor suum. Methonomicos i. pectus
suum in quo ponitur cor. vel momordit enim
conscientia sua eo quod fecerat. Cumque mur-
murarent socii eius adversus eum timentes ne
irruerent in saul ait. Vivit dominus quia nisi
percusserit eum aut obitus aut in prelio. Apo-
pesis. quasi dicat. De certo non peccavi ei. Pro-
picius sit mihi dominus i. hanc iniuriam faciat me-
cum ut non mittam manum meam in christum domini
et confregit viros suos his sermonibus.
Porro saul egressus ibat cepto itinere. Et
egressus david post eum clamavit. Domine mi
rex. Cumque respexisset saul adoravit
david inclinans et ait. Quare audis verba
david quia querit malum adversum te? Cognosce
oram clamidis tue in manu mea. Cum
eam preciderem pepercit tibi oculus meus. Quem per-
sequeris? canem mortuum et pulicem unum. Cum
hec audisset flevit saul et ait. Iusti-
or es me. reddat tibi deus. Ego quia reg-
naturus sis. Iura mihi in domino ne deleas

servum meum pro me. Et reversus est Sauli. Abiit ergo
Saul in domum suam. David autem ascendit ad tuti-
ora loca in angustias masphat. De morte

Samuel et Nabal xiv.

Eo tempore mortuus est Samuel et planxerunt
eum universus Israel singuli tamquam patrem
lugientes. Et sepelierunt eum in Ramatha
certum est itaque quod ab hoc loco usque in fine sequen-
tis libri non scripsit Samuel. Ut enim nostre predicant
hii duo libri et que reliqua scripsit iuxta (?) propheta de
discipulis eius ut asscribitur magistro. Quidam
tamen dicunt Nathan scripsisse sequentia. David
autem descendit in desertum Pharan. Oppidum
est in Arabya. Erat autem vir quidam in solitudine A
maan in solitudine Maon et possessio eius erat
in Carmelo. Mons est in sorte Iude. Alter Car-
melus est in confinio Palestine et semper ubi
Helyas occidit prophetas Baal. Et hic erat de
genere Caleph. Interpretatio ponit ita legi: Ca-
leph genuit Zeren. Hic est ut Iudei pu-
tant Nabal. Cum ergo audisset David quod ascen-
disset Nabal ad tondendos greges misit
ad eum x iuvenes ut mitteret eis aliqua
benedictione in die bono. Exultabant enim et epu-
labantur Iudei in tonsione ovium. Et ait Na-
bal nunciis David: Non mittam. Quis est filius Ysai?
Hodie increverunt servi fugitivi. Nescio
eos. Cumque audisset David quod improperaverat
ei Nabal, accinctus est gladio cum cccc viris
et ait: Hec faciet Deus inimicis meis et ad-
dat, si reliquero de omnibus que ad eum pertinent
mingentem ad parietem, id est salvem canem vel infirmi-
um. Porro Abygail uxor Nabal formo-
sa et prudens hec ignorabat. Et indica-
vit ei custos ovium quanta prosperitas tulisset
ei David in deserto. Festinavit igitur Abygail
et tulit in occursu David panem et vinum
et arietes coctos, sata polente et liga-
turas uve passe et massas caricarum
et adorans David ait: In me sit, domine mi, hec
iniquitas, id est perdona mihi hanc iniquitatem vi-
ri. Si putas esse iniquitatem, ne deleas eum
quia iurasti in impetu. Porro secundum
nomen suum Nabal, id est stultus interpretatur.
Constituet te Deus ducem super Israel, non debes
fundere sanguinem innoxium. Sichem non est noci-
tura sua et non dedit. Et anima tua erit custo-
dita quasi in fasciculo viventium. Hebreus
habet in vinculo vite quod idem est id est in collegio
sanctorum. Alia littera habet: in fasciculo vitium

quod dicit: Sic custodiet Deus animam tuam ad multipli-
candum sicut fasciculum vitium custoditur in aqua
ad transplantandum. Et ait David: Benedictus
Deus qui misit te in occursum meum. Vade in pace.
Audivi vocem tuam, scilicet iustam verecundiam et
honoravi faciem tuam exenia recipiendo
de manu tua. Cum ei indicasset Abygail
omnia hec vir suus emortuum est cor eius pre
re. Timuit enim ne David vellet delere et
mortuus est post x dies. Quo audito David ait:
Benedictus Deus qui custodivit manus meas a sangui-
ne et reddidit maliciam Nabal in caput eius
et vocavit Abygail et duxit eam in uxorem.
Accepit quoque David etiam uxorem Achynoe de Iez-
rael. De fuga David. Iterum
nunciaverunt Ziphei ad Saul: Ecce abscon-
ditus est David in colle Achille. Et abiit Saul preda-
cum iii electorum. Et descendit David nocte ad
castra Saul ducens secum Abysai filium Sar-
vie sororis sue. Qui fuerunt tres filii Io-
ab et Abysai et Asael nepotes David. Cumque
clam intrasset tentorium regis cunctis dor-
mientibus dixit Abysai: Perfodiam Saul lancea
in terra. Et prohibuit David dicens: Quis exten-
det manum suam in christum Domini et erit innocens?
Sed tolle hastam que est ad caput eius et scyphum
aque et eamus. Et egressi sunt nullo vi-
gilante quia sopor Domini irruerat super eos. Cumque
transisset torrentem et stetisset in vertice mon-
tis unde posset audiri, exclamavit David
ad Abner et ad populum: Filii mortis vos estis qui
non custodistis Dominum vestrum christum Domini. In-
gressus est quispiam ut interficeret regem. Vi-
dete ubi sit hasta regis et scyphus aque. Et agno-
scens Saul negligenciam suorum vocem
David exclamavit: Numquid vox tua hec, fili mi
David? Qui respondit: Cur persequeris dominus meus servum suum?
Quid feci? Si Dominus excitat te adversum me,
odoretur sacrificium, id est placatus sit propter eum
sacrificio et sic reconciliat nos. Sup hec que vo-
lit vel iras. Tu ipse occidas me et erit quasi
sacrificium Deo in odorem suavitatis. Quidam
ita legunt: Odoretur sacrificium si Dominus in-
citat te adversum me, id est sacrificantes peri-
bunt iudicium Dei si Deus hoc facit. Si autem
filii hominum incitant te maledicti sunt qui
cogunt te transire ad ydola et eiciant me a servitu-
te Dei Israel. Et ait Saul David: Peccavi.
Revertere fili mi. Non ultra male faciam
tibi. Et respondit David: Iudicet Deus inter nos

n archa est genui
zeren.

Ammonuit puer
suorum quod fuerant
tonsoras ovium

Ecce hasta regis. veniat unus de pueris et tollat eam. Cui saul. Audeus tu fili mi. Et quidem faciens facies et potens poteris. Et saul reversus est in locum suum. Et dixit david in corde suo. aliquando incidam una die in manus saul. melius est ut salvet me inter phylisteos. Abiit ergo david et sexcenti viri cum eo ad achis filium maoch regem geth. Iste fuit filius supradicti achis cuius matrem dicebant maoch. Et erant cum david due eius uxores achinoe et abigail. saul enim dederat mychol falti regali. Et dixit david ad achys. Sollo esse honorosius regi. Det michi vir locum in quo habitem. Et dedit ei achys sycelech. que exinde facta est regis iuda. Et habitavit david mensibus quatuor et xx diebus. Et agebat david predas de vicis phylisteorum et cultantibus qui non erant separate achys. virum et mulierem non adducebat captivum ne forte loquerentur adversus eum. Cumque quereret achys quos percussisset. dicebat se depredatum esse habitantes ad austrum iude et in campestri.

De suscitatione samuelis. xxviii.

Factum est autem in diebus illis. congregati sunt adplurimum contra israel phylistei. et ait achys ad david. Sciens ingredieris in castris tu et viri tui. Ego custodem ponam te capitis mei semper. Congregavit et saul universum israel et venit in gelboe. Samuel autem mortuus erat. Hoc ideo repetitur hic ut ostendatur angustia saul. in qua plurimum esset ei necessarii samuel. vel ut ostendatur samuel recenter mortuus qui in proximo erat suscitandus. Traditur enim nemine posse suscitari arte phytonica nisi recenter mortuum et adhuc in regno vitalium. Timuitque saul et consuluit deum. Qui non rendit ei neque per sompnia neque per prophetas id est per discipulos samuelis. neque per sacerdotes. Hebreus habet neque per doctrina per ephot. in qua erat doctrina et veritas. Et ait saul servis suis. Querite michi mulierem habentem phytonem. Ipse enim occiderat magos et ariolos et phytones de terra. Iosephus. testis mira quid michi erat. Abner quia latens habitabat in endor. que civitas est iuxta fontem endor. phytonem quidam tradunt esse artem suscitandi mortuos. quam phyci adinvenit. quasi dicat. Querite michi mulierem peritam artis illius. quod in hebreo ita legitur. mulierem balaoph. Balat enim interpretatur domina. et oph est nomen artis illius.

Mutavit itaque saul habitum suum. et venit ad mulierem nocte cum duobus viris. et ait. Suscita michi quem dixero tibi. Qui rendit. Nostis quanta fecerit magis saul. Quare ergo insidiaris anime mee. Quidam tradunt saulem ob hoc eos delevisse quia pronunciabant david futurum regem. Iuravitque saul quod per hanc rem nichil mali pateretur. Et dixit ut suscitaret samuelem. Et videns mulier virum senem conturbata est et ait. Quare imposuisti michi. Tu enim es saul. hoc enim samuel indicaverat ut ait Iosephus. Quidam fabulabantur mortuum magice suscitatum apparentibus primo morti. nisi quando suscitante rege suscitatur. tunc enim recipitur surgit. Alii dicunt propheticam non posse suscitari nisi rege suscitante. Tunc saul indicavit saulem se esse et ait. Noli timere. Quid vidisti. Que rendit. virum senem et gloriosum et amictum pallio sacerdotali. Et intelligens saul quod samuel esset adoravit eum. et ait anima samuelis ut ait Iosephus. Quare inquietasti me. Cui saul. Coartor nimis. phylistei pugnant adversum me. et deus non vult rendere michi. Ob hoc vocavi te. ut ostenderes michi quid faciam. Qui rendit. Quid interrogas me cum deus recessit a te. faciet tibi deus sicut locutus est. Tollet regnum tuum de manu tua. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. id est in numero mortuorum. sicut ego sum. vel in inferno. De hac suscitatione dicunt aliquidam quod spiritus malignus apparuit in specie samuelis. vel fantastica ymago eius apparuit. Alii vero quod corpus tantum suscitatum est. spiritu invisibiliter manente in loco suo qui esse certe. Hoc audiens saul prostratus est in terra pre timore. non enim comederat panem in die illa. Et coegit eum mulier et servi eius ut comederet. Cumque comedisset. redivit in castra per noctem. Solvit enim saul quod consuluisset phytonissam.

Quod david vitat abymelech.

Congregata sunt ergo phylistei in affec. et israel castra metatus est super fontem qui erat in iezrahel. Satrape vero phylistinorum videntes david et suos eius cum achys dixerunt. Revertantur hebrei isti in locum suum ne forte cum ceperimus preliari fiant nobis adversarii. et in capitibus nostris mereantur gratiam reddi domino suo. Tunc ait achys ad david. Vivit dominus quia rectus es. Bonus es in conspectu meo. sed satrapis non places. Surgite de nocte et abite diluculo. Abiit ergo david cum sociis suis in sychelech die tercia. Amalechyte vero interim impetum fecerant in sych

Nota quod dicitur samuel. Traditur quidam quod deo permittente anima ipsius cum suo corpore induta apparuit.

elech. et succenderant eam. et captivas duxerant
mulieres et parvulos. et universa preda. planxit
ei david et populus qui erat cum eo donec deficerent in eis
lacrime et volebant eum sui lapidare. Con
fortatus autem david in domino consuluit dominum per abya
thar dicens. persequar latrunculos hos et
apprehendam eos. Qui ait. persequere et apprehendes
et reduces predam. Abiit ergo david et dc. vi
ri cum eo. et venerunt ad torrentem besor. et cc.
lassati substiterunt ex mandato david. Cumque
alii transissent invenerunt puerum egyptium
fame deficientem quem reliquerat dominus suus. vir
amalechyta cum egrotare cepisset. et de
derunt ei cibum. Et reversus est spiritus eius. Et ait
ad eum david. potes me ducere ad cuneum istum?
Qui ait. Si iuraveris mihi quod non occidas me nec
tradas in manu domini mei ducam. et iuravit
ei david. Et eo ducente invenerunt hostes epu
lantes et quasi diem festum celebrantes. et percus
sit eos david. a vespere usque ad vesperam alterius
diei. Soli. ccc. adolescentes evaserunt came
lis. Eruit ei david omnia que tulerant ama
lechyte ab homine usque ad pecus. Vir quoque in
hanc die victoria pervenerunt ei auxilium
ix. principes militum de manasse qui confuge
rant ad ipsum dum rediret in siceleg. Porro
non venerunt ad eum tamen de iuda et beniamin.
Porro cum redisset ad cc. viros qui lassi substi
terant. salutavit eos david pacifice. Et in
dignati sunt qui cum eo erant dicentes. Suffi
ciat unicuique uxor sua et filii. de preda non
dabimus eis. Et ait david. Non audietis vos
quisquam fratres mei in sermone hoc. Equa pars
erit descendentis ad prelium et remanentis ad
sarcinas. Iosephus ait. Non autem qui lassi manserunt
quia lassis non debet dari de preda precium. Et
factum est hoc ex die illa et deinceps quasi lex
in israel usque ad diem hanc. Venit ergo david
in siceleg et misit dona de preda senioribus
iuda proximis suis et reliquis cum quibus mo
ratus fuerat ipse et viri eius. De mor
te saul et filiorum eius

Porro phylistei pugnabant adversus
israel. Saul autem sciens et prudens
festinabat ad mortem. et viriliter
dimicabat. Soli quippe magnanimes
regum terribilium sunt contemptores. Hec mag
nanimitas maxime convenit regibus quos
periculo principatus non solum malos non licet
esse circa subiectos sed nec mediocriter

bonos esse. Fugierunt autem filii israel a fa
cie phylistinorum. et ceciderunt in monte
gelboe et percussi sunt tres filii saul. Io
nathas aminadab melchisua. Is
boseth autem domi erat. Cumque gravatus
vulneratus esset saul. dixit ad armigerum
suum. percute me gladio tuo. ne forte in
circumcisi isti illudant mihi vivente. et per in
terficiant me. Et noluit armiger. Et irruit
saul super gladium suum. adeo non [illegible] fece
rat quod non potuit se transliberare. Quod vi
dens armiger saul irruit et ipse super gla
dium suum. Hic fuit doech ydumeus vel
aut hebrei. quia timuit de supersticiis saulis pro
david. Et mortui sunt omnis domestica saul
qui erant cum eo. Videntes autem filii israel qui
trans valle iordanis erant stragem suorum
egressi de civitatibus fugierunt. Altera die
venientes phylistei ut spoliarent interfec
tos. expoliaverunt saul armis suis et filios
eius. et precisa capita eorum cum armis mise
runt in terram suam per circuitum ut annuncia
rent hec in templo ydolorum et in populis. et po
suerunt arma eius in templo astaroth
caput vero in templo dagon. ut in paralipomenon
legitur. Capita vero eius et filiorum eius suspen
derunt in muro bethsan. quasi in oculis
israel. Est enim civitas phylistiym in terminis
israel. Viri autem de iabes galaad quos
liberaverat saul ab amonitis. ambulaverunt
tota nocte. et tulerunt cadavera de mu
ro bethsan. et combusserunt ea igni et se
pelierunt ossa in nemore iabes. et plora
verunt eum ieiunantes. vii. diebus. Et [illegible]
quod in paralipomenon legitur. Mortuus est saul pro
iniquitates suas. et additur quasi in cumu
lum peccati. Sed insuper phytonissam consuluit
quod me fecerit elim david. Huic peccati mag
nitudine mihi non attendit. Et regna
vit saul vivente samuele. xviii. annis
eo mortuo. duobus annis. Horum tamen an
nos sacra scriptura non annotavit. Sa
muele sepe incipit tempora nominatorum
phetarum sicut a saule tempora regum israel.
In diebus istis apud latinos Incidentia
regnavit quartus silvius eneas filius
postumi. Alii tamen hystorie quartum
ponunt silvium latinum vel [illegible] fratrem
postumi et quartum silvium enea. Huius
temporibus homerum quidam fuisse dicunt.

de quo magna dissonantia est apud veteres
Crates non ponit eum ante descensum in pelo
ponesum vrbe heraclydarum. Eratostenes
c. anno a captiuitate troie. Aristarchus et
phylochorus tempore emigrationis ionice. Apol
lodorus atheniensis c. xl. anno eusionis
heli. Alii medio tempore ante olympiades

Factum — Incipit
est post mortem saul adolescens fugi
ens de prelio venit ad dd in sicheleth
et adorauit. Cumque dixisset ei quid actum
est. saul cum filiis suis mortuus est. ait dd. Un
de scis quod mortuus est saul et ionathas filius eius
Qui ait. vidi saul incumbentem super
hastam suam et hostes appropinquabant ei
Cumque quesisset quis nam essem et dixissem ama
lechites sum ait sta super me quia per
fectus es ne occidant me incircumcisi. Et
occidi eum quia viuere non poterat et tuli diadema
domus quod erat id est quod esse solebat in capite
eius et armillam de brachio eius et attuli ad
te dominum meum. Aiunt hebrei hunc fuisse fili
um doech ydumei. cuius pater prius innuerant
super gladium suum tradidit insignia regis que cu
stodiebant ut ferens ea dd redderet eum
sibi placabilem. non obuiat quod prius ydumeus
et filius amalechytes dicitur quia amalechyte
sunt ydumei. Amalech enim fuit filius
eliphath filii esau. David ergo et omnes
qui cum eo erant sciderunt vestimenta sua
plangentes et ieiunantes usque ad vesperam
super legem. Et ait dd adulescenti. Quare
non timuisti mittere manum tuam in xpm domini.
Os tuum locutum est contra te. Et iubente dauid
iuuenis de pueris eius occidit eum. Et precepit dd
ut patres docerent filios suos arcum id est ar
tem sagittariam. cognouerat autem ipse a sa
gittariis interfectum sicut scriptum est in libro
iustorum. Hic liber non habetur sicut et plurimi
qui fuit medio tempore quos combusserunt
domini a babyloniis. Fuerunt qui dicerent hunc
librum dici librum iustorum eo quod de iustis agit
id est samuele et dd. Alii dicunt penthatheu
cum librum iustorum vocari. in genesi artem sagitta
di vtile esse quia dicit iacob se tulisse
arcum de manu amorrei in gladio et arcu
Quidam legunt iustorum neutraliter et dicunt librum
iustorum quia agit de hiis qui iusti sunt id est
iudicatorum ut sit sensus sic precepit dd ar
tem illam seruandam. sicut seruatur et scriptum

est in libro iustorum. Huius planctus dd carmen lu
gubre super saul et ionatham. Et creditur
metrice compositum fuisse. Et continentur hui
us carminis particule. Primo ait de loco ubi facta
est strages et imprecatur ei. Secundo commendat saul
et ionatham. Tertio specialiter commendat iona
tham ostendens quantum dilexerit eum. Nota quod
est si aliquem singulariter aliquem pluraliter
de eodem more loquitur. Est gelboe mons plu
res colles habens. ubi legitur montes gelboe
nec ros nec pluuia veniant super vos. Quidam
dicunt sic esse. sic legentes literam. Montes
gelboe subaudi ve vobis. propter quod interfuerunt
nec ros nec pluuia veniant super te. Montes
hii ut dicunt prius uberrimi fuerant et
imprecatur eis non ariditatem sed sterilitatem
quia audiuit eum. Unde subditur. Neque sint super
vos agri primitiarum id est fructuum optimorum
sicut primitie. Alii dicunt prophetiam esse et impletam
est in diebus helye. Alii dicunt talem numquam
cecidisse ros ante uel post pluuisse. Sed per maledictionem
constringitur. Planxitque dd saulem eo quod
unctus fuerat et tamquam non esset oleo. Et sub
dit tamen hoc non est a sanguine interfectorum et ab
adipe fortium id est a sanguine sacerdotum quos
occidit in nobe. Hebreus tamen inchoat ver
sum ita. A sanguine interfectorum ab adipe for
cium sagitta ionathe.

De prima unctione dauid in regem. ii. — lib. ii.

Post hec etc.
Consulto domino ascendit dd in hebron et
habitauit ibi cum duabus uxoribus suis et cum
omni domo sua. viri quoque eius manserunt in
opidis hebron. Et vnxerunt eum viri iu
da in regem super tribum iuda. Hic inchoat
quarta etas non principio regni iudeorum
ut quidam volunt. quia iam inchoasset
a saule. sed a renouatione promissionis
que patribus olim data erat de regno iuda
no quod prefiguratum est in dd. Iurante domino dd
veritate de fructu ventris tui ponam super
sedem tuam. Nunciatumque est dd quod iabyte
sepelissent saul et misit ad eos dicens
Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam cum do
mino vestro. Retribuet vobis deus et ego
retribuam. nec timeatis quia non habetis regem
quia unxit me domus iuda regem.

De regno ysboseth

Abner autem
princeps exercitus saul tulit ysbo
seth et circumduxit eum per castra id est
ubicumque dispersus erat exercitus. et constituit

cū rege sup reliquas trib'. vel p castra intel
lige manayim locū munitissimū ū unxit
eū in rege. Erat aut Ysboseth .xl. an
noꝝ & duob' annis regnavit sr isrl. Da
uid u .vii. annis & .vi. mensib' regnauit
in hebron sr domū iuda. Eo tpe ortū
e intestinū bellū int hebreos. Princeps militie
sue e abner & pui eius de castris in gaba
on. Ioab aut & pui dd occurrerunt
eis ad piscinā gabaon. & conuenit inter
eos ut .xii. tm exirent atq; pre pugnarent
i medio exercitus. & apphenso unusquisq;
capite cōparis sui defixit gladiū in lat'
contrarii. & ceciderūt simul. Ubi dictus
e locus ille ag robustoꝝ. Io. tm .ui. uelle q
pueri dd .xii. filios occiderunt cōpares suos. Or
tū e aut bellū int reliqs. & fugit abner
cū suis. Erant aut ibi cū ioab duo fres
ei quoꝝ azael uelocissim' qui tm' decapis
psequebatur abner instantissime. Cui abner
Noli me psequi ne cōpellar cōfodere te. & n po
tero leuare faciē meā ad ioab. Ille u noluit
declinare. Et pcussit eū abner in inguine
auersa hasta. i. cū ligno posterioꝝ nō cū
mucrone haste. l' uersa ad eū hasta. Pse
quentib' aut ioab & abysai fugientem abner
sol occubuit. Et uenerunt ad collē aque duct'
i cui' summitate cōgregati sunt abner filii
beniamyn i cuneū unū. Et ait abner
ad ioab. Nunq' ius deseuire usq; ad de
letionē fratrū tuoꝝ. An ignoras q' n grauis
dis moriatur uigilo q' puocat hostem. Ces
sauit ei ioab & omis exercitus psequi eos.
Porro abner cū suis nocte illa transiens
iordanē uenit ad ysboseth in manaym. Io
ab u & uiri ei' tulerunt asael & sepelie
runt eū in sepulcro patris sui in bethle
em & redierunt ad dd in hebron. De

filiis dauid

Acta e aut
ergo longa cōtencio int hos re
ges & dd. crescente alio decresce
bat alter. Natiq; sunt filii dd in hebron
primogenit' amnon de achynoem. Scds cel
celaph de abygail. terti' absolon de uxo
re gentili maacha. s. filia tholomai
regis gessur. Quart' adonyas filius
agyth. quint' saphacyas filius abygal
vi' iethraam q' [illegible] uocat nathan de
egla uxore sua. quā hebrei aiunt fuisse
mychol q' sola dr uxor eius. quia i adolesc

centia fortit' e. primā uxorē. q' nō uidet
posse stare cū insequentib' legatur mychol
in urbem sr sinasse dd. & dr q' nō e ei natus
filius de dd usq; in diem mortis sue q' in
ipso ptu occubuit. Sz potuit fieri ut uiui
sa ptu, de urbem descenderet in hebron ut
ibi pareret tamq' in meliori loco regni.

De interfectione abner.

Eo tempe fertur q' abner intrauit ad concubinā
saul respha pulcrā nimis & obiur
gatus e ab ysboseth aduersus eū p obprobrio do
mus sue & timens ne forte concubinā usur
paret sibi regnū. & iratus abner ait
ad eū. Nunq' caput canis ego sum pte aduer
sus iudam hodie. q.d. ppt te iudas habe
me q' caput canis mortui. vel ita ppr
te factus sum caput canis. i. pinceps irra
tionabilis latrans cōtra xpm dni. Et mi
sit abner ad dd nuncios dicens. Cuius est
terra q.d. Nōne e terra in manu mea. Fac
mecū amicicias & reducā ad te uniūsū
isrl. Qui ait. Optime faciā tecū amici
cias. Sz nō uidebis me anteq' reduxeris
mychol. Sz ad ysboseth mandauit dd
dicens ut restitueret ei uxorē suā mychol
Tulerunt ei eam a uiro suo falthyel. qui
psequebatur eam plorans
usq; ad bauim. Fal
tiel n. cognouerat eam
eo q' & illa diligebat
dd ipse etiā erat &
locut' e abner ad se
niores isrl. & maxi
me ad beniamyn
ut transiret ad dd
quē elegerat dns. Et
ascendit abner in he
bron ad dd. & su
scept' e ab eo magni
fice & ait. Surgam
ut cōgregē ad te om isrl. Cumq; abi
isset in pace. Ecce ioab & pueri dd redi
erunt cesis latronib' cū preda magna nimis
& dictū e ioab de aduentu abner & de
pace cū rege. Qui cū reprehenderet eam re
gis dicens. Intrauit abner ut deciperet
te. & nō arguisset ver' nuncios
post abner qui a rege reuocarent eū & redu
xerunt. & occurrens ei rediens seorsum ad
duxit eū q' secrete locutur. & pcussit

Aiunt hebrei q' hic
prius leg' nō cognouit
eā nōine dei. & io nō
ei' addit' est dei el.
& dr. falthiel. re
uacet a dō. Iste
falthyel doct' erat
i lege. & io nolebat
uxorē alt'i uiolare
& nō fuit ad diuī
el. q' e d dei. q' pro
timore & reuerentia
dei & legis abstinu
it hebrei sic dicunt

eum in igne et mortuus est. Qui in ultione fuit sui, sed iniustus, quia timebat ne fieret quasi secundus a rege. Quod cum audisset David ait: Mundus ego sum et regnum meum a sanguine Abner. Et redeat super caput Ioab. Non deficiat de domo Ioab semen fluens et leprosus et tenens fusum, id est effeminatus, et cadens gladio et indigens pane. Sed hoc non videtur ei imprecari semen fluxum et lepram et eiulationem et stragem in bello et mendicitatem. Quidam legunt pro uno leprosus et tenens fusum, id est breve ventilabrum, quod fit de foliis palmarum et volvitur inter digitos instar fusi. Scidit igitur David vestimenta sua et flevit super Abner et omnis populus qui erat cum eo. Et mansit omnibus ieiunium usque ad vesperam. Et ait: Nescitis quoniam princeps maximus hodie cecidit in Israel etc. Ego autem delicatus rex etc. Cum sim novus rex magno indigebam auxilio istius, porro filii Sarvie mihi duri sunt.

De morte Isboseth et secunda unctione David

Cumque audisset Isboseth de morte Abner dissolute sunt manus eius et omnis Israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant Isboseth, Baana et Rechab de filiis Beniamin, qui iam recesserant ab Isboseth et venerant ad Miphiboseth filium Ionathe ut facerent eum regem. Qui noluit, immo prodidit eorum consilium. Quidam tradunt quod Isboseth offensus erat eis, quia dicebant ei Miphiboseth regem esse debere, cum filius esset primogeniti Saul. Erat autem Miphiboseth iste claudus utroque pede. Quinquennis enim erat cum nuntiatum est ei de morte Saul et Ionathe, et tollente eum nutrice ut fugeret cecidit et confractus est. Porro Baana et Rechab ingressi sunt domum Isboseth ferentes spicas tritici quasi primicias regi. Ostiaria autem domus obdormierat, et invenientes Isboseth dormientem in meridie interfecerunt eum et attulerunt caput eius ad David in Hebron dicentes: Ecce caput viri qui querebat animam tuam, estimantes se munera accepturos a David. Et ait David: Interfecistis virum innoxium, sanguinem domini vestri fudistis, et non auferam vos de terra. Et precisis manibus et pedibus eorum suspenderunt eos super piscinam vel spinam in Hebron. Caput vero Isboseth sepelierunt in sepulcro Abner. Et venerunt seniores de Israel ad David et percussit cum eis fedus. Et unxerunt eum in regem super omnem Israel. Primo ergo unctus est in signum regni, secundo in regem super Israel. Filius xxx annorum erat David cum regnare cepisset. Et inundat filii Hebbo ydiomate, et xl annis regnavit: in Hebron vii annis et vi mensibus super Iudam secundum Hebreos. Iuxta litteram post Isboseth regnavit Israel non nisi duobus annis regnavit in Iuda; secundum autem Hebreos cum regnasset in Hebron aliquibus annis adhuc Saule vivente, quia domus Iuda iam affectabat eum in regem, sed ipse mittebat eis munera tamquam suis. In Ierusalem autem regnavit xxxiii annis super omnem populum. Si quis querit de summa regni sibi constante vi mensibus, aiunt Hebrei David egrotasse vi mensibus et non dignum regem fecisse, vel quia Absolon persecutus est eum vi mensibus et tunc quasi non regnavit David.

Qualiter expugnavit David Ierusalem et munivit.

Postea collecto exercitu ascendit in Ierusalem ut pelleret Iebuseum. Qui posuerunt cecos et claudos super murum in derisione David dicentes: Non ingredieris huc nisi abstuleris cecos et claudos, quasi dicerent: Adeo urbs fortis est quod fortium auxilio non indigemus. Alii dicunt eos imposuisse ymagines super murum quas dixerunt cecos et claudos, id est non agentes, quasi dicerent: Has nobis agentibus intrare non poteris. Vel se ipsos dixerunt cecos et claudos, quia debiles et similes hiis reputabant David et suos. Unde inceptum est proverbium: Ceci et claudi non intrabunt templum domini. Primo simpliciter in lege prohibitum erat cecum et claudum intrare ad offerendum. Processu temporis forte cum ianitores arcebant immundos, dicebant enigmatice: ceci et claudi non intrabunt, ponentes cecitatem et claudicationem pro qualibet immunditia. Porro inferiorem civitatem obtinuit David tradente eam Horna Iebuseo. Cumque arcem Syon obtinere non posset, proposuit in premium principatum milicie illi qui primus percuteret Iebuseum et tangeret domatum fistulas, id est tectorum canales, per quos defluunt stillicidia. Alii dicunt fistulas cuniculos subterraneos per quos erat ascensus usque ad tecta. Multisque festinantibus Ioab prevenit universos et clamavit ad regem exigens militie principatum. Et obtinuit David arcem expulsis omnibus Iebuseis preter Horna. Et edificavit per circuitum et implens a Mello intrinsecus, et partem illam civitatis vocavit civitatem David. Reliquam partem urbis extruxit Ioab. Mello autem erat profundum palus, et quasi quedam vorago vallis profunda. Porro ubi civitas David postea vocata est Mello. Et edificavit in ea David domum

yram regi tyri sente q aspeliu mittēs ligna
na cedrina et artifices. porro dd accepit alias
uxores. et nati sunt ei in ir'lm filii xi. preter
concubinarum. nathan. alius a nathan propheta
quem dd adoptaverat post mortem patris. Et nota
quod urbem usque ad melchisedech dicebatur ieb'
a quo dicta est salem. Sed postea a dd iebusalem
postea mutata b in r dicitur ir'lm quasi mu
nita salem. Jeru hebraice munitio. Unde
dicit Jo. quod hec urbs mutato nomine ab homero sa
lam quidam putaverunt. postea dicta est a salomo
ne Jerosolima. et tandem per syncopam ie
rosolima. Ut dd interfecit phylisteos

Audientes autem phylistei dd regna
re super israel ascenderunt universi
ut quererent dd et castra metati
sunt in valle raphaym. non procul ab ir'lm.
Et egressus est ad eos dd ex iussu domini. Et per
cussit eos more gladii et divisit eos sicut lacus hac
in fugam. Ob hoc vocatus est locus baalpharasim
id est virorum divisio. vel quia ibi fugientes reliq
uerunt ydola. que tulit dd secum et conflavit. Et
addiderunt adhuc phylistiym ut ascenderent
in valle raphaym. et posuerunt ydola sua sub ar
boribus pirorum. Hebrei hec fletuum id est ydolorum
que sunt digna fletu et cultores suos ad fle
tum eternum trahunt. Cumque angelus domini in cedis
super cacumina pirorum sonitum faceret irruit
in eos dd et percussit eos usque ad gazer.
De reductione Arche in ir'lm. vi.

Porro fecit dd tabernaculum iuxta domum
suam ad reponendam archam et posuit
in eo quadam de vectibus cortinis ta
bulas vel columpnas et bases pones vestibula.
Et descendit dd cum xxx. virorum et posuerunt
archam super plaustrum novum. et tulerunt eam de
domo amynadab qui erat in gabaa id est in colle
ut cariathiarim. Sed hoc est gabaa per quandam no
minis urbis vel loci. sed per metaphoram sua colle
sonat. Duo autem filii aminadab mina
bant plaustrum. ayoth precedebat. et oza
sequebatur. David autem et omnis israel psal
lebant coram archa in musicis instrumentis.
Cum autem venissent ad aream nachor calcit
raverunt boves et inclinata est archa. Et
extendit oza manum et tenuit eam. et avertens
derivens eis inquit archam sic debuit
sicut pater ei iusserat. et expiravit.
Et vocatum est nomen loci illius percussio oze.
Dicit Jo. cum percussum qui tetigit

archam cum sacerdos non esset. alii dicunt quia posue
rat archam super plaustrum cum humeris portare
debuisset. Hebrei tradunt quod ea nocte dormi
erat cum uxore sua. Timuit itaque dd duce
re archam ad se et posuit eam in suburbio in do
mum obeth levite filii gedeon gethei. Et
fuit ibi tribus mensibus. Et benedixit dd domui
obeth. Aiunt hebrei quod uxores eius et nurus eius
et nurus pepererunt masculos. et unaquaque duplices
fetus. Quo audito abiit dd ut adduceret
archam in civitatem dd cum gaudio. David
autem accinctus ephoth lineo psallebat coram
archa in organis armigatis id est ad armum
ligatis. vel per quandam speciem generis est organi quod sit
cum aqua. Et vidit eum psallentem mychol per
fenestram. et despexit eum in corde suo. Cumque
posuisset archam in loco suo. obtulit
dd holocausta et pacifica et benedixit po
pulo. et partitus est per singula capita collyridam panis
unam. et assaturam bubale carnis. et simila
frixam oleo. Cumque redisset dd in domum suam
ut benediceret domui sue egressa est mychol dicens. Quam gloriosus fuit
hodie rex israel nudans se quasi unus de scurris. Et
ridit dd. Vivit dominus ludam et humilior fi
am dd quod potius elegit me quam patrem tuum. Unde
obitum mychol non est natus filius usque in diem
mortis sue. quod inclusive legendum est id est non
occubuit iniustum. vel exclusive id est nunquam. quod videtur
velle Jo. qui dicit etiam de dd minime filios
procreasse. sed de viro cui dederat eam pater suus
scilicet laticum a dd v. filios habuisse. quod intellige
di sunt adoptivi. Merab enim merol soro
re sua v. filios eius adoptavit mychol.
De victoriis dd et officialibus eius. vii.

Factum est cum sederet rex in domo sua hus
requiem ab hostibus suis dixit ad nathan
videsne quod ego habitem in domo cedrina
et archa dei posita sit in medio pellium. Fa
ciam ei domum. Et ait nathan. Fac quod corde
tuo est. Nesciens quod diceret. Eadem nocte fac
tus est sermo domini ad nathan. Dic filio meo dd
Non edificabit tu mihi domum quia sanguinarius es
sed filius eius succedens ei in regno. Faciet domu
nomini meo. et stabiliam eum usque in sempiternum
et ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium.
Ex hac promissione coniciat quod salus sit sa
lomonis. Hus audiens gavisus est dd de succes
sione regni. et exinde papue gratias egit
deo dicens. Ista est id est lex adam. domine deus
id est lex hominis ut sit sollicitus de successione

filiorum Israel, ut gratias ageret deo de beneficiis
sibi factis. Post hec percussit David Philisteos et ab
stulit frenum tributi, id est pactum tributi quod habebat in
Israel de manu eorum. Et percussit Moab et mensus
est eos funiculo, id est quos voluit dedit gladio
et coequavit eos terre, id est valde humilians. Et men
sus est duos funiculos, unum ad occidendum et
unum ad vivificandum, id est ad arbitrium suum quos
voluit occidit, quos voluit reservavit. Et factus est
ei Moab tributarius. Et percussit Adadezer
regem Soba. Cumque venisset presidium Syrie et Da
masci, percussit ex eis .xxii. milia, et ponens in Sy
ria presidium fecit eam tributariam. Audiens
autem Thou rex Emath percussum Ada
dezer hostem suum misit ad David Joram
filium suum cum muneribus et gratiarum actione quod
hostem suum percusserat. Cumque rediret David
a Syria occurrerunt ei Ydumei in valle Sa
linarum. Et percussit ex eis .xviii. Josephus corrigit
.xviii. et in Ebel .xviii. Et ponens in ea
presidium fecit eam tributariam. Tunc impletum
est quod dictum est Rebecce: Maior serviet mino
ri. Et retulit in Ierusalem aurum et argentum
multum nimis, quod sanctificavit domino in fab
ricam future domus. Et de ere corinthio fabri
ficatum dicitur fecit Sa
lomon mare eneum colump
nas et altare. Porro
Ioab erat super exercitum.
Iosaphat erat a com
mentariis, id est scriptor
gestorum. Scribebat
enim singulis regibus eo
rum gesta.
Sadoch et Abyathar
sacerdotes erant. Saraia scriba erat, id est
cancellarius. Banaias autem erat super che
rethi et phelethi qui erant custodes capitis David.
Hii dicuntur fuisse .lxx. iudices locorum. Et dicunt
Hebrei: elegit .lxx. viros. Cerethi sonat ex
terminatores, Phelethi admirabiles. Filii
autem regis sacerdotes erant, id est digniores
potestatis post regem. Sic dicitur Iethro sacerdos
fuisse Madyan. De Myphiboseth .ix.

Et recordatus est David federis quod fece
rat cum Ionatha et ait: Numquid
superest aliquis de domo Saul, cum quo
faciam misericordiam propter Ionatham? Cumque acce
pisset super se Myphiboseth filium Io
nathe debilem pedibus, vocavit eum et re

Cum in Corintho fuit quodam
templum edificatum ydo
lorum, crevere et argen
to et auro que combusto
metalla fluxerunt
et mixta sunt, quia
maior pars erea,
generali nomine voca
tum est talis commixtio
Corinthium.

stituit ei omnem possessionem Saul avi sui et consti
tuit eum commensalem suum tamquam unum de filiis
suis. Porro Syba, puer Saul, cui erant
.xv. filii et .xx. servi, ex mandato David exco
lebat terram et ferebat fructus ad Myphibo
seth in Ierusalem. Erat autem Myphiboseth filius
Mycha. De morte Naas et pena David .x.

Factum est ut moreretur Naas rex Amonitarum
et regnavit pro eo filius eius Amon. Misitque
David nuncios ut consolaretur eum de morte
patris, monens ut amiciciam quam cum patre eius habue
rat permaneret. Cum enim David fugisset ab Achys
sub simulatione furoris, a patre istius benigne
collectus fuerat. Principes autem Amon exacuerunt
regem suum dicentes: Speculatores misit David ut vide
ret ingressum et exitum tuum ut percuteret te
et terram tuam. Tulit itaque Amon servos David
et rasit dimidiam partem barbe eorum et precidit
vestes eorum usque ad nates. Videntes autem Amo
nite quod iniuriam fecissent David, conduxerunt sibi mili
tes de Syria Roob et Syria Sobal et a rege
Maacha et a rege Ystob. Misitque David Io
ab et omnem exercitum adversus eos. Stabant
autem Amonite ante ingressum civitatis et Sy
rorum exercitus erat in campis. Ioab quoque divi
sit exercitum, partem tradens Abysai fratri suo, par
tem quam retinuit. Et verterunt in Syros, fuga
vit eos in ore gladii. Et videntes Amo
nite et ipsi terga dederunt Abysai et re
ceperunt se in urbe. Ioab vero rediit in Ierusalem
cum triumpho. Videntes igitur Syri quod corruissent
coram Israel, collegerunt iterum exercitum amplio
rem. David quoque contraxit populum Israel et transi
ens Iordanem duxit aciem adversus Syros
et percussit ex eis currus et equites .xl. et Sobal
principem milicie. Timueruntque Syri auxilium
deinceps prebere filiis Amon, feceruntque pa
cem cum Israel et servierunt eis. De Thamar

Factum est autem anno vertente illo tempore cum solent
reges ad bella procedere, misit David Io
ab et universum Israel et vastaverunt filios
Amon et obsederunt Rabath. David autem
remansit in Ierusalem. Accidit autem ut sur
geret David de strato post meridiem et deam
bularet in solario. Videtque Bersabee
uxorem Urie ex adverso, filiam Helye, filii
Achytofel, lavantem se aqua frigida. Cuius
specie inspiratus, ad se vocatam cognovit.
Statimque sanctificata est ab inmundicia sua.

qua oppressit Amon .xi.

i. post coitum lavit se vel concepit. Et cessavit menstruus sanguis, qui natura debet cessare post conceptum in alimonia fetus. Quidam tradunt eam tunc menstruatam esse et ad tactum regis cessasse menstruum. Dicit Epyphanius quia cum vocasset David Bersabee cognovit hoc Nathan propheta et festinavit ad David ut prohiberet antequam veniret mulier, et impedivit eum Belial. Nam in via invenit hominem occisum nudum iacentem, et moram fecit ibi. Eadem nocte rex implevit peccatum et lugebat Nathan. Cumque accepisset David eam concepisse, revocavit Uriam armigerum Ioab, scilicet Ioab, ab expeditione ut ingrederetur ad uxorem, ut partus ei ascriberetur. Quesivitque David ab Uria de statu belli, monens ut intraret ad uxorem et paululum recrearet se. Secuto (?) sequitur ei Urias et dormivit cum servis regis. Quam ob rem vocavit eum David iterum et statuit eum secum in mensa, invitans ad pocula usque ad ebrietatem. Sed nec sic cessit vir de studio virtutis et ait: Archa Domini et Israel habitant in papilionibus, et dominus meus Ioab manet super faciem terre, et ego ingrediar domum meam? Per salutem tuam rex non faciam rem hanc. Certus erat David quod non intraret; scripsit ad Ioab quem deliquisset reum (?) Uriam, ut poneret ipsum in media parte belli, in qua percussus interiit. Cumque tulisset Urias epistolam mortis sue per mandatum regis interiit. xij.

Porro Bersabee accepta morte viri planxit eum. Transactoque luctu vocavit eam David et facta est ei uxor. Et peperit ei filium. Tunc misit Dominus ad David Nathan, qui posuit ei paradigma de divite habente oves plurimas, qui rapuit pauperi vicino oviculam unam quam habebat, ut ex ea prepararet cibos hospiti qui supervenerat. Et indignatus rex in hominem dixit illi: Vivit Dominus, quia filius mortis est ille qui hoc fecit. Ovem reddet in quadruplum. Et ait Nathan: Tu es vir ille. Uxorem Urie accepisti, et ut occultares adulterium interfecisti eum gladio filiorum Amon. Quam ob rem hec dicit Dominus: Non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. Ecce suscitabo super te malum de domo tua. Hoc ultimum factum est quando persecutus est eum Absalon, primum vero in divisione regni post Salomonem. Et ait David ad Nathan: Peccavi Domino. Et descendens de throno consistorii sedit in terra, et tamquam vir de populo coram omnibus confitens peccatum suum non erubuit. Et ait Nathan ad eum: Transtulit Dominus peccatum tuum, non morieris, nec regnum amittes. Verumtamen filius qui natus est tibi morietur, quia blasphemare fecisti inimicos nominis Domini. Dixerunt enim ydolatre vel dicere potuerunt: Non est iustus deus iste, qui Saul amovit a regno et substituit David, cum David gravius peccaverit quam Saul. Percussit ergo Dominus parvulum usque ad desperationem vite. Et deprecatus est David Dominum pro parvulo et ieiunavit et iacuit super terram et noluit consolari. Accidit autem die vij ut moreretur infans. Et videns David suos mussitantes intellexit quia mortuus esset. Quo accepto lotus facie et mutata veste intravit ad Dominum et adoravit, et exhylaratus comedit. Et amirati sunt servi quia contra consuetudinem egisset. Et ait ad eos: Cum adhuc viveret puer flevi et oravi ut viveret. Eo mortuo quare flerem? Numquid potero revocare eum? Ego vadam ad eum, ille vero non revertetur ad me. Hoc autem agebat David ut consolaretur Bersabee, quia diligebat eam. Et procedente tempore genuit ex ea filium, quem vocavit Salomonem. Misitque eum in manum Nathan, qui vocavit eum Ydida, id est amabile Domino.

Igitur pugnabat Ioab contra Rabath et expugnavit eam. Misitque ad David dicens: Veni et cape civitatem, ne nomini meo ascribatur victoria. Et congregavit David omnem populum, et profectus cepit urbem et vastavit eam, et tulit dyadema de capite Methol, quod sonat rex eorum, et erat ydolum Amonitarum. Et erat in dyademate gemma preciosa et auri talentum. Quod conflavit David et formavit sibi ex eo dyadema, in medio gemmam statuens sardonicem incomparabilem. Pari modo reliquas civitates Amonitarum vastavit, et milites de ipsis sarravit vehiculis ferratis, et plures divisit cultris, et traduxit in typo laterum.

De morte Amon et fuga Absolon. xiij.

Accidit autem post hec, suscitavit Dominus malum in domo David in hunc modum. Amon primogenitus David diligebat Thamar sororem Absalon, eratque pene

ita ut depuret macie et egrotaret. Huic erat cognatus et familiaris Ionadab filius Semaa fratris David prudens valde, quem Io. Ionatham vocat. Hunc quidam Hebrei tradunt fuisse Nathan. Sed absit ut propheta flagitiosum dederit consilium. Hic ait ad Amon: Quare sic attenuaris macie fili regis, quasi dicat: qui debes succedere regi in regnum. Respondit Amon: Diligo Thamar sororem meam. Cui ille: Simula languorem. Cumque venerit pater tuus ad te visitandum dic ei: Veniat oro Thamar soror mea et faciat michi pulmentum ut comedam saltem de manu eius. Cumque venisset Thamar missa a rege coxit in oculis eius sorbiunculas vel pro eo collyridas frixas. Et eiecit Amon a se omnes foras. Cumque intrasset Thamar ad eum in conclavi, apprehendit eam et ait: Cuba mecum soror mea. Que videns: Noli frater, opprimere me, et facere opprobrium generi tuo in Israel, sed loquere ad regem et non negabit me tibi. Hoc dicebat ut sic effugeret manus eius. Non enim fas erat per legem ut quis duceret uxorem sororem suam ex patre. Causam quidam determinat dicentes si fuerint ambo circumcisi. Hec autem fuerat de matre gentili Maacha, quam David ceperat in prelio et cesariem et ungues cum resecasset, lege duxerat eam in uxorem, et ita tradunt illos potuisse fieri coniuges. Noluit autem acquiescere Amon, et oppressit eam, et statim exosam habuit eam magis quam ante dilexerat. Et eiecit eam a se rogantem ut apud se maneret et esset ei uxor. Cumque eiecisset eam puer Amon, aspersit cinere capiti suo et rupit tunicam talarem qua utebantur filie regis virgines, quam Io. vocat colobium manicatum. Et impositis manibus super caput ingressa est ad Absalon fratrem suum ululans. Cui frater ait: Tace soror, frater tuus est. Et mansit in domo Absalon longo tempore sustinens viduitatem.

De consilio Chusi et morte Achytophel

Factum est autem post biennium ut attonderet Absalon ad tondendas oves, et ait ad regem: Veniat rex oro cum servis suis ad convivium pastorum suorum. Cumque abnuisset ne gravaret eum, ait Absalon: Veniat saltem obsecro Amon frater meus et filii regis cum eo. Et abierunt cum Absalon. Cumque recubuerent, pueri Absalon ex precepto eius interfecerunt Amon temulentum. Et ascendentes filii regis mulas suas fugerunt. Et pervenit fama ad David dicens: Percussit Absalon omnes filios regis. Et scidit rex vestimenta sua et cecidit super terram. Ionadab autem, quem veritas non latebat, ait ad regem: Ne timeat dominus meus, quoniam solus Amon mortuus est, quem odiebat Absalon a die qua oppresserat sororem eius. Et ecce apparuerunt filii regis et fleverunt cum rege planctu magno nimis. Porro Absalon fugiens abiit ad Ptholomai avum suum regem Gessur et fuit cum eo tribus annis. Rex autem consolatus super Amon interitu cessavit velle persequi Absalon. Quod intelligens Ioab quod diligebat Absalon misit ad David mulierem sapientem de Thecua, quam putant fuisse matrem Amos prophete. Et posuit Ioab verba sua in ore eius. Cumque ingressa fuisset mulier ad regem adoravit dicens: Serva me rex. Mortuus est vir meus, et erant michi duo filii, et interfecit alter alterum in agro, et consurgit universa cognatio adversus occisorem querentes animam illi pro anima occisi, et querunt occidere scintillam meam super terram. [margin: extinguere] Hec mulier posuit se in persona David, et filios suos in persona Amon et Absalon, et persona cognationem suam in persona aliorum filiorum David. Et ait rex ad eam: Vade in pace, ego iubebo te. Quod cum non sufficeret mulieri, ait ad regem: In me sit domine hec iniquitas et in domum patris mei, rex autem sit innocens, quasi dicat: si putas iniquum pro hoc occisorem non impunitum, in me et domum meam. Cumque iterasset rex promissionem, non sufficeret mulieri, instantius rogabat regem. Que ait: Vivit dominus quia non cadet de capillis filii tui super terram. Tunc exponens ei misterium similitudinis ait: Reducat igitur dominus meus abiectum filium suum. Io.: Non vult autem Deus perire, et omnes dilabimur tanquam aque que non revertuntur, quasi dicat: mortuum filium revocare non potes, adiuvat meliusque ut revoces viventem quam alterum vindicando perdas. Et ait rex: Numquid manus Ioab tecum est in istis? Que videns: Ipse posuit verba hec in ore meo ut diceret similitudinem sermonis huius. Et ait rex ad Ioab: Reduc puerum Absalon in urbem. Cumque reduxisset Absalon in urbem ait rex: Non videat faciem meam, contra vocem eius ne eo viso renovaretur in me dolor filii. Et mansit Absalon in Ierusalem duobus annis et faciem regis non vidit. Porro Absalon erat decorus nimis, cui

cesaries. f. Jo. tanta erat ut vix .x. dieb' ton
deri posset. qui semel in anno tonsus pondabat .cc.
siclis. Sorte tonsura ei erat huius ponderis uel ḃ
precio emebat eam mulieres ut se ornarent crines
suos. Natique sunt absalon filii tres et filia una
noie thamar. Misitque semel ad ioab ut inter
cederet pro eo ad regem. Qui noluit uenire ad eum. Ius
sitque absalon seruis suis ut incenderent segetem agri
ioab. Qui statim uenit ad eum ioab dicens. Quare sene
runt serui tui. Qui ait. Alias te hic non poteram
Obsecro intra ad regem ut uideam faciem suam
alioquin interficiat me. Et ingressus ioab ad regem
uocatus est absalon. et osculatus est eum rex. Quomodo

Tunc cepit absolon persequi dauid. xv.

T absalon aspirare ad regnum. Nam celaph
an cui genitus uel iners erat uel mortuus
fecitque sibi currum et equites .l. qui precederent eum
Et mane consurgens stabat in porta et blandie
batur ascendentibus ad regis iudicium dicens.
Bona sunt que dicis. sed non est qui te audiat constitutus
a rege. Quis constituet me ut iuste iudicem.
Et inclinauit ad se corda uirorum. Post .iiii.
autem annos reuisionis ait ad regem. Dum essem
in exilio uoui. si reduxerit me deus in ierusalem sa
crificabo dno in hebron. uadam igitur ut reddam
uota mea. Et ait rex. Vade in pace. Alia
littera habet post .xl. annos. xl. enim anni fluxerant
ex quo occisi sunt sacerdotes nobe. qui ponuntur
hic ut monstretur diuina ultione suscitatum
esse dauid eo quod abymelech sacerdotem fefellit. Abi
bit ergo Absalon in hebron uocans consilio achy
tophel gylonitem qui fuerat consiliarius dauid. Et
egressi sunt multi cum eo de ierusalem uocati ignorantes
Cumque immolasset hostias facta est coniuratio
ualida et augebatur populus cum absalon. Quod cum
accepisset dauid. ait seruis suis. Egrediamur
cito. ne forte ueniens absalon occupet nos
et percuciat ciuitatem. Et egressus est rex et uni
uersa domus eius nudis pedibus. dimittens concubinas
ad custodiendam domum. Et precedebant regem
omnes celethi et phelethi. et .dc. uiri pugna
tores qui secuti eum fuerant de geth. Isti cre
duntur bis sexcenti persecutionem passi dauid. qui laui ingredi
et in recta sibi racione dedit eis locum in ierusalem
Io. dicit. .dc. eos egressos cum eo. qui quondam se
sexcenti ei in saul persecucione. Potuit enim
fieri ut illi et illi cum eo essent. Et ait rex ad
ethi gethaeum filium achys qui primus erat in
re. dc. Reduc fratres tuos in ierusalem. et hieri
cum rege heri uenisti. et hodie compelleris

exire. Qui ait. Viuit deus. nisi in morte non ibo
derelinquam te. Et transgressi sunt uniuersi cum rege
flentes torrentem cedron. et leuite portantes
archam deposuerunt eam donec transiret populus
Et ascendit abyathar ad consulendum dominum.
Qui non ascendit ei. Et tunc ait dauid ad sadoch. Reuerte
re in ciuitatem cum archa. ego abscondar in
deserto. achymaas filius tuus et filius abyathar
sunt nobiscum. per quos ueniat ad me sermo a
uobis. Et redierunt cum archa. Cumque ascen
disset dauid cliuum oliuarum. occurrit ei chusi a
rachytes consiliarius dauid. Et ait dauid. Reuer
tere et esto cum absolon. et dissipabis consilium
achytophel. et que audieris in domo regis indicabis
sacerdotibus qui dirigent ad me filios suos. Et .xvi.
uenit chusi ad absalon in ierusalem. Cumque paru
lulum processisset dauid apparuit ei siba cum duobus
asinis ferens panes et uuas passas et massas
palatharum id est ficuum que inter tabulas quasi palas
dicuntur esse compingunt. Et ait syba ad regem
Asinos duxi ut insideat domestici regis.
et tuli cibaria ut alantur in deserto. Et ait
rex. Vbi est myphiboseth. Qui ait. Reman
sit in ierusalem dicens. Hodie restituet mihi do
mus israel regnum patris mei. Et ait rex sybe. Tua
sint omnia que fuerunt myphiboseth. Venit
ergo dauid usque ad bahurym. Et egressus est uir
de cognatione saul nomine semei proiciens
lapides et lutum maledicebat regi dicens
Egredere uir sanguinum. ecce premit te malum
quod fecisti in domum saul. Quem cum uellet
percutere abysai. prohibuit eum dauid dicens
Filius uteri mei querit animam meam. quanto magis
filius gemini. Dimitte eum deus ut maledicat
mihi. Respiciat deus hanc afflictionem meam.
Fabulantur hebrei hunc semei fuisse
nabath patrem ieroboam. et nomen auiae
gemini. Et descendit dauid usque ad ior
danem

De morte amon et fuga absolon. xvii.

Ecce autem chusi ueniens ad absalon
adorauit dicens. Salue rex
fratrem absalon. Quare non iuisti cum ami
co tuo. Qui ait. Illius ergo quem elegit deus
et omnis israel. Cui seruiam. Sicut filio re
gis seruiam patri tuo sic parebo et tibi
Tunc ingressus est absalon coram omnibus ad con
cubinas patris sui. de consilio achytophel
ut sic intelligeret omnis israel quod exercitio
prosequeretur patrem et roborarentur cum eo

Capitulum. Hoc dixit achytophel. Eligam mihi xii. milia
et persequar hac nocte dd. et percutiam eum quia fessus
est. et redibunt ad te universi quasi unus vir. Et ait
absalon. vocemus chusi et consulamus eum. Et ait
chusi. Non est bonum consilium achytofel. Nosti
patrem tuum et viros eius esse fortissimos. Si
in principio ceciderint aliqui de tuis. quicumque audierit di
cet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon
et timebat esse regem. Sed hoc est consilium bonum.
Congreges omnem israel ad te. et irruamus
super eum. et ubicumque fuerit operiemus eum. Et
placuit omnibus consilium chusi. Et dixit chusi
sacerdotibus ut nunciarent dd. ne maneret in deserto
nocte illa. sed transiret iordanem. Et abiit an
cilla ad filios sacerdotum qui latebant iuxta
fontem rogel. pannum ferens quasi abluendum.
Et indicavit eis verbum chusi. Vidit autem
eos puer quidam filius ancille ut dicitur. et indica
vit absalon. Jo. tamen dicit quod quidam equites vi
disse eos et nunciasse absalon. Qui misit
post eos ut comprehenderent. At illi ingressi
sunt in bauryn in domum mulieris rogantes
ut celaret eos. Que dimisit eos in puteum
et expandit velamen super os putei quasi sic
cans typsanas. id est ordeum ad typsanam. et
sic res latuit. Cumque reversi essent qui mis
si fuerant illi ascendentes de puteo nun
ciaverunt dd. quod traditus eis fuerit. Et tran
sivit dd. cum suis iordanem priusquam dilu
cesceret. et venit in manayn. Porro achyto
fel sciens regnum rediturum ad dd. et timens
mortem in manu eius descendit in domum suam
in gylo et laqueo se suspendit. De morte
.xviii. Absalon. Absolon
autem collegit exercitum et transivit ior
danem et statuit amasam super exercitum
pro ioab. hic erat filius abygail filie naas
et ysai. sororis dd. quam Jo. abygea vo
cat. et erat consobrinus ioab. Porro veni
ente in iordanem et macire berzellai galaa
adites obtulerunt dd. cibaria multa mi
nus et stratoria et tapecia. vasaque fic
tilia. Porro dd. divisit populum qui cum eo erant
in tres partes. unam dedit ioab. secundam aby
sai. Tertiam ethai getheo. quem putant
fuisse filium achys amici dd. Cumque vellet
egredi rex cum eis ad pugnandum dixe
runt. Non ibis. Te solum querunt alios non curant.
Cumque egrederentur cuncti ad pugnam
circiter. vii. stabat dd. iuxta portam

et dicebat. Servate mihi puerum absalon. Et fac
tum est prelium in die illa iuxta saltum effraym. et
fugit exercitus absalon cesis. xx. milibus
et plures interfecit bestie saltus quam gladius.
Fugiensque absalon super mulum venit ad quercum
condensam. et retento capite in ramis mulus
pertransiit eo suspenso. Quod cum quidam nunciasset
ioab ait ad eum. Cur non confodisti eum. Qui ait.
Non mitterem manum meam in filium regis. presertim
cum audierim eum dicere. servate mihi puerum ab
salon. Et infixit ioab tres lanceas in corde
absalon. quem adhuc palpitantem interfecerunt
armigeri ioab. et proiecerunt eum in foveam grandem
et comportaverunt super eum acervum lapidum. ut du
plici morte puniretur tanquam sedicionosus. Israel
autem fugit in tabernacula sua. Porro absalon
adhuc vivens erexerat sibi titulum in valle regis
que duobus stadiis distat ab urbe in monimentum
nominis sui. Et erat nomen tituli manus absalon. Sed Jo
dicit statuam fuisse marmoream. Tunc ait achymaas
ad ioab. Curram et nunciabo regi. Qui ait. No
lo te nunciare. filius enim regis mortuus est. Et ait
ioab ad chusi. Vade et nuncia regi que vidisti.
Qui cucurrit. Currens autem achymaas per viam
breviorem compendii transivit eum. David autem sede
bat inter duas portas. Speculator autem in fastigio
porte exclamavit. Video hominem currentem
solum. et ait rex. Si solus est bonus nuncius est. Veni
ens achymaas. Et ait iterum speculator. appa
ret mihi homo alius solus currens. Et dixit rex.
et iste bonus nuncius est. Et veniens achymaas ad
oravit dicens. Benedictus deus qui conclusit hostes
levantes se contra regem. Et ait rex. Est
ne pax puero absaloni. At ille noluit indica
re. Chusi vero superveniens indicavit. Et con
tristatus rex ascendit cenaculum porte flens oper
to capite et clamans. fili mi absalon. Quis
mihi tribuat ut ego moriar pro te absalon fili
mi. fili mi absalon. Quod audiens populus ti
muit ingredi civitatem. Et ingressus
ioab ad regem dixit. Confudisti hodie vul
tus eorum qui salvam fecerunt animam tuam. Di
ligis odientes te. et odio habes diligen
tes te. Procede et alloquere servos tuos. Alio
quin non unus remanebit tecum hac nocte. et
erit hoc malum tibi super omnia que umquam passus
es. Sedit ergo rex in porta foris facie. et
venit ad eum omnis multitudo. et benigne
locutus est eis. De reditu david
in ierusalem

Hunc titulum quidam putant fuisse archum triumphale. in quo sculpta erat manus absalon

Porro qui secuti fuerant absalon mutuo
se hortabantur ut revocarent regem me
morantes beneficia eius in nos. David
quoque misit ad sadoch et abyathar ut loquerentur ad vi
ros iuda. Hec dicit rex. Os meum et caro mea vos.
Cur novissimi reducitis regem? quasi diceret. videte
ne tardiores ceteris sitis. Et per eosdem iuravit
amase quod principem milicie eum faceret pro ioab.
Et miserunt viri iuda ad regem ut rediret. Et
venit rex ad iordanem. Et venit omnis iuda in occur
sum eius in galgala. Semei quoque de bahurim descen
dit cum eis habens secum tribules mille viros de be
niamin. Syba quoque et filii eius et servi viginti iordane
irruperunt ad eum ut traducerent domum eius. Istoria. Io
sephus. fecerunt pontem iordanis ut facilius transiret
rex. Adoravitque semei dicens. Ne memineris
domine iniquitatis servi tui. Scio enim peccatum meum
et ideo hodie veni in occursum tuum primus de omni domo
ioseph. Id est quia habitabat in sorte effraym. Cui
cum abysai diceret semei occidendum dixit david. An
ignoratis me hodie factum regem super israel? quasi nec
hodie interficietur vir in israel. quasi diceret. Illos occidam
qui hodie me fecerunt regem iterum? Timebat quia
si interficeretur semei, ceteri reliqui qui similiter regem
offenderant nollent eum habere regem. Et ait ad se
mei. Non morieris. Myphiboseth quoque venit
in occursum regis illotis pedibus et intonsa bar
ba nam et vestes non laverat a die qua egressus
fuerat rex. Hebreus habet infectis pedibus tun
dens quod fecerat sibi pedes ligneos. Et ait rex ad
eum. Cur non venisti mecum? Qui respondit. Servus meus
contempsit me. nolens mihi sternere asinum ut irem cum
rege. Insuper et accusavit me. Tu autem quod iustum
est fac quod tibi videtur. Et ait rex. Firmum est quod locu
tus sum. Tu et syba dividite possessiones
quasi diceret. utrique vestrum dederam. sed quia neuter tantum
habet non plus inter vos dividatur. Et quia david
immemor iuramenti cum ionatha in hoc iudicio
fuit. ideo roboam et ieroboam diviserunt
eius regnum. Berzellai quoque qui prebuerat regi
alimenta descendit cum eo. Et ait rex ad eum.
Veni mecum in ierusalem et honorabo te. Qui respondit.
Octogenarius sum hodie non indigeo hac vias
studiis. Chanaam filius meus vadat tecum et fac
ei quod tibi videtur. Et ait rex. veniat et fa
ciam ei quod tibi placuerit. Et rediit berzellay
in locum suum. Tunc occurrerunt ad regem omnes vi
ri israel et indignantes dixerunt. Cur te
furati sunt fratres nostri viri iuda et tradux
erunt te sine nobis? Et induit iudas. Quia

propinquior est mihi rex. Et ait israel. Decem partibus maior e
go sum in rege quia pertinet ad me david. quia ad te
rtium cum sic genitus sim. Cumque durius inde
sent viri iuda. Syba filius bochri vir gemini
cecinit buccina et ait. Non est nobis pars in david neque heredi ·xx·
tas in filio ysai. Revertere in tabernacula tua israel. Et recesse
runt a david secuti sunt sybam. Viri autem iuda
reduxerunt regem suum in ierusalem. De nece

Rex autem decem con Amase et syba
cubinas ad quas ingressus fuerat
absalon reclusit in custodiam vidui
tatis. Nec ingressus est ad eas. Et ait rex amase
qui principi milicie. Congrega mihi viros iu
da in die tercium. Abiit ergo amasa et moratus
est extra placitum. Et ait rex ad abysai. nondum
ioab quem iam amoverat a principatu. Iste
dicitur eum dixisse ad ioab. Tolle servos domini tui et per
sequere sybam ne effugiat nos. Et egressi sunt
cum eo omnes robusti de ierusalem et occurrit eis
amasa rediens iuxta lapidem grandem qui est in
gabaon. Porro ioab vestitus erat tunica
stricta. Josephus. cum dicit loricam et accinctus erat gla
dio fabrefacto qui levi motu egredi poterat.
et arte quadam simulans quasi cecidisset gladius
et recepisset eum dextera manu tenuit mentum
amase quasi osculaturus eum et sinistra percutiens
eum in latere effudit eius intestina. Ioab autem
et abysai persecuti sunt sybam. Assistebant
venientes ad mortuum in via. Vir autem quidam
amovit eum in agrum et operuit eum ne subsiste
rent transeuntes clamans quis hoc occisus esset eo quod
in dolo moram fecerat redire ad regem. Ioab
autem cum exercitu obsedit sybam in abella. et
moliebatur destruere muros urbis. Et exclama
vit ad eum mulier sapiens de civitate. Sermo
dicebatur in veteri proverbio. Qui interrogant
interrogent in abella. quasi diceret. Hec est urbs consilii
ab antiquo. Ego sum que respondeo veritatem matrem civitatum
israel. Quare precipitas hereditatem domini? Hec
brei non habent in proverbio. Et est sensus secundum eos. Sermo dice
batur in veteri. id est quondam in lege scriptum est. ut israel
prius offerret pacem hostibus quod si respueretur con
tra ei. Precipitas hereditatem domini. id est cum non ser
vas legem in istis, quod similiter in alienige
nas. Vel postea legit hebreus quod interpositum est
ad comminacionem urbis super priore expositione. Et
respondit ioab ad eam. Absit quod diruam urbem. Sed syba
filius bochri qui levavit manum suam contra david.
Et locuta est mulier civibus sapienter. Qui abscisum
caput sybe proiecerunt ad ioab. Tunc recessus

est exercitu' in irlm ad rege· et restitui rex ioab sup exercitu· et alios ministeriales in officiis suis sicut s'· hoc addito q' ad uri' statu fr' tributa colligenda· et q' ira iram fuit sacerdos dd' ipius.

De iuris suspensis in ultone gabao

Facta est fames · inicium · xxi · in dieb' dd' trib' annis iugit'. Et consuluit dd' d'o· Q' ait· h' fieri ppt' saul et domu ei' q' occidens gabaonitas q'n zelo filiorum isrl' uinitu fecit iuramtu· iosue et seniorum. Et ait dd' ad gabaonitas· Q' faciam uob ut benedicatis hereditati d'ni· Qui dixerunt· Viru' q' attriuit nos dele debem' ut ne unus q'de residuus sit de stirpe ei'· Et dd' faciet h' no poterat ppt' iuramtu q' iurauerat ionathe· temperauerunt petitionem dicentes· Dent' nob· vii· viri de filiis ei' ut crucifigam eos d'no· Pepercitq' rex myphybosech filio ionathe· et tradidit eis duos filios saul quos pepit ei respha· Isti adhuc pueri erant cu' occidit sacerdotes nobe· et pterea gabaonitas. Dedit et eis· v· filios· mychol· adoptatos· s· quos genuerat merob adzachi· Gabaonite u' crucifixerunt eos in dieb' messis p'me· i· incipiente messione ordei· Induens aute' respha ciliciu' substrauit s' sup' petram ut abas iuxta eos die ac nocte· ut amoueret a beis aues et bestias ab inicio messis donec stillaret aq' sup' eos· i· usq' ad · Kal' septembris· Tunc· n· iuxta natam t're p'mu' p't messes pluuia descendit· Hac respha q'dam no bene putant fuisse orpha nuru' noemi· Audiens aut' dd' q' fecat respha deposuit eos de patibul'· Et tollens ossa saul et ionathe de iabys galaad et ossa eor' q' affixi fuerant sepeliuit ea in sepulcro cys patris eor'· Quo facto reddidit deus sub'lat'o'm t're. De quatuor filiis dauid

Factu' est aut' iteru' p'liu' phylistinor' aduersus isrl'· Et pugnabat dd' cu' suis aduersus eos· Cumq' fere defecisset dd' pugnando iesbi de nob q' fuit de gente arapha nisus e' pcute' dd'· et int'posuit se abysai et interfecit phylisteu'· Hunc tradunt hebrei fuisse de gente gygantea arapha u' d'nt fuisse orpham nuru' noemi q' pepit iiii^or gygantes· uis· gygantes qui hic memorant'· Iesbydenob· sephi golyam· et quartu' habente digitos in manib' et pedib'. Hunc interfecit uiri dd' dicentes· Iam no egredieris nobiscum

Senos

impliu' ne extinguas lucerna' isrl'· Occone h'' ulti' p'ly epylogat hystoria h' trib' s'niori p'lia dd' notarum· no tam eo ordi'e q' gesta sunt. Quor' p'mu' fuit in gob h' urbs e' q' et iaser dr'· in q' pcussit sobochi sephi de gente gygantu'· Aliud q'z p'liu' fuit simili' in gob· In q' s' Io· apparuit in' fortis ephron cognatus dd'· q' suis in fuga' u'sis· solus plurimos hostiu' peremit· et alios in fuga' couitit· Liber u' regu' in hoc loco ponit p'liu' dd' contra golyam in hunc modu'· In q' pcussit adeodat' filius saltus polimitari' bethleemites· golyath· gethei· huius in^or nomib' exprimit' dd'· et d'r adeo datus q' ad liberac'om isrl' dat' e' adeo in rege· filius saltus· quia de pascuis et saltu assumptus e' in rege'· polimitari'· quia de gente bethleel polimitarii fuit mat' ei'· Siquia in t'lis modis amplificauit cultu' d'o· Bethleemites de ciuitate patria· Memoratur q'z et aliud p'liu' in q' ionathas fili' semaa frat'is dd' pcussit uiru' habente senos digitos in pedibus et manib'· Expedit' itaq' dd' amplius loquens d'no uba carminis h'· in die qua liberauit eu' dd' de manu omniu' inimicor' suor' et de manu saul· et ait dd'· petra mea et c'. In psalmus sed' translacione nr'am ita leg'· Diligam te d'ne fortitudo et c'. Cui titlm suppsit hebrei seruib' sup'ponit· In die q' liberauit eum dd' et c'· Io· h' d' q' ch' dd' pace altissima frueret' cantica et ymnos cposuit· alios trimetros· alios quatmetros· diuersa faciens organa in quib' leuite psallerent et alias sollempnitates ymnos dicent. Et ponit Iosephus in^er psalteriu' et nabliu'· et q' psalteriu' canora· cynara· x· cordis ceraptera q' cu' plectro pcutit'. Nabliu' u' xii sonos habens digitis tangitur· post carmen sup' dcm' addidit dd' loquens de se tamq' de alio· Hec sunt uba nouissima q' dixit dd' filius ysai· Dixit uir cstitutus e' i· p'missio facta e'· de xp'o deo iacob· Hebre' h't ita· Dixit uir leuat' scipe dei iacob· i· sr' alios exaltat' et unctus adeo· ppt' hec uba q'dam dnt' pdcm' psalmu' nouissime sc'ptu' a dd'. Est tn' e' ut dicam nouissima uba dd' q' sequu'· Sp'c d'ni locutus e' p me et c'· Et e' forte p'b· nouissime sc'pt' is e' alius ei' annunciatus· Cathalogus

Potiu ce' trege log' fortiu' dauid erant om's fortissimi· quor' insigniores fuerunt· xxxvi· Insigniores

tu cenis erat dd. sedens in kathedra sapientissimus
et ita erat .xxxvii. annumerato dd. Porro de illis
tribus preter dd qui erant de .xxxvii. erant fortissimi.
Alii tres non fortes sed tamen fortiores reliquis .xxx.
ut qui dicere possumus .xxx. erant fortes tres uero
fortiores eis. tres autem reliquis fortissimi. Et secundum
hanc expositionem cathalogus .xxxvi. fortium
incipit ibi. Princeps inter tres ipse est qui tenerrimus
ligni uermiculus. qui .dccc. interfecit impetu u-
no. Io. dicit nongentos. Palypom. uocat eum Ies-
boam. Io. eusebium. Non legitur ubi hoc factum fuerit
nec quantum hic commemoratur. Post hunc erat eleazar
filius patrui dd qui percussit phylisteos donec deficeret
manus eius et obrigesceret cum gladio. Post hunc erat
semma ararites quem Io. seniam uocat qui cum
fugisset israel solus stetit in agro lentis et percussit phy-
listeos et fecit salutem in israel. Huius tribus Io. at-
tribuit delectionem aque de cisterna bethleem. Hy-
storia uero regum refert illud ad tres sequentes
qui fortiores dicuntur. quorum primus erat abi-
sai frater Ioab. Ipse est qui leuauit hastam
suam contra .ccc. quos interfecit optimus quidem sed usque
ad tres primos non peruenit. Post hunc erat ba-
naias qui percussit duos leones moab.
id est principes quos palypom. dicit arietes. Ipse
est qui interfecit uirum egyptium id est imitatorem
egyptiorum blasphemantem deum. Quem interfecit
moyses. Hunc dicunt hebrei fuisse semei quem
postea interfecit sub salomone. Aliumque egyptium in-
terfecit uirum dignum spectaculo altitudinis
.v. cubitorum habentem in manu hastam. Adque uenit
banaias in uirga et extorsit hastam de
manu eius et occidit eum hasta sua. Io. tradit
hoc quod dicitur de alio egyptio de semei qui habuit
hastam in manu id est legem dei quam si meditatus
fuisset permanendo in ierusalem non periret. Item de percus-
sione in hunc modum. Tempore niuis lapsus est leo
in cisternam. qui nullum uidens egressum. ou[illegible]
in cisterne niue dampnatum erat rugiebat.
Quem audiens Banayas descendit et aggerem de
fodit terra in baculo manu eius et strauit
Tertium de fortioribus non recepit. Io. posuit hic.
Sed reuertendum est ad sobocai. de quo in expositione
est. Isti tres opus fecerunt magnum quod sequitur
Phylistei castra posuerant in ualle raphaim.
usque ad ciuitatem bethleem. et erat penu-
ria aque in ierusalem. Dauid autem sedebat in
arce. ad presidium domini et desiderabat coram
astantibus aquam de bethleem. et precipue eam
que erat in puteo iuxta portam. Tunc isti tres

irrumpentes per medium hostium uenerunt ad
bethleem et haurientes aquam denuo ad regem
per eorum castra reuersi sunt. ita ut palestini si-
ducia eorum obstupescentes a dimicatione
cessarent. Delata sibi aqua noluit re-
bibere dicens. Absit ut sanguinem istorum et animarum pe-
riculum bibam. Et effudit
eam tamquam libamen domino
de salute uirorum gratias
agens. Ab hac enumeratio-
ne fortium. hebrei dis-
sentit numerans tan-
tum .xxxvi. fortes et inclusiue plures quos
fortissimos dicitur. uocat ipsum dd. sic
Dauid sedens in kathedra sapientissimus
princeps inter tres ipse est qui tenerrimus ligni
uermiculus et cetera. quod non inuenitur. Comparatur
autem dd uermiculo ligni qui teredo uel tere-
bella dicitur. quia mollis
durum lignum perforat
dum tangit nichil
mollius illo. quam tan-
git nichil durius
Sic et dd ipse mitis et domi et circa subiectos
mansuetior fuit ceteris. in bello autem contra hostes
nullus acutior. Et commendatur hic dd in initio
principia humilitate et fortitudine. Porro
reliqui .xxx. qui fortes dicuntur postea
enumerantur. inter quos non enumeratur Ioab
uel quia princeps aliorum. uel quia dignus
fuit morte abner.

Super hunc locum
dicit Io. palypom
eos quod in unum quod
deo offerebatur
aqua mixtum
erat

Et dicit multos occidis-
se ipsum uno quo-
que prelio qui strenue
egit in bersabee multi
occisi sunt.

De numero ysrael et altari erecto a dauid

Factum est autem post
famem pro siti immissa a domino. addidit
furor domini irasci contra israel. Furorem
domini ut quidam exponunt
Palypom dicens Con-
surrexit sathan ad-
uersus israel et incitauit
dd ut numeraret israel.
Aitque rex ad Ioab

pro morte uxie ut
dicunt hebrei quia non
restitit uel consensit
Morti eius. Iam indictum
erat in dd nunc uin-
dicatum in populo

Perambula omnes tribus israel et numera populum. ut sciam
numerum eius. Intelligens autem Ioab quod de elatio-
ne hoc diceret ait. Augeat dd ad populum tuum
sed quid sibi uult dominus in hac re. quasi dicat. uide ne of-
fendas deum. Cumque nollet rex mutare
propositum egressus Ioab et principes militum
numerauerunt populum. Et redierunt post .ix.
menses et .xx. dies in ierusalem. cum descriptio-
ne redacta in scriptis. Et inuenta sunt
de israel .viii. milia uirorum fortium. et de iuda .v. plus

natorum. In paralipomenon legitur plures legimus milia i. [...] milia et c. Et credit Ioab subtraxisse regi propter peccatum. Peccavit autem David in duobus: quia superbe numeravit, et quia censum numeratorum non reddidit, sicut iam dixi scriptum erat in lege Moysi. Et attrectans David ait ad dominum. Obsecro domine transfer iniquitatem servi tui quia peccavi nimis. Diluculo misit ad eum dominus Gad prophetam tres supplicii conditiones portantem. Qui ait. Aut vii annis veniet fames in regno tuo. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos. aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Et ait David. Coartor nimis q. d. Si famem eligo pauperum erit supplicium et non divitum. Si victoriam hostium supplicium erit exercitus et non meum qui circumvallabor fortissimis. Eligo ergo plagam communem regi et plebi. Melius est enim incidere in manum dei misericordis quam in manus hominis. Misit ergo dominus pestilentiam in Israel de mane usque ad tempus constitutum i. usque ad horam prandii secundum Ieronimum. vel usque ad horam sacrificii vespertini secundum alios. Et mortui sunt de populo [...] lxx milia virorum. In paralipomenon legitur fere ccc. Et aiunt hebrei i. potius virorum plebis. hic autem virorum nobilium. Porro cum extendisset angelus percussor manum suam super Ierusalem ut disperderet eam et staret iuxta aream Areune Iebusei qui et Ornam dicitur. vidit eum David stantem gladio evaginato et clamavit. Ego sum qui peccavi. isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro domine contra me manus tua et contra domum patris mei. Et misertus dominus ait ad angelum. Sufficit contine manum tuam. Nulla die dixit Gad ad David. Construe altare domino in area Areune Iebusei. Et ascendens David dixit ad Areunam. Vende michi aream tuam ut edificem altare domino et cesset interfectio. Qui dixit. Accipiat eam dominus meus gratis. Habeat et boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Et ait rex. Nequaquam sed emam precio et non offeram domino holocausta gratuita. Emit ergo David aream de siclis auri. In paralipomenon legitur. et boves l. siclis argenti. et edificavit ibi altare domino et obtulit holocausta pacifica. Et propitiatus est dominus terre. Hic est mons Moria ut aiunt hebrei in quo Abraham voluit offerre filium et obtulit arietem. Per ea tempestate tabernaculum et altare quod fecerat Moyses erant in excelso Gabaon licet archa esset in Ierusalem. Cumque prophetasset Gad templum ibi futurum decrevit David ut locus ille vocaretur area.

¶ Prologus libri tercii

Incipit secundum hebreos Malachym quod sonat regum. quia licet in precedenti opere actum sit de duobus regibus hebreorum non simul regnantibus tamen quia in isto opere agitur de regibus qui simul regnaverunt in Iuda et Israel merito regum dicitur. lib. iii

¶ Liber iii. De unctione Salomonis in regem.

Et rex David senuerat. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Et invenerunt ei Abysag Sunamitem puellam pulchram nimis que dormiebat cum rege et calefaciebat eum et ministrabat ei. Rex vero non cognovit eam. Adonyas autem quartus filius David cum esset provectus inter superstites filios regis fiduciam habuit regnandi. Et fecit sibi currus et equites. nec corripuit eum pater. Et sermo eius erat cum Ioab et Abiathar sacerdote. Alii vero ministri regis et robur non erant cum eo. Preparavit autem Adonyas sollempne convivium more regali iuxta fontem Rogel et vocavit filios regis et servos robustos autem sibi non facientes [faventes] et Salomonem non vocavit. Nathan autem monuit Bersabee ut ingrederetur ad regem et posuit verba sua in ore eius. Que ingressa ad regem dixit. Domine mi tu iurasti ancille tue. Salomon filius tuus regnabit post me. et ecce nunc Adonyas regnat te ignorante. Cumque alios vocaverit ad convivium filium meum non vocavit. Scio quia cum dormieris cum patribus tuis ego et filius meus erimus peccatores i. iudicabimur morte digni. Ego ut adultera ille ut adulterinus filius. Adhuc ea loquente intravit Nathan et ait. Domine mi rex dixisti tu Adonyas regnet post me et non indicasti michi servo tuo? Et ait David ad Bersabee. Vivit dominus qui eruit animam meam de omni angustia quia sicut iuravi et sic faciam hodie. Et dixit ad Sadoch et Nathan et Banayam. Tollite vobiscum servos domini vestri et ponite Salomonem filium meum super mulam meam et ungant eum in regem Sadoch et Nathan iuxta fontem Gyon et canentes ponite eum super solium meum. Et fecit Banayas. Tunc sumpsit Sadoch cornu olei de tabernaculo. unxit eum. Et cecinerunt buccine et dixit omnis populus

Uiuat rex salamon. Et insonuit tuba et clamo
re eorum. Et sedente salomone super thronum adorauit David
in lectulo suo deum qui dederat ei sedentem in solio in
oculis suis. Porro adonyas et inuitati ab eo cum
estimarent tumultum ortum in ciuitate. veniente ad eos
Jonatha filio abyathar et dicente eis quod factum fu
erat. abiit unusquisque in domum suam. Adonyas
autem timens salomonem abiit in tabernaculum et te
nuit cornu altaris thymiamatis dicens se
non egressurum nisi iuraret ei rex de uita conserua
nda. Et iurauit ei salomon dicens. Vade in domum
tuam. De secunda unctione salomonis in regem

Volens autem David proponere regem se filium
fecisse conuocauit in ierusalem principes et
uniuersos sacerdotes et leuitas. et iuncto
iterum salomone confirmato ab omnibus regno sa
lomonis. coram omnibus precepit salomoni de legis
custodia et iusticia et pietate. Et precepit ut
edificaret templum deo dicens se iam preparasse c. x.
auri talenta argenti m. c. ferri et eris sine
numero. lapidum quoque et lignorum maximam copiam.
Leuitas quoque diuisit in tres ordines. in gerso
nitas moysitas et leuitas. Aaronitas quoque diui
sit per generationes. et inuenit de Eleazar. xvi.
et de ythamar. viii. Et elegit de unaquaque
earum unum pontificem precipiens ut singuli mi
nistrarent de sabbato in sabbatum. Sadoch tamen et
abyathar preerant uniuersis. Et prefuerunt sa
cerdotes coram rege de eboydiadibus ordinandis(?)
De leuitis uero instituit cantores et fabrice
templi. xxiiii. Super eam dei fuit nathinnei(?).
Judices autem et scribas. vi. Janitores
autem domus dei. iiii. et totidem qui ympnos
dicerent. per hec diuisit exercitum in tur
mas. xii. Habebat autem chorus. xxiiii. quam
precepit obseruare salomonem per octo dies. Mo
ysitas uero aliquantulum honorauit. Fecit enim
eos custodes thesaurorum domus dei. et uasorum
que reges dedicauerant. coniunget(?) et collecte ecclesie
omni dispositione sua indicauit de presenti
filios suos ut non grauiter ferrent minimum
inter eos sublimatum. quia deus sic mandauerat
sicut et ipse minimus inter fratres suos inunctus
fuerat. De preparatione eius et omnis structure
templi omnibus sustentantibus reddidit salomon
Sed et tunc oblationes principes facientes. v m
talentorum auri obtulit. Ad aditum et currum
dei faciendum. quod et cherubin erant sub quos
constituerunt archam. Principes uero et sacerdotes
et leuite et seniores populi obtulerunt auri
talenta. v m. et stateres x m. argenti. x m.
et lapides preciosos plures. Quorum etiam
hunc prepositum moysi iahel(?). De morte

Appropinquauerunt autem dies dauid
David ut moreretur et iurauit salomon
mandata de cultu dei et lege ser
uanda. et pietate et iusticia circa suos. me
morans promissionem dei quod semen de semine
suo regnaturo. Si custodierint
filii tui. v. m. et testimonia que docebo eos. Tamen
non se addidit David de ioab et filiis berzellay et
de semei dicens. Scis quid fecit ioab principibus
duobus Abner et Amase. et effuderit sang
uinem belli in pace. id est sanguinem quem non debuit effun
di nisi in bello fudit tempore pacis. et eorum
cum quibus habebat pacem. et posuit cruorem
populi in baltheo suo. et in calciamentis suis
id est cruorem non respersit arma ipsius qui cum eis
non dimicabat. sed super uestes eius qui pacifi
ce cum eis loquebatur. Iosephus autem sensit non in se dolo
occidit eos. uel aliter. uiri bellatores in
signia operum suorum in armis suis describe
bant ad ostentationem glorie. Sed cum ioab hec
tamquam facinora ostentare publice non
auderet. saltem in baltheo et in calcia
mento descripsit. Et ait David. facies ei iux
ta sapientiam tuam ne descendat pacifice ad infe
ros. Sed et filiis berzellay reddes gratiam
et erunt commensales tui. Semei quoque generum(?)
qui maledixit mihi non patieris esse innoxium(?)
Et mortuus est David. et sepultus in ciuitate David
cum regnasset. xl. annis. Circa tumulum
eius fecit salomon. vii. loculos thesaurorum
quorum duos post. m. ccc. annos aperuit hyrcanus
pontifex. et alium herodes. sicut infra dice
mus. Alii uero non dum manifesti sunt mechanico
modo reconditi. Incidentia xxx

In diebus David Karthago condita est ut quidam
uolunt a Karcedone tyrio. uel ut alii
dicunt a filia eius dydone. uel latinorum rex
siluius latinus. prophetauerunt autem sub eo gad
nathan asaph. De morte adonye et ioab

Sedit salomon super
thronum patris sui. et precedente tempore
adonyas supplicauit bersabee
ut impetraret a rege sibi dari abysag
sunamitem in uxorem. Que cum ingressa esset
ad regem. posita est ei thronus ad dexteram
regis et ait. paruulam petitionem deprecor
a te. ne confundas faciem meam. Detur

Abysag sunamites adonye fr̃i tuo uxor.
Et indignat' rex ait. Cur postulas h̃ ui̅ru̅
postula ei & regnu̅. Ipe .n. fr̃ me' maior
& h̃t secu̅ potentes abyathar & ioab. Et
abysag q̃ quasi regina & potens ẽ. Alia̅
sua̅ locut' ẽ adonyas & i obp̃pium patris
Viuit d̃s q̃ hodie occidet'. Et misit fecitq̃ eu̅
p manu̅ banayne filij ioiade. Abyathar
ẽ sacerdoti dixit rex. Vade in ag' tuu̅ n̄ am
pli' ad facie̅ mea̅ ingrediaris. Vir aut' mortis
es. S3 h̃ te libat q̃ cu̅ p̃re meo sepe laborasti
& portasti archam cora̅ eo. Abito igit'
abyathar instatu̅ ẽ sacerdociu̅ ad sadoch
& de domo ythamar ad domu̅ eleazar sic
samuel. hely p̃dixerat. Fuerunt aut' p̃t phi
nees filij eleazari p̃uati sacerdocio. v.
Joseph. q̃ genuit ioathan. q̃ maireoth
q̃ asophy. q̃ achytobi. achytobi aut' ge
nuit sadoch. Porro ioab fugit in tabn
aculu̅ dni̅. & apprehendit cornu altaris. Et
misit rex banaya̅ ut ad uocaret eum
Et ait ioab. Non egrediar s3 moriar hic.
Q' cu̅ renunciasset banayas regi. dixit ei
rex fac ei sicut loquut' ẽ. Et interfecit eu̅
banayas ad cornu altaris. & sepult' ẽ
i domo sua in deserto. Et constituit rex banay
am p eo sup exercitu̅. Vocauitq̃ rex semei
& ait. Habita in ih'lm & no egredieris inde.
Quacu̅q3 die transieris torrente cedron scito
te interficiendu̅. Et ait. Bonus ẽ sermo regis
Sic faciam. Et habitauit in ih'lm trib' annis
Factu̅ ẽ aut' ut fugerent serui semei ad achis
rege̅ geth. Et descendit semei in geth
& reduxit eos. Q' cu̅ nunciatu̅ esset salomoni
regi dixit ad eu̅. Cur spiuisti iuramentu̅
regis & mandatu̅ ei' transgress' es. Reddi
dit d's malicia̅ q̃m fecisti p̃ri meo i caput
tuu̅. Et interfecit eu̅ rex p manu̅ bana
.iij. ye. Et confirmatu̅ ẽ regnu̅ i manu salomo
nis.

De sompnio salomonis

Porro salomon duxit uxore̅ filia̅ phara
onis regis egypti. de qua ut aiunt
hebrei genuit filiu̅ q̃ cont' naama̅ cu̅ q̃
adhuc ag'et undecimu̅ annu̅ & induxit
eam i ciuitate d'd. Nodu̅ .n. q̃ fecerat domu̅
porro tria posuerat se facturu̅. Domu̅
dno̅. & domu̅ s. & ambire ih'lm muro c̃
plici. ut i p'mo ambitu esset templu̅ & ma̅
siones ebdomadarior'. domus q3 regis cu̅
mansionib' domesticor'. In eo habitarent
potentes uiri & p'phe. Vnd' instit' lex. de p
phissa q̃ habitaret i ih'lm. In circuitu opifices. P'ter
h' ascendit salo̅ in gabaon ut imolaret i
excelso. Et dic' gabaon no̅ esse p'priu̅ nom̅ loci
s3 appellatiu̅. & int'p'tat' collis excelsus. Jo. n. d'
eu̅ ascendisse in hebron. & obtulit. oc. ho
stias in holocaustu̅ s' altare q' fecerat moyses.
Et apparuit ei d's i nocte p sompnu̅ dicens. Po
stula q' uis ut dem t'. Q' r'ndit. Dne deus
ego su̅ puer puul' & ignorans ingressu̅ me
u̅ & exitu̅. Da ergo cor docibile s'uo tuo. ut
possim iudicare p'p'l'm tuu̅ & discerne' int' bon'
& malu̅. Et placuit s'mo cora̅ dno̅. Et ait
ad eu̅. Q3 no̅ postulasti tibi uber' u̅l hominum
dies. multos. & diuicias. & a̅ia̅m i inimicor' tuor'
fecit. s' sermones tuos. Dedi t' cor sapiens i ta̅
q' null' ante te simil' t' fuerit. S3 & h' q' non
postulasti dedi t'. si tu̅ ambulaueris in uiis me
is sicut p̃r tuus. Et euigilans salo̅ i tel
lexit q' esset sompnu̅ .i. reuelacio s'ca p sap
ncia. Et reuersus in ih'lm cora̅ archa dni̅ g
ens agens obtulit dno̅ holocausta & pacifi

De iudicio mercium

Tunc ue. Tem
nerunt due mulieres meretrices ad re
gem. quar' una ait. Ego & mulier hec
habitabam' sole i domo una. Cum3 p'rissem
t'cia die p't pepit & h'. Mortuus ẽ aut'
fili' ei'. que noctis silencio posuit in sinu meo
& filiu̅ meu̅ uiuente̅ collocauit in sinu suo
Mane aut' diligenci' intuens de p'hendi illu̅
no̅ esse meu̅ q' mortuus fuerat. Et altera
No̅ ẽ ita. s3 fili' tuus mortuus ẽ. me' aut' uiuit
Cum3 mes' om̅i inhu' rei discrimi̅ hesitaret
rex soluit ea̅ inopinatr'. Et allato gla
dio ut ait Jo. p'cepit utru̅q3 i fante diui
di ut utraq3 media̅ p'tem uiui & mortui
reciperet. Q' audiens mat' uiuentis c̃mota
sunt uiscera ei' sup filio suo & ait. Obsecro
dne. date illi i fante̅ uiuu̅. Sufficit m' ut
uideam eu̅ uiue. Altera dicebat nec m' nec t' s3 diui
dat'. Et cognoscet rex uoce utriusq3 de ilo
fonte plata ait. Date huic i fante̅ uiuu̅
h' ẽ mat' ei'. Et audiret omnis isr'l diuina̅
i rege esse sapiencia̅ timuerunt eu̅. Et a̅imum
ti sunt assessores ei' q' p'ri' sinistra̅ q' ab q'
dolescente plata ascendebat. Porro bana
yas erat sup' exercitu̅. Sadoch aut' sacerdos.
azarias fili' nathan sacerdos regis. i.
cancellari'. & ysaar. p'pos' domus. i. pau
ratoz. & aduram sup tributa. De p'fcis

Salomonis et inventione exorcizationum

Habebat autem Salomon xii prefectos super omnem
Israel qui per singulos menses singuli prebebant
necessaria regi et domui eius. Quorum unus
reliquis presidebat scilicet Achymaas. Hic Base
math filiam Salomonis in uxorem habuit et unus ceteri
quis aliam heiz filiam Salomonis. Erat autem
cibus Salomonis per dies singulos xxx chori simile
et lx chori farine x oves pingues et xx
boves pascuales et c arietes excepta
venatione cervorum caprearum bubalorum et avium
altilium. Et pisces cotidie ab alienigenis
portabantur. Et erat summa pax in terra. Et
habebat Salomon xl equorum currilium et xii
equestrium. Quorum medietas regi in urbe obseque
batur. Reliqui vero per urbes regias dispersi mane
bant. Prefecti vero ille qui ministrabat expensas
mense et equis ordeum et paleas ministrabat
devehens omnia ad locum ubi rex morabatur.
Et precellebat rex omnes orientales et egyptios
et hebreos sapientia et iiii filios Mahol nomi
natissimos Eman Ethan Chalchal et Dorda.
Et scripsit librum de canticis et modulatio
nibus in numero v et parabolarum quas scripsit iii
et disputavit de natura arborum et herbarum
a cedro usque ad ysopum de natura quoque omnium ani
malium philosophatus est per unumquodque genus para
bola dicens. Et excogitavit et adiurationes
quibus egritudines solent mitigari. Aliasque quibus
demones eiciuntur a corporibus et alias quibus
obstricti non redirent. Et excogitavit etiam
caracteres qui inscribebantur gemmis que posite
in naribus arreptitii cum radice Salomoni mon
strata statim eum a demonibus liberabant. Hec scien
tia plurimum valuit in gente hebreorum. Et maxime
necessaria erat ante adventum Christi. Nam ante adventum
Christi sepius homines a demonibus vexabantur.
Josephus testatur se vidisse quendam Eleazarum
exorcistam coram Vespasiano et filiis eius et tribu
nis in hunc eundem modum curantem vexatos
a demonibus. Et ut probaret eis demonem egressum
per nares cum spiritu anhelantis vas aque pone
bat in medio et imperabat demoni egresso ut
illud everteret in argumentum sue egressionis.
Et ita fiebat.

De operariis templi. vi

Misit autem Salomon ad Iram regem Tyri
dicens. Volo edificare templum domino
sicut locutus est patri meo. Precipe ergo
servis tuis ut precidant michi cedros de Libano et
mercedem eorum dabo tibi quam petieris. Et rescripsit
ei Iram dicens. Servi mei deponent ligna
de Libano ad mare et deferent in ratibus usque
ad locum quem assignaveris michi. Et tu deportabis
les ea. Et prebebis michi necessaria domui mee. Ita
que Iram dabat Salomoni ligna cedrina et
abiegna quibus habundabant Sydonii. Salomon
autem supplebat inopiam eorum in cibis pre
bens Iram singulis annis choros tritici
xx et totidem ordei et totidem cados olei
cantemque mensuram vini. Porro Salomon
elegit operarios de Israel preelectos de singu
lis tribubus et nemine fecit servire. Et erat
indictio xxx milium virorum id est summa eorum quibus
hoc indicebatur. Vel forte indictio dicebatur
hominum collectio sicut chorus et legio. Et mitte
bat eos in Libanum cum servis Iram x milia per sin
gulos menses vicissim. Ut et duobus men
sibus redirent ad propria et regerent ut quar
to mense pares ad laborem denuo remearent.
Et precepit ad Iram hanc indictionem. Erant
Salomoni lxx milia latomorum id est lapicidarum
in monte quibus preerat ba isolin ut et ce
que faciebant operarios. Porro latomi
id est lapicide lapides grandes et precio
sos id est marmoreos scalpebant et qua
drabant. Qui adeo grandes fuerunt in fun
damento ut dicit Josephus quod multi eorum habebant
in longitudine cubitos xx et in latitudine
x et in altitudine v. Quadratos quidem
lapides dolaverunt cementarii Salomonis
et cementarii Iram. Dolatos vero prepara
verunt Biblii polientes et sculpentes non solum
lapides sed et ligna. Est autem Biblios
civitas Phenicis de qua Ezechiel. Se
nes Bibli et prudentes eius. Et sic omnia
extra urbem dedolata et perfecta sunt quia malleus
et securis et omne ferramentum non sunt audi
ta in domo domini cum edificaretur. Fuerunt
autem eque que omnia perficiebant. Fabula
tur hebrei ad erudiendos lapides edi
ficii habuisse Salomonem sanguinem vermiculi qui tha
myr dicitur quo aspersa marmora facile se
cabantur. Quem invenit hoc modo. Erat
Salomoni strutio habens pullum in clausura
pullus strutionis vase vitreo. Quem cum videret
strutio et haberi nequiret de deserto tulit
vermiculum cum sanguine linivit vitrum et con
fractum est. Videns autem Salomon cacumen mon
tis Moria angustum deiecit illud et in area
spatiis amplioribus diffudit. De edifi

Factum est autem post — **De edificatione templi** — cccc. et lxxx. annos egressionis filiorum Israel de Egypto, anno quarto regni Salomonis, mense secundo, qui Zio appellatur apud Hebreos, apud nos Maius. Cepit Salomon edificare domum Domino de marmore candido, quod Pharium dicitur. Josephus tamen dicit anno dxcii egressionis de Egypto, describens quot annos erant precedentia, dicens Abraham fuisse annos M. xx a diluvio, M. ccc. ab Adam iii. m. c. ii. Habebat autem domus in longitudine cubitos lx, in latitudine vero xx. Pars domus anterior, que sancta dicitur, et erat ab oriente, xl erat cubitorum in longitudine. Reliqua pars ad occidentem xx cubitorum erat, et dicebatur sancta sanctorum. Porro in altitudine xxx cubitorum habebat usque ad primum tabulatum, sicut quia sancta mansio exigebat xxx cubitis usque ad primum tabulatum. Secunda vero mansio erat xl cubitorum usque ad tertium tabulatum, quod erat tectum domus. Et sic tota templi altitudo in c. xx cubitos ascendebat. Josephus tamen mentionem non facit nisi de duabus mansionibus, unicuique lx cubitos ascribens, sed duas inferiores sibi una comprehendit. Ante erat porticus ante faciem templi, huius longitudine iuxta templi mensuram et latitudine x cubitorum, surgens in altum, ut dicit Josephus, usque ad celsitudinem templi. Et fecit in templo fenestras obliquas, id est exterius angustas et interius obliquando diffusas. Has excogitavit Salomon. Trabes autem posuit in domo per circuitum per tria loca in summitatibus trium mansionum, adeo longas ut forinsecus capita earum prominerent exterius per parietem. Et edificavit super capita forinsecus prominentia tria tabulata ad deambulandum circa templum, que vocabat pinnacula templi Domini. Et quo sensu dicitur in ubique latere satis elucet. Ostium autem fuerint in fronte orientali vel occidentali non memini me legisse. Nec scio hoc in scriptura aut libro aut licet, sed que in fuerint eorum quia ut velle Josephus cum agit de eversione templi. Latera vero tabulatorum differens erat. Tabulatum enim quod erat subter v cubitos habebat latitudinis et medium vi cubitos et tertium vii. Et ad literam quod dicatur fecit ut in superioribus tabulatis manentes non impedirentur ad despiciendum inferius per obstaculum inferiorum. Hebrei tamen dicunt tria tabulata pares habuisse latitudines, et ut si a summo usque ad imum plumbata tenderetur mitteretur eorum penderetur equalitas. Veritatem in fine tabulatum v cubitorum erat in latum, medium vero vi, quia superior altior factus qui paulatim retrahit erat. Ultimum vero tabulatum vii cubitos habebat, quia retractione muri sibi facta super fuerunt. Quod dicitur inferius tabulatum vii fuisse cubitorum et medium vi, ut ascendendo attraherent tabulata sicut et murus, et corrigunt literam perponendo sic vel et legunt sibi duntaxat tabulatum quod sibi erat non loco sed nisu. Sicut enim altitudo et profundum et supremum, sic et sibi duntaxat loco quod infra positum est. Subter vero nisu ad quod ascenditur volvendo. Hec autem tabulata sic erant adiuncta muro ut ei non hererent. Porro in extremitate eorum tabulatorum, ut deambulantes ab iniuria lapsus defenderent, edificavit lucidas tamquam appodiaciones que in margine late non erant, in palupoin cancelli de quibus altitudinem nescio nisi de supremo quod huius in altitudine v cubitos.

De ornatu domus inferioris

Porro muros mansionis inferioris intrinsecus undique operuerat tabulis cedrinis, trabibus vero solarii affixe erant laquearia cedrina. Pavimentum vero domus tectum erat tabulis abiegnis. Tabulata vero laterum et laquearia trabium et pavimentum tabulis aureis operiebantur, celatis aureis quarum singule erant l siclorum, nichilque erat illa inferiori parte templi quod auro non tegeretur, ut volventibus ingredientibus faceret auri lumine resplendere. Porro in iuncturis tabularum fecit anaglipha, id est tornaturas vel celaturas in iuncturis fabricatas, ne locus iuncture deprehendi posset. In medio vero tabule erant ymagines prominentes, cherubim et palme. Hec de in tabulis cedrinis celata erant, sed auro tecta, vel in ipsis tabulis aureis. Oraculum autem quod dicitur sancta sanctorum habebat xxx cubitos latitudinis et xxx in altitudine. Similiter tamen hec et xx cubitos altitudinis, quod intelligendum est de pariete interposito inter sancta et oraculum. Sicut enim in tabernaculo columpne interposite fuerunt quibus appendebatur velum, sic in templo interpositus est paries cedrinus non ascendens in altum nisi per xx cubitos. x cubitos qui superant usque ad laquearia intactos reliquerat, ut fumus aromatum ascendens de altari per aperturam superiorem libere intraret in oraculum. Erat autem totus paries tectus auro habens anaglipha cherubin et palmas ad modum picture. Huic parieti appensum erat

velum de iiii coloribus. cum interta erant che
rubin tante tenuitatis ut parietis non prohi
beret aspectum quod totum parietem operiens forte usque
ad laquearia ascendebat. quia legitur in ebreo
scissum fuisse a summo usque deorsum. De tribus
scemate [illegible] mansionum in legitur in quo dum con
summaret edificium posuit lapidem in angulo [illegible]
in fine grandi omnium admiratione. Cum enim edifica
tores in fundamento et in muro eum locare vel
lent non conveniret locus eius donec in [illegible] angulo
et postremum omnium convenientissime posuit. Et quod
propheta dicit. Lapidem quem reprobaverunt
edificantes et cetera. In summitate vero muri per gy
rum affixa erant aurea vasa ad hominis magni
tudinem per que aves abigebantur. ut de longe aspi
cientibus quasi silva aurea videretur. Per gyrum
vero muri erat labium exterius. a quo depende
bant grandes uve auree cum pampinis
aureis adeo fabrefactis ut sursum aspicientibus
sic ad auram sepe moveri viderentur. Porro ostium
[illegible] erat hostium lateris medii in pariete domus
dextre id est meridiane. et per cocleam ascendebant
in medium cenaculum. et de medio in tertium. Hoc
per ascensum tortuosum. quod vulgo viticis dicitur quia
facit ad similitudinem coclee testudinem. Jo
sephus describit ascensum factum per medium muri crassi
[illegible] sufficienter fenestratum. Ostiolum vero ascen
sus fuisse [illegible] in angulis [illegible] utriusque
muri. Fecit autem in introitu templi postes de lig
nis olivarum quadrangulos et duo ostia de lignis
abiegnis altrinsecus. et utrumque ostium duplex erat
et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit in
eis cherubin et palmas et celaturas valde
eminentes et operuit omnia laminis aureis ope
re quadro ad regulam. Forte iste tante venustatis
erant [illegible] de quibus Josephus de templi destructione
eas notatim expressit dicens. Exciderunt ianu
as eius. Et ut ait Josephus non erat in eis lignum nisi
palmo quod forte notatur in Regum cum dicitur opere
quadro ad regulam. Et erat altitudo eorum xxx cu
bitis per altitudinem inferioris cenaculi. Sed quod dicitur lati
tudinem eorum xx cubitorum esse solum videtur
quia tanta erat latitudo templi. quo abveniente [illegible]
erat muri sed in Regum [illegible] dicitur. Ostium
duplex erat et se invicem tenens aperiebatur. Et [illegible]
[illegible] latitudo muri x cubitorum et apertura [illegible]
fores erant [illegible] x et ita in muro convenientibus
altrinsecus [illegible] v cubiti. In apertura vero
erant iiii fores. due altrinsecus et due intrin
secus quarum unaquaeque habebat latitudinem v cubi
torum. Et erant sic artificiose posite ut
clause quasi continuum parietem facerent. Interiores ex
aperte se in medio muri obviabant. et totam
eius latitudinem tegebant. Et sic artificiose se ad
herebant. ut qui claudebant exteriores clau
debant et similiter interiores. Nullus enim in templo
nocte remanebat qui clauderet eas interius.
Cumque aperiebantur exteriores aperiebantur
similiter et interiores. Ipsa deinde quoque ostium duplex
erat et se invicem tenens aperiebatur. Porro
in pariete oraculi fecit ostiola olivarum et po
stes angulorum v. ut in quinto angulo medi
cardines affixi starent circa quos ostiola
movebantur. et erant in ostiolis anaglipha
cherubin et palme. Quidam tamen dicunt postes
angulorum v. scilicet quinque cubitorum esse. In oraculo
autem erat archa et propiciatorium et cherubin
que fecit Moyses in deserto. De duobus
cherubin et altari thimiamatis.

Fecit autem Salomon duos cherubin de lig
nis olivarum x cubitorum altitudinis
stantes super pavimentum in lateribus ar
che hinc inde. pedes obliquos quasi ad ambu
landum. et elevatos aptos auro purissimo
vestitos. alas aureas singulas v cubitorum.
quarum due extendebantur super archam et
obvia se tenentes contingebant super eam
archam. et obvia se tenentes tegentes
sanctuarium infra se posuit. Alias autem duas
extendebat altrinsecus ad parietes. ita ut ala
unius tangeret parietem unum et ala alterius pa
rietem alterum. Porro extra parietem in sancta posuit in
sancta ad aquilonem et candelabrum ad austrum
inter que medium erat altare aureum quod fe
cerat Moyses in deserto. Sed praeter illud candela
brum posuit alia candelabra aurea eius
dem scemates sed maioris quantitatis v
hinc v inde. Similiter cum mensa quam fecit
Moyses posuit alias x mensas eiusdem scemates
sed maioris quantitatis v hinc et v inde
intus. Hoc autem posuit altare thymiamatis et
vestivit illud cedro. Quod quia dicitur altare oraculi
id est coram oraculo. Per hoc intelligitur fuisse
aliud altare quam quod edificavit Moyses. Illud
enim erat de lignis sethim circumvestitum ex
omni parte auro. Istud autem erat vestitum
cedro. Proinde intelligitur hoc altare fuis
se de lapidibus quos ferrum non tetigit. Et
erat opertum per circuitum tabulis cedrinis
sed et ille operte erant ex omni parte laminis

A absconditum factum et securum
inepte

A duo

postes

aureis. Cui contrarium non memini me legisse. Illud autem modicum altare quod fecerat Moyses in deserto forte erat repositum intra sancta sanctorum non ad usus cottidianos thymiamatis, sed aliquis vel singularis quod semel in anno ingrediebatur sacerdos cum sanguine. Hoc autem inde potest perpendi quod dicit apostolus in sancta sanctorum fuisse aureum thuribulum. Et hec erant ornatus templi interioris. De porticu.

Facie autem templi erat porticus que in Regum dicitur vestibulum templi habens columpnas erectas in longitudine sui dispositas. Et in medio earum erant due mirabiliores ceteris posite ante fores templi, habentes in medio sui spacium .x. cubitorum, latitudinem porte templi, que talis erat eo posito. Stilus vel stipes columpne habebat .xviii. cubitos altitudinis, non planus sed vallis elegans habens in circuitu canales excavatos .iiii. digitorum, et erat fusilis, et linea .x. cubitorum ambiebat illum. Sive velis rotunditatem angeret, vel forte in medio columpne linea ope fusili caducata erat. Epistilium autem columpne super quod locandum erat et capitellum quod erat simplex et rotundum opere celaturis celatum. Capitellum autem superpositum epistilio fusile erat et .v. cubitorum altitudinis. In suprema parte erat liliatum, lata autem ipsius extremitas pretendebat; Kathenarum erant interta adeo artificiose ut recia et cathene magis viderentur apposita quam insculpta, vel que solida non erant perforata undique fusa erant ut contextionis veras formas exprimerent. Septena autem sunt recia erant in capitello uno, id est .vii. ordines habentes eandem celaturam totum circuitum capitelli per girum occupantes, vel ab inferiori parte capitelli usque ad suprema erant isti .vii. ordines ascendendo dispositi. Super capitellum autem erat quasi funiculus sicut quod positum erat retiaculum tegens eius summitatem, et descendens aliquantulum circa lata capitelli in circuitu. In cuius extremitate dependebant in ordinibus duobus .cc. malagranata. In epistilio columpne super quod sedebat capitellum dependebant mala granata. Legitur enim quod capitella erant secundum summitatem malogranatorum. Eiusdem compositionis erat altera columpna. De compositione autem basium non legitur. Hec due columpne propriis nominibus vocantur tum propter sui magnificentiam, tum propter futurorum misteriorum prefigurationem. Dextera dicebatur Iachyn, id est firmitas. Iosephus vocat eam

talantum iachyn. Sinistra dicebatur boos, vel bez, quod sonat robur vel in robore. De reliquis columpnis vestibuli modicum agit hystoria dicens: Capitella autem que erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu .iiii. cubitorum, et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpne contra recia. Porro de compositione columpnarum tacet. Capitella autem earum minora dicit uno pede cubito capitellis. De stemate eorum tamen dicit quod erant liliata, et habebant reciacula sicut porticus. Quod autem sequitur malagranatorum autem .cc. ordines erant in circuitu capitelli sunt ambigua, utrum hoc dictum sit de capitellis minoribus an recapitulando dictum sit de capitellis prioribus. Has columpnas fudit Yram tyrius plenus sapientia ad faciendum omne opus ex ere, filius mulieris vidue de tribu Neptalim, patre de Tyro. Sed et omnia utensilia templi erea et que que in eo de ere fiebant fudit Yram in campestri regione Iordanis inter Argillosam terram Socoth et Sarthan. Nec te moveat quod aliquando de ere aliquando de auricalco dicuntur facta quia idem est cuius splendor et pulcritudo simul eris et auri, ut dicit Iosephus. In hoc vestibulum ascendebatur ab atrio sacerdotum .xii. gradibus, secundum Iosephum. Quidam tamen dicunt .vii. per visionem Ezechielis. Dicunt enim in talibus concordare compositionem templi materialis compositioni templi spiritualis quod vidit Ezechiel edificatum.

Erat autem Salomon in circuitu templi post vestibulum .xxx. parvulas domos que sui copulatione totum templi spacium extrinsecus ambiebant. Harum singule habebant .v. cubitos latitudinis et totidem longitudinis et .xx. in altitudine. Ingressus quarum ita fecit ad invicem ut ex alia ingrederetur in aliam, aliis spacio in compositio. Sed nec exterior longitudo templi tantum fuit .lx. cubitorum et latitudo tantum .xx., et tunc ambitus trium murorum huius tantum .c.xl. cubitos. Ad quem ambiendum sufficiebant domuncule .xxviii. et angules .xxviii. faciunt .c.xl. Attendendum autem quod predicta quantitas templi fuit intra muros interius, et murorum huius .x. cubitos latitudinis. Ergo longitudo exterior fuit .lxx. cubitorum, hinc et inde latitudo occidentalis .xl., que faciunt .c.lxxx. cubitos. Ad quos implendos necesse erant .xxxvi. domuncule sicut dicitur. Et super eas edificate erant alie equales eis et mensuris

et minimo. Ita ut latera templi tria per circuitum tegerent domunculis usque ad primum tabulatum eorum. Reliqua vero pars templi superior eminendi causa non erat, sed libere unde poterat. Has fuerunt hee domuncule pastoforia vel exedre, ut quidam putant, de quibus postea dicemus. Sed fuerunt cubilia et cenacula ebdomadariorum et gazophilacia vasorum et vestium templi. De[...]ti edificatur.

De atrio sacerdotum

Edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri. Porro plura fuerunt atria circa templum, ut in Josepho legitur. Quod autem stans in domo domini in atriis dicitur. De interiori tamen atrio mentio fit in Regum. De ceteris et de eo tractat Josephus. Sed preter hec duo et fuerunt alia duo. Igitur atrium interius erat platea grandis ex omni parte circa templum diffusa per quadrum, que a foribus templi ad orientem plurimum extendebatur, quia in eo erat altare eneum et lavacrum, et in eo ministrabant levite et sacerdotes coram domino. Circa utrumque vero latus templi non adeo diffusa erat, ab occidente vero strictior. Pavimentum eius vario marmore stratum erat et diversis picturis venustatum. Hoc atrium cingebat murus brevis altitudinis trium cubitorum. Et erat cubitus unus lapidum unius coloris, secundus lapidum alterius coloris, et tertius trium colorum. Summitas autem erat vestita cedro, et posita erat per gyrum supereminentia huius atrii ut ceteros a ministris ab ingressu atrii prohiberent. Ad hunc se appodiabant psallentes et conversi ad populum sic hunc in lingua loquebantur. In eodem muro stabant columpne equis intervallis disposite, ipsis quasi stantes ad legem sanctimonie premonentes, alie litteris hebreis, alie grecis, alie latinis, ne in locum sanctum intrarent prohibentes. Hunc ambitum muri Josephus nomine vocabat Geison, id est cancellum. Unum solum habebat introitum ab oriente contra portam templi huius apertura xxiv cubitorum. Sed foris usque adhuc introitum accedebant viri et mulieres deferentes oblationes suas ad ministros qui occurrebant. Nec licebat eis ulterius transire nisi in quibusdam casibus. Et ascendebat ad ipsum per xiiii gradus. Hoc atrium dicebatur atrium interius vel atrium sacerdotum, quia in illud erant admonite, sed propter maculam aliquam offerre non poterant, non intrabant, licet de partibus sacrificiorum alerentur.

De atrio mundorum

Post istud atrium et iuxta ipsum in declivi lateris montis positum erat secundum atrium quod dicebatur sanctum, quod Josephus vocat aulam vel basilicam grandem. Erat autem diffusum per circuitum circa atrium interius longe tamen magis eo, et pavimentum vario marmore. Et atrium circumseptum muro altitudinis xxv cubitorum intus. Extra vero altum xl cubitorum pro declivitate collis. Et licet sic esset altum, non ascendebat tamen usque ad fabricam templi, ut ipsius aspectum prohiberet. Erat autem murus iste ab occidente simplex et nullam habens portam. In utroque vero latere et in fronte orientali habebat porticus circumiacentes instar claustri monachorum, in quibus erant columpne singulorum lapidum diversi colores cum basibus argenteis. Cum autem porticum et laquearia cedrina extenderet, latitudo vero porticus xxx cubitorum. In latere meridiano erant iiii porte, duplices valvas habentes, que laminis aureis et argenteis miro opere erant decorate. Totidem vero et eiusdem scemmatis erant porte in latere septentrionali. In his sedebant ianitores ut arcerent immundos ab ingressu huius atrii. Porta in orientali fronte erat porta que dicebatur speciosa, huius valvas de ere chorinthio fecit. In angulis huius frontis erant due porte modice, per quas ascendebant mulieres ad offerendum, vel forte ministri descendebant in occursum earum ibi ad suscipiendas earum oblationes. Per has portas quas diximus ascendebant viri et decem viri mundi in atrium secundum, ut orarent sub divo tempore serenitatis, sub porticibus tempore tempestatis. In platea huius atrii orientali vendebant animalia et volucres ad offerendum, et mense nummulariorum stabant ibi quasi circa domum. In porticibus autem circa portas stabant gazophilacia diversis generis ad recipiendas oblationes in gazophilacium. In porticu lateris erat pastoforia, id est loca secreta ad comedendum, in quibus sacrificantes de partibus sacrificiorum que eos contingebant vescebantur coram domino. Quidam tamen volunt quod tantum a foris venientes de finibus Israel comedebant, et ob hoc dicta pastoforia. In eisdem porticibus erant kathedre et synedre, id est tria genera sedilium ut autem ipsorum. In kathedris sedebant doctores in gignasio. In synedris sedebant auditores qui sistebant, et dicebatur synedrie

quasi consessus. Ingredientes sedebant assessores
cum iudice. quia alii sacerdotes sedebant quasi
in locutorio. et dicebatur exedra. Unde assessores
exedra quae legitur in thalamo. Hoc autem
atrium sepe in evangeliis dicitur templum. ubi dicitur quod bo
ves et animalia vendebantur in templo. et quod ihesus
docebat in templo. et quod filii israel orabant in templo
et cetera. et in huiusmodi. De atrio mulierum

Porro sub hoc atrio erat atrium trium cubitorum
in declivi latere montis positum eidem
ex opposito coniunctum. et si non tante venu
statis. tamen preciosi ornatus. In hoc orabant mu
lieres munde tantum. De atrio immun

Infra atrium istud erat et tertium. dorum.
in quo orabant viri immundi et mulieres et genti
les. Quartum vero exterius erat in radice collis po
situm. et ascendebat centum cubitis usque ad altitudinem
tam collis in quo templum erat situm. et ita nume
rorum in nullo prohibebatur aspectus templi nec eorum
quae ministrabantur in atrio interiori. De altari eneo et mari

Porro in atrio interiori
erat altare ereum factum ex lapidibus
impolitis circumtectum ereo in parte exte
riori. longe maioris quantitatis quam illud portatile
quod factum fuit in deserto. xx. cubitorum longitudinis
et x. altitudinis. et erat sub eo fovea grandis in
qua per foramen in medio altaris positum cineres
defluebant et sanguis. qui ad crepidinem
altaris fundebatur influebat in eam. Cineres
autem mundabantur fovea per fenestram quae erat ad
orientem. Altare autem quod fecerat moyses. prius. reve
rentia sui in aliqua parte atrii reservatum est. Quidam
tradunt permansisse usque ad eversionem templi
factam per Romanos. In imo et postea cum gen
tiles vitaverunt urbem. fecerunt ereo horolo
gium g. De loco ubi huius altaris et quo
immolantes ad latus eius immolarent coram domino
supra satis dictum est. Porro in eodem atrio posuit
salomon mare eneum fusile quod nos lavatorium
dicere possumus. ut in eo sacerdotes ministri ablue
rent manus et pedes. quod ioseph vocat cantharum in
gentem in similitudinem emisperii factum. Cuius altitudo
x. cubitorum erat per diametrum a labio usque
ad labium. altitudo autem erat v. cubitorum
a labio scilicet usque ad profundum. Spissitudo vero
trium digitorum. In superiori parte adeo latum
erat quod resticula xxx. cubitorum cingebat
illud. per circuitum. scilicet paulatim in descensu
angustum fiebat. adeo ut circa fundum resi
dua x. cubitorum ambiret illud. Supremum

eius labium repandum erat ad modum lilii. In latere
autem eius exterius duo ordines erant sculpturarum
hystoratarum id est hystorias aliquas habentium. Capi
ebat autem ii. batos id est iii. metretas. Batus
enim capit metretam et dimidiam. Et batus est
sicut et modiorum eiusdem capacitatis cum ephi.
sed batus est mensura liquidorum. ephi vero aridorum. Porro
basis super quam stabat habebat xii. boves eneos
et fusiles. e quibus tres respiciebant ad aquilonem.
tres ad occidentem. tres ad meridiem. tres ad ori
entem. quorum anteriora tantum prominebant sub mari. po
steriora vero intra latitabant. De luteribus

Fecit quoque salomon luteres x. eneos et fu
siles. altitudinis iiii. cubitorum. Erat
autem in summitate luteris os rotundum
intrinsecus et adeo angustatum ut unius cubiti esset eius
latitudo. Fundus vero eiusdem erat latitudinis cubiti et
dimidii. iiii. quantitate basis super quam sedebat
xl. batos. luter unus habebat. In eis abluebantur
intestina et pedes holocaustorum. et erant omnes
eiusdem staturae. sed et bases quibus insidebant. Erat
autem basis inferiori parte in longitudine et latitu
dine habens iiii. cubitos per quadrum. In altitudine vero
trium cubitorum. et ascendendo paulatim angustabatur usque
ad cubitum et dimidium in quantitate fundi ipsius
luteris. Eratque composita ex iiii. tabulis quibus quadra
erat superposita quadrata. et extremi parte aliquantu
lum excedens summitates aliarum habens in medio
sui eminentem concavitatem rotundam. in qua sedebat
luter. Totum opus basis erat fusile. et iuncturis
tabularum per iiii. angulos erant sculpture emi
nentes ad modum columpnarum quas quidam dicunt
vocari media inter columpnia quadrata. Tamen
quidam legunt ibi media inter columpnia quadrata
vocantes columpnam mediam tabulam inter iiii. ta
bulas superpositam. Latera vero basis a media parte
superius insculptas habebant coronulas implectas
et in medio earum leones et boves et cherubin
super colla leonum et boum. et subter erant lora ex ere
pendentia quibus ligari videbantur. In summitate
vero iiii. columpnarum angularium erant humeri
expansi in similitudinem manuum habentes pedis
aquilini. scilicet quos tabula fereus luteris ita erat
coaptata ut naturaliter inserta viderentur. Et habebant
ille columpne quasi ad celaturas. homines arbores
et aves. Porro altera media pars basis quae erat
circa rotam habebat per gyrum rotas eminentes
cubiti et dimidii. et eo quod in rotis solet fieri ax
es et radios. canthos et modulos omnia fusi
lia. et circa eas posite erant varie celature

Et hec omnia fabrefacta erant adeo ut non celata sed
quasi apposita pocius viderentur. Et basis quasi ro tis
consistentibus vehi videbatur. Una erat fusura
et mensura et sculptura .x. basium et luterum. De
sculptura tamen luterum non memini me legisse. Horum
.v. in latere templi steterunt ad dexteram .v.
ad sinistram. Ad hunc usum nathinnei prius
lavabant intestina hostiarum in probatica piscina
et lota deferebant sacerdotibus. Quia neque intrinsecus se
dis eis adhesit lutum vel ea i[n]gerebant ut re
sinceratum super ponerent altari. Porro lava
toria hec hunc modum posita erant ut ingre
dientibus atrium sacerdotale primo occurrebat
ad meridiem mare eneum ad abluendas manus.
Postea progredientibus occurrebat altare eneum
similiter ad meridiem positum. Hostiis super altare
redibant offerentes ad mare eneum et ablue
bant i[n] pedes et manus ut sic loti consumma
rent sacrificia et intrarent in templum cum pru
nis et thymiamate ad adolendum illud super
altare in odore domino. De vasis altaris

Utensilia vero altaris enei fecit yram
ereos. lebetes ad suscipiendos cine
res et prunas altaris. ollasque et
caldaria ad coquendas carnes et hamulas vel
fuscinulas ad extrahendas carnes vel dispo
nendas. et arpagiones vel fureas ad compo
nendum ignem. et intestina hostiarum desuper dispo
nenda. et scutras vasa scilicet equalis amplitu
dinis in ore et fundo ad calefaciendum. Josephus ad
dit et trullas forte ad congregandos cineres
vel eruendos. vel ad uerrendum pavimentum
Porro utensilia templi aurea vel argentea
Utensilia candelabrorum aurea erant. De
his in exodo legitur. Alia autem utensilia que
salomon tempore procedente posuit. Josephus mensas talis
super quas iacebant phyale et patere et mor
tariola et patene ad offerendam similam
et cratere in quibus similia cum oleo miscebatur
et assarones in quibus libamina mensurabantur
thuribula etiam vel quibus ferebatur thymiama. et alia
thuribula in quibus ferebatur ignis a maiori altari
ad minus. Hec omnia obtulit salomon aurea et
alia similia argentea sed in duplum. Quorum
numerum [illegible] Josephus ponere timuit ne incredibilis
videretur propter numerum cum multi scriptorum certum numerum
plurimum variaverunt. De dedicacione templi. viii.

Anno igitur quarto regni
salomonis fundatum est templum domini. et in anno
xi. mense ebul id est octobris consummatum est

in omni opere suo et in universis utensilibus que
in eminenti erant necessaria. Porro dedica
cionem templi plura fuerunt fabricata
et super addita et edificavit etiam templum an
nis .vii. mensibus. Et vocavit salomon in ano
xii. maiores natu israel. et principes tri
buum et duces familiarum ad dedicacionem
templi et deferendam archam in illud. Et
convenerunt omnes mense .vii. id est vii. lunacione que
intrabat octobri. Et erat dies sollempnis
.x. scilicet dies quo fiebat expiacio. Porro non dicitur
plenam in septembri dedicatam certo tempore fere
sollempnius rege accelerante. et post dedica
cionem fecisse utensilia alia que decrant
mense .viii. et sic utrumque verum est. Ergo mense
.viii. perfecta est domus in omni opere et utensilibus
et tamen mense .vii. dedicata. Et tulerunt sacerdotes
et levite de civitate david archam domini et omnia
vasa eius. Et vox iubilancium ut ait Josephus
a longe remotis audiebatur. Rex vero
et universa multitudo procedebant ante ar
cham et inmolabant hostias absque esti
macione et numero. Et aromatum fumus
ab alonge positis sentiebatur. Et intu
lerunt sacerdotes archam domini in locum suum
in oraculum subtus alas cherubin quibus quasi
quodam clipeo tegebatur. Capita quidem
vectium super humeros portancium et ipsi vectes
posito videbantur contra archa reposita sed
tracti sunt quasi ibi vel hominum in sempiternum
archa in tectis erat non videbatur. Nec videtur
quod in archa nichil erat nisi due lapidee tabu
le tamen. Supplendum est autem et urna aurea ple
na manna. et virga aaron. Hec enim testatur
apostolus fuisse in ea. Factum est autem cum exissent
sacerdotes de oraculo et dicerent. Confitemini
domino quoniam bonus et cetera. nebula implevit domum
domini non metuenda sed temperata et fulgens.
et obumbravit facies sacerdotum ita ut
se invicem videre non possent nec ministrare.
Et ait salomon. Dixit dominus ut habitaret in
nebula. Nusquam legitur hoc deum dixisse
sed quia in monte synai apparuit in nebula. et
precessit israel in nube. et ante moysen posi
tum in eadem per eius in nebula ideo sa
lomon posuit deum proprie et secundum sensum. Dixit
dominus id est opere monstravit. Sed fuit autem
quedam opinio fantastica deum localiter
descendisse in templum. quam amovit salomon
dicens. Novum domine quia fabricasti tibi

domū ꝓtecta· celū t'ram simł' ⁊ mare· ⁊ flex᷒
uꝺ genu iꝺ'rā corā oī̄ eccłā· utrāqꝫ ma
nū leuauit ad dn̄m· ⁊ grās agens· de ꝑ
missione dn̄i impleta q̄ ꝑmisat dd̄ do
mū s' edificandam ꝑ manū filii ei᷒ o
rauitqꝫ ut quicūqꝫ iude' ul' gentil' a se
deret ad hanc dom' supplicans ꝓ pctīs ul'
clamans ad do' ꝓ aliq̄ tribulacone ex
audiret a dn̄o in his q̄ iuste postula
ret· Et surgens ab orōne stans benedixit
uniuso ꝑꝑ· Et dedicatū ē templū cū u
tensilib' suis in die illa· ⁊ de incepit i
eadē die· quartū fiebat festū· s· festū
dedicacōis· Nec te moueat quia dixim' flex
isse genua sr' t'rā cū i ꝑalypom legat q̄
fecit salon basem eream· iii· cubitis altā
quā posuerat i medio basilice· ⁊ stans
sup eam benedixit ꝑꝑ· potū· n· utrūqꝫ fe
cisse· ul' si ꝓ eōte accipit· intelligend' cum
flexisse genua s'· t'rā· i· sr' locū inq̄ sta
bat· Et imolauit salon hostias pacificas
boū· xxii· ⁊ c· xx· oiū· ⁊ quia altare
eneū ad suscipienda holocausta ⁊ adipes
pacificoꝝ mın' erat· scificauit rex me
diū atrii in quo' ut sr' c· cremarent q̄ sup
altare cremari no poterant· Fecit et salon
festiuitate dedicacōis ⁊ oīs isrl' cū eo
xiiii· dieb' q̄ sic intelligend' ē· v· dieb' co
tinuis celebrata ē dedicacō· s'n· vii· uo die
q̄ fuit· xv· mēsis occurit scenophegia q̄
inposita ē· vii· dieb'· Qua' tñata itm
dedicacō celebrata ē ꝑ duos dies· q̄ ite
missi fuerant· ⁊ indie· viii· i· ꝑt duos
septenarios· dimisit rex ꝑꝑ· vel dedicacō
ꝯtinuis· vii· dieb' fcā ē· ⁊ ꝑt· vii· die in
choata ē scenophegia· ⁊ tmiata in· xxiii·
⁊ in· viii· scenophegie ꝑt collectam dimi
sit ꝑꝑ· Et apparuit do' s'o salom ꝓ sopniū
dicens· Exaudiui orōm tuā· scificaui
domū hanc· ⁊ erunt ocłi mei cūctis dieb'
sr' eam ⁊ sr' ꝑ isrl' si custodierit mādata
q̄ ꝓposui uob· alioqn auferā uos de t'ra
quam dedi uob· ⁊ templū h̄ ꝓiciā a cō
spectu meo· ⁊ erit in triumphe et fable
narracionū· De domo saltus

Fecit ē aūt ꝑt fabricā templi cepit
salon ꝯstruere edificiū domoꝝ
regaliū· quo· xiii· annis tūc ꝯplein
d'o· n· dedi eas a deo filios studiū ꝑꝑ sic
⁊ dedit templū· s' n' adeas opulencia fiūt
ei ꝑata apte· fecit aūt tres domos· Domū
sibi· ⁊ domū uxori sue filie pharaonis· ⁊ domū
salt'· De domo regis h' solū dr' in regū· Do
mū suā edificauit salon· xiii· annis ⁊ usqꝫ
ad ꝑfectū ꝑduxit· ⁊ paulo ꝑt· porticū solij
in qua tribunal ē fecit· Et porticū uocat
illā dom' in q̄ erat ⁊ soliū ⁊ tribunal· Est
aūt soliū regis tribunal iudicis· Et erat i
eadē domū cella in q̄ sedebat ad iudicand'
· i· in q̄ cū assessorib' tractabat de sn̄ia·
De hui' dom' ꝯpone tacet lib' regū· quia
forte eadē erat q̄ ⁊ in domo salt' qm̄ ple
ni' describit· De domo regine dr' i regū
q̄ eā tali ope fecit q̄li ⁊ domū regiā· por
ro dom' saltus dupl' erat ⁊ exduplici ma
teria· ꝑs inferior erat lapidea ⁊ dicebat
nechota· i· pigmentaria· in q̄ reponeba
tur aromata ⁊ pigmenta ad us' templi
⁊ dom' regie ut exhalacio ter ⁊ muri du
rius gereret q̄ recencia· Superior ꝑs domus
lignea erat de lignis lybani fca· un̄
⁊ dca ē dom' salt' ul' dom' lybani· ul' dom'
salt' lybani· Quam tñ putant eā ob hoc
sic uocatā q̄ circūqꝫ ꝯsita erat arborib'
⁊ uiridarijs more recreacōis iuxta diu
sitate salt' lybani· In ea reponebantur
arma ut beneficio ligni rubiginē no cō
trahe· n' solū arma ad pugnand' s' eciā
ad decore ⁊ ad ostentacōm regie fastus·
Fecit aūt rex salon· cc· scuta aurea· de
sicli erant i unoqꝫ scuto· In ꝑalypom· ad
dit de tonte lanceis aureis· Fecit ē· ccc·
peltas aureas ccc· auri· q̄ rotunde erant· alie
instar semicirculi fce· His utebant custo
des regis ante ostiū dom' excubantes· ⁊
qn̄ rex egrediebat precedebat eū equitan
tes ⁊ ferentes hec arma· Iuuenes flaui· et
usqꝫ in equoꝝ sessione diffundentes cesariē
comis suis adicientes auri ramenta ut eoꝝ
capita sole ꝑcussa radiarent· Hos sequebat
rex in curru uect' ⁊ ad locū q̄dam solitus
erat exire q̄ ab urbe ierl'm abest duob' sim
culis· ⁊ dicebat ortus ethan· i· deliciaꝝ· Por
ro ꝑs illa superior q̄ dicebat dom' salt' habe
bat longitudinem· c· cubitoꝝ· ⁊ altitudinē
xxx· ⁊ in latitudinē· l· Cui' camera tota
uestiebat tabulatis cedrinis· Sustentaba
tur ħ trib' ordinib' columpnaꝝ· unusquisqꝫ ordo
habebat columpnas· xv· e regione se respicie
tes ⁊ pari m̄ ad se distantes· ⁊ ita inter

muros et tres ordines columpnarum erant. Item de am
bulatorio porticus ante domum fecit per circuitum columpna
rum l. cubitorum longitudinis et xxx latitudinis.
De proportione in floribus parietis domus lapide tec
taez lib. regum. forte quia eadem proportio erat cum
et superior. De basilica et domo regine

A regione stabat domus regia grandi
in adiacente viridario eiusdem latitu
dinis longitudinis altitudinis et similiter
intercolumpnata. Vertitur tamen similiter erat et ij
ul mansionis. Cum murus altitudo habebat iij
distinctiones, quarum tres diuisio uariaba
tur colouribus. Centra superior celatus erat or
nata. Erant ibi arbores sculpte ita ut
ipse mirraculum simulantis agitari quodammodo
putabat. In medio vero amplitudinis
erat domuncula, huius latitudo xxx cubi
torum et in ea erat solium validis columpnis
extensum, in quo sedens rex iudicia proferebat. In
posteriori fronte domus lacunaria et parietes ve
stiti erant auro. Item fecit rex thronum de ebore
grandem et vestivit eum auro. Cui ascensus factus
erat per vi gradus, et de marmore porphiretico
factus. Et xij leunculi stabant super vi gradus hinc
et inde. Reclinatorium throni posterius rotundum erat.
Sedens super vitulum respiciente et due manus
hinc atque inde tenebant eum, et duo leones sta
bant iuxta manus singulas. Non fuit tale opus
in universis regnis. Fecit et ceteram domum reliquam
... et sedilia ubi post cedes illicitas residebat.
Strata omnia marmore et tabulis cedrinis.
Fecit domum regine in latere descendente marmore
more auro cedro et argento opulentissime
decoratam. Fecit et utensilia utriusque domus
preclara, et non est narrata quecumque sunt expletis oppor
tuna omnia ex auro fecit. Perfecit itaque sa
lomon xx annis templum et domos regias cum
omni suppellectili sua. Yram rege tyri prebente
sibi auxilium in lignis et auro. De opidis

Que dedit salomon datis yram

yram xx opida intra galylee in terra
neptalym maritima, sed non placue
runt regi tyrio, sed a tyro non procul erant posita,
et appellavit eam terra chabul, quod lingua phe
nicea sonat displicens, et tunc prima terra illa vo
cata est galylea gentium, nomen quia gentes habita
verunt, sed quia in ditione regis gentilis erant.
Refert Iosephus, Menander et phenice historiogra
phum scripsisse, quod salomon et yram mutuo sibi
scripserunt enigmata et figuras quas non solvere

etiam daret alteri pensione. Cumque abdemon
yram insolutione confulebat, tyrium iuve
nem adymum ab demonis filium, qui omnia de
facili explicabat. De opibus salo

Preterea ... convertit animum. monis

Salomon ad muros civitatis construendos
endos et ad murus robore ampliandos
ivit, et regias quas ad ultimam ducebant magis
lapide stravit. In pluribus locis ruinas
civitatum reparavit, et novas civitates
opportunitate locorum fundavit. Quasdam
in penis in tempore quas a diebus ... estiu
quasdam in venis et aucupiis mirabiliter
te. In nemoribus terre edificavit urbes tribus
aliorum, immo ultra fines terre promissionis plu
rimas urbes occupavit. Socero suo pharao
ne rege egypti prebente ei auxilium, qui ul
timus fuit ultimus regum egypti dictus pharao
quod interpretatur regnans. Cui et admirabantur
opera salomonis sapientie, medebat domum salo
et sacrificia et frequentia levitarum. Dictum est porro
vero de filiis israel nullum fecit servum salomon, sed
erant viri bellatores et ministri eius, ex quibus
erant super omnia opera salomonis principes d.l. Cha
naneos autem de monte lybani usque ad civitatem
amathim fecit sibi servos tributarios. Classem
quoque fecit rex salomon in insula quadam egyptiaca
rubri maris, quae dicitur asyan gabez et navi
gabant cum suis salomonis viri nautici de egypto
tyro quae tunc insula erat et deferebant de ophyr au
rum mirum et circuientes indiam et alias post
elapsum tercium referebant salomoni auri cccc
et xx talentorum et argentum et dentes ele
phantorum et symias et gemmas et pavos et
ligna thyma mira nimis quae erant similia
lignis sethim et odorifera de quibus rex fecit fulcra
et sedilia domus dei et domus regie et lyras cum
tonis et cytharas. Item cytharas et nablia
exelectro constituit, quia nullius precii erat argen
tum in diebus eius. Item et sedilia per totum domorum
plurima erat in urbe argentea, sed et ligna
cedrina quasi ligna sycomorum habundabant in

De regina sabba. Cum ...

Et hoc

Et incredibili opinione regina sa
ba excitata venit temptare eum
in enigmatibus, et ingressa est urbem cum comi
tatu multo et diviciis inestimabilibus.
Est autem saba quidem nomen regionis, sed hoc
civitas regalis ethyopie. Huius nominis
significationes apud hebreos distinguuntur

quod apparet ex litteris syn et samech. Herodotus dicit primum Minerium qui Memphin condidit; reges Egypti predictos fuisse pharaones, quod sonat regnum. Inter quos successit Nicaula regina Egypti et Ethyopie, quam putat Josephus venisse ad Salomonem. Que ingressa ad Salomonem locuta est universa que habebat in corde suo. Et instruxit eam Salomon in omnibus verbis que proposuerat, et admirans non habebat ultra spiritum, dicens famam regis minorem esse veritate. Verumtamen et precipue admirabatur domum saltus et super templi fabricam, ordinem quoque et frequentiam ministrantium in templo, tam in ordinem et distinctionem ministrantium regi, tam scilicet in prandiis suis cibum et distinctos ab aliis ornabant. Similiter et pauci latrones et dapiferi, ut tamen in multitudine ministrorum nullus dubitaret quis esset vel in ministerio fungeretur. Dedit autem regi munera CXX talenta auri et gemmas preciosas et aromata multa, et talia non fuerunt in Jerusalem. Dicit Josephus eam dedisse regi radicem balsami, unde plantatum fuit in Engaddi, unde balsamum venit. Cui et Salomon multa donavit, nec quicquam fuit quod postularet non prebuit. Que regiam gratiam suscipiens ad propria remeavit. Tradunt quidam recepisse eam Salomoni quod presentiam ei dicere timuit, se vidisse scilicet quoddam lignum in domo saltus in quo suspendendus erat quidam per quem regnum Judeorum periturum, et eius indiciis indicavit regi. Quod timens Salomon profundissimis terre visceribus occultavit illud. Sed quoniam circa tempus Christi natatoria probatica fuisset facta, inventum est, et creditur hoc lignum fuisse crucis dominice.

De adversariis Salomonis

XII Procedente tempore amavit rex Salomon mulieres alienigenas contra legem, et posuit Moabitam in gloria sua et sessionem regine suo. Fueruntque ei uxores quasi regine septingente, Josephus tamen dicit LXX, et pellices CCC, que averterunt cor eius cum iam senex esset, et secutus est deos alienos ne delicias suas contristaret. Et edificavit in excelsis circa Jerusalem tria phana ydolorum: unum Astharte dee Sydoniorum, quod nimio decore; Chamos ydolo Moabitarum; tertium Moloch ydolo Amonitarum. Quod phanum stetit in monte Oliveti e regione templi, et plurimum Deo displicuit. Unde et postea locus ille dictus est locus offensionis. Venit ergo ad eum propheta unus, ut aiunt Nathan, ut alii dicunt. Hec dicit Dominus: Quia scidisti pactum, scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Non tamen totum, sed tribum unam prestabo filio tuo propter David servum meum, propter quod et non faciam hoc in diebus tuis. Porro cum XX annis Salomon in summa pace esset, sine mora suscitavit ei Deus adversarium Adad ydumeum de semine regio, qui in tempestate illa qua descendit Joab in ydumeos puer fugit in Egyptum, cui Pharao rex Egypti dedit uxorem sororem uxoris sue, que peperit ei filium Genebath. Cumque audisset Adad David et Joab mortuos esse et Salomonem infatuatum, egressus de Egypto infestabat Israel. Suscitavitque ei Deus alium adversarium Razon principem latronum in Damasco. Jeroboam quoque filius Nabath Effrateus de Sareda, servus Salomonis, levavit manum suam contra regem hoc modo. Salomon edificabat Mello muros, arabice redarguens extollens ut coequaret eos civitati David. Videns quoque Salomon Jeroboam bone indolis et industrium, statuit eum prefectum operis et de industria constituit eum super vectigalia universe domus Joseph. Quadam die cum egrederetur Jeroboam de Jerusalem invenit eum Malachias propheta Silonites opertus pallio novo, quod scidit in XII partes, et ait ad Jeroboam: Tolle tibi X scissuras. Hec enim dicit Dominus: Dabo tibi X tribus Israel, et eris rex super Israel. Filio autem Salomonis dabo unam, ut remaneat lucerna David coram me in Jerusalem quam elegi ut esset nomen meum ibi. Quo audito Jeroboam intumescens suadebat populo ut recederet a Salomone. Quem audiens Salomon voluit eum occidere. Tunc Jeroboam fugit in Egyptum ad Susach regem Egypti usque ad mortem Salomonis. Reliqua vero verborum Salomonis et omnia que fecit scripta sunt in libro verborum, vel in libro dierum Salomonis. Hunc librum quidam estimant esse Paralipomenon, sed quia in eo scripta sunt reliqua opera Salomonis, vivus putandum quod hunc librum non videre. Dormivitque Salomon cum patribus suis et sepultus est in civitate David, cum regnasset in Jerusalem super omnem Israel XL annis. Queritur quare dicatur Salomon senex fuisse, cum modicum ultra L annos vixisse legatur. Roboam enim mortuo patre XL et unius anni erat, quem Salomon cum XI esset annorum genuisse perhibetur. Plenius ergo hunc locum dicit Josephus ita: Mortuus est Salomon valde longevus, qui regnavit annis LXXX, vixit autem LXXXXIIII. Sed divina scriptura certos tantum annos exprimit quibus regnavit, et quantum sufficit.

Incidencia

A diebus Salomonis fuit rex VI Latinorum Silvius Alba, Silvius Enee filius.

De Roboam et divisione regni

Post mortem Salomonis successit ei Roboam, et erat

matris ei naama amanitis. Porro ieroboam au
dita morte salomonis reuersus est de egypto. et uenit
ad roboam in sichem cum multitudine israel qui uocauerant
eum. Cumque uellet roboam constituere regem dixerunt
ad eum. Imminue paululum de grauissimo iugo quod im
posuit nobis pater tuus et seruiemus tibi. Nec intelligendum de
iugo tributi et uectigalium et expensis. Qui ait.
Ite et redite ad me in die tercia. Inierunt consilium cum se
nes sadoch. Qui dixerunt. Si hodie obaudieris eis
lenius eis loquens seruient tibi in eternum. Post hec con
suluit adolescentes in etate et moribus. Qui
dixerunt. Impiose loquere populo et comminando et timo
res seruient tibi. Et redeunte populo in tercia die dixit
ad eos. Digitus minimus meus grossior est dorso patris
mei. Pater meus cecidit uos flagellis ego cedam
uos scorpionibus q.d. Ego sum potencior patre meo
et maiora faciam sicut uos. Est autem scorpio uir
ga aculeata uel flagellum ungulatum nodosum uel sau
cia hiis. in summitate glandes plumbeas. Et
indignatus populus ait. Que nobis pars in dauid. uel que hereditas
in filio ysai. q.d. Queque tribus porcionem suam
hereditariam habet a deo quod uetitas est ut regni
na eligatur qui regat aliam? Quia tribus re
gat hereditatem suam. Et recesserunt x. tribus ab eo
ipse uero misit procerem aduram qui super tributa. et
lapidauerunt eum. Quare timens roboam fugit
in ierusalem. Decem uero tribus constituerunt ieroboam
regem super se. Iudas uero et beniamin secuti sunt
roboam. et fuerunt cum eis leuite propter templum
quod erat in ierusalem. Et tunc separata est monarchia
regni hebreorum in duo regna. non amplius reducta
ad unitatem. Et decem est regnum x. tribuum reg
num israel et in tradicione sui nominis iacob patris sui re
tinens. Decem et effraym quia ieroboam qui
de effraym primus eis imperauit. qui tunc primum
erat bi iudeo super effraym. Aliud uero decem est reg
num iuda ob dignitatem tribus regie. De utroque reg
no prosequitur hystoria. quia non interscalariter et inuicem
ue. nunc de hoc loquitur nunc de illo. quod diligens lector
de facili deprehendet. De ieroboam et ab
P orro roboam collegit. ca. x iiii.
c. lxxx. electorum. ut pugnaret
contra israel. Et misit ad eum dominus semeyam
prophetam dicens. Hec dicit dominus. Non pugnabitis con
tra fratres uestros. a me enim factum est uerbum hoc. q.d. de
scismate regnorum intelligendum est. et reuersi sunt
a prelio. Ieroboam autem dixit in corde suo. Si
ascenderit populus iste in ierusalem ter in anno conuertetur cor
eius ad dominum suum roboam. et uniuersi eligent
me tunc. Excogitato consilio fecit duos uitu

los aureos quos Ios. uocat uitulas. construxit utrique
phanum. alterum in dan. alterum in bethel. Et
dixit ad populum. Ecce dii tui israel qui eduxerunt
te de terra egypti q.d. Omnis locus habet deum
non est necesse ut ascendatis ad ostium ciui
tatis ut adoretis deum. Feci uobis uitulos eque
uocatos deo ut in eis adoretis deum. Et constitu
am ex uobis sacerdotes et ministros ne filiis leui
egeatis. Cumque in mense scenophegia con
stituit ei diem sollempnem in mense viii. xv.
die mensis. Forte transtulit festum de mense
vii. in octauum. uel lunatio septembris descende
rat in octobrem. Tunc ascendit cum populo in be
thel ad diem festum. Deus autem misit prophetam
de iuda in bethel. quem iosephus nominat
abdo. Hic a quibusdam creditur fuisse gad
qui regem stantem super altare ad immolandum incre
pauit. Altare altare. Hec dicit dominus. Nascetur filius
domui dauid iosias nomine qui comburet super te ossa
sacerdotum uestrorum eruta de tumulis suis. Et ad
huc ait. Dabo uobis signum quod locutus sit in me deus.
Ecce altare scindetur. et effundetur oleum quod est
in eo. Tunc rex extendens manum suam precipiens
eum apprehendi. et statim aruit manus ei cum
brachio. altare quoque scissum est et effusa sunt omnia
que erant in eo. Et timens rex ad prophetam ait.
Ora pro me ut restituatur manus mea michi.
Quo orante restituta est manus regis ad eum. Cui
dixit rex. ueni ut prandeas mecum et da
bo tibi munera. Et ille. Non possum. Sic enim pre
cepit deus michi. Non comedes panem neque bibes
aquam. neque reuerteris per uiam qua ueneris. Egres
sus itaque de bethel reuertebatur in terram
per aliam uiam. Erat autem in bethel propheta
quidam senex et mentes in eo. Cui cum dixissent
filii sui que uiderant et audierant dixit eis.
Sternite mihi asinum. Et ascendens abiit post
uirum dei. et ait ad eum. Veni mecum ut co
medas. Qui ait. Non possum. Quia prohibuit
michi deus. At ille. Propheta sum sicut et tu. Et dixit
michi deus. Reduc eum tecum ut comedat. Et ita
reduxit eum. Cumque sederent ad mensam. factus est
sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum. Et ait
in spiritu. Quia non obedisti uerbo domini. non inferetur
cadauer tuum in sepulcrum patrum tuorum. Et non
quod pro in tali loco locutus est spiritus ut ex eodem
ore propheta penam acciperet unde et culpam
acceperat. Cumque rediret uir dei per uiam
dum occidit eum leo in uia. Asinus autem stabat
iuxta illum. Leo custodiebat cadauer eius

nasinum tangens illud. Cum accepisset ille senex propheta retulit cadaver eius et posuit illud in sepulcro suo. Dixit filiis suis: Cum mortuus fuero, ponite ossa mea iuxta ossa eius, ut parcat ossibus meis propheta. Quod fiet ubi Iosias de ruina combusserit ossa super altare. Ieroboam autem non est reversus a via sua pessima. Nam senex ille propheta persuadebat ei non fuisse verum prophetam qui eum increpaverat, et dextram ipsius pro labore sacrificandi obstupuisse, et cum reversus esset ad natalem prophetam comedisse. Altare non ex potentia prophete sed pro compositorum vitio ruptum fuisse aiebat.

In diebus illis egrotavit Abia filius Ieroboam. Et ait rex uxori sue: Commuta habitum tuum ne cognoscaris uxor mea, et vade in Silo ad Achiam prophetam qui mihi locutus est quod de regno ipse dicebat, et quod eventurum sit huic puero. Et accessit illa ad Achiam qui videre non poterat pre senectute, sed predictus est a domino. Et ait: Ingredere uxor Ieroboam, quare te aliam simulas? Vade et dic Ieroboam: Hec dicit dominus: Exaltavi te de medio populi, tu autem operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles, et ego perducam domum Ieroboam usque ad mingentem ad parietem, clausum et novissimum in Israel, id est de lebo et de vilissimis qui sunt in civitate neglienda putantur, et dabo cadavera eorum canibus et feris. Tu autem vade et ingrediente te in civitatem morietur puer, quia solus de domo Ieroboam inferetur in sepulcrum. Et rediit illa in Thersa, et mortuus est puer, et sepelierunt eum. Reliqua Ieroboam scripta sunt in libro verborum dierum regum Israel. Et mortuus est Ieroboam cum regnasset XXII annis.

Achias vidit in spiritu prophetico conculcantem iugum bovis, et posuit sacerdotes conculcandos a propheta. Et Salomoni predixit quod evertendus esset a mulieribus, et scriptum est ut supplices Salo-

De morte Roboam

Porro Roboam regnavit in Iuda. Quadraginta et unius anni erat cum regnare cepisset, et XVII annis regnavit in Ierusalem. Et Iudas fecit malum coram domino, et fecit sibi aras et statuas et lucos super omnem collem, et effeminati fuerunt in terra, id est cultores Priapi, qui libere eiciebant naturam in actu. Sic legitur de ierophantis. Offensus dominus suscitavit contra Iudam Susach regem Egypti anno V regni Roboam. Quinque dies in Ierusalem pacificus sedit, et fecit spolia non suavit, sed diripuit thesauros

Tradunt Hebrei Ieroboam annis ante nolasse super Ierusalem et fecisse in

thesauros domus domini et [illegible] regie, scuta quoque aurea que fecerat Salomon, pro quibus fecit rex Roboam scuta erea. Habuit autem Roboam uxores XVIII et concubinas LX, et nati sunt ei filii XXVIII et filie LX. Reliqua sermonum Roboam scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda. Opera eius prima et novissima scripsit Semeias propheta. Et mortuus est Roboam et sepultus in civitate David, et regnavit pro eo filius eius Abia.

Credunt deos desperasse.

In diebus Roboam ascenderunt cum Sesac Libii et Troglodite et Ethiopes, id est Chus. Refert Herodotus Susach regem Egypti multas gentes sibi subiugasse et quasdam sine prelio cepisse, et in signum ignavie earum in terris earum columnas posuisse, quibus pro signo insculpebant genitalia mulierum. Refert quoque Ethiopes et Fenices ab Egyptiis didicisse circumcisionem.

De Abia

Igitur in XVIII anno regni Ieroboam regnavit Abia super Iudam tribus annis. Regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Maacha filia Thamar filie Absalon. Et ambulavit in omnibus viis patris sui. Et semper prelium inter Ieroboam et Abiam in loco qui vocatur mons Ammoreorum. Et habuit Abia de eo victoriam inestimabilem. Et mortuus est Abia et sepelierunt eum in civitate David. Et regnavit Asa filius eius pro eo in anno XX Ieroboam. Regnavit Asa super Iudam XLI anno. Regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius, id est avie, Maacha. Et nota quod Roboam et Ieroboam diu conregnaverunt XVII annis et impleti sunt XX anni Ieroboam regni. Roboam anno eius XVIII anno Ieroboam cepit regnare Abia ut dictum est. Sed post in XXI anno. Quod Synodochen dictum est. Traditur Abia regnasse tribus annis eo quod regnavit II annis et partem quandam tertii anni, et reliqua parte eiusdem anni cepit regnare Asa filius eius pro eo in XX anno Ieroboam. Hec dierum diversitates sepe occurrunt in sequentibus. Quarum quasdam declarant per synodochen, vel quia conregnaverunt cum filiis patribus, ut pretermisimus dicere. Quod non declarari non possunt vitio scriptorum acciderunt.

Igitur Asa fecit rectum coram domino sicut David pater eius, et abstulit effeminatos de terra, et sordes ydolorum, et Maacham matrem suam amovit ne esset princeps in sacris Priapi, et specum eius subvertit, et simulacrum turpissimum combussit, et proiecit in torrentem Cedron. Excelsa tamen non abstulit. Porro Nadab filius Ieroboam regnavit super Israel anno II regni Asa regis Iude. Hic patet quod Ieroboam in principio anni regni sui mortuus est.

·Abia conregnavit Ieroboam ·II· annis et

Hic .ii. annus fuit secundus regni asa. et regnavit
super israel .ii. annis. i. uno anno et aliqua parte alterius
anni. Talem partem anni vocat annum per synodochen sic
in evangelio dicitur christum predicasse .iii. annis et dimidio vel
per dimidium — Tradunt hebrei asa preminuisse pedo
anni vocat — lium in pulverem et etiam sepelisse in
dimidius quam — torrente cedron. quia ut palam
annus. De — fieret exaquam ignis processit a domino
pe et sic eius ut tota summa veniret nomine partis
sue vocat per synodochen ut in. Noe cum quingen
torum esset annorum genuit sem. cum tamen noe d. et
duorum annorum esset. Hec duplex synodoche plurimum
occurrit in regnis. Sed hic dicitur sufficiat. Na
dab vero ambulavit in viis patris sui quibus peccare
fecit israel. Cum obsederet iebethon urbem
phylistinorum insidiatus est ei baasa et occidit
eum. Et regnavit pro eo anno tercio asa regis
iuda. et percussit omnem domum ieroboam iuxta
verbum achye silonitis. et regnavit in thersa .xx
iiii. annis non tamen completis. Et erat bella inter
asa et baasa cunctis diebus eorum. porro asa .x.
anno regni sui percussit zaram regem ethiopie
plaga grandi qui irruerat in tribum iuda. Et revertenti
asa a victoria occurrit azarias propheta dicens
victoriam a domino concessam esse legemque eius observabit.
Tunc sepsit idem per iudam ut omnis
diligenter dei legem servaret. Baasa vero rex
israel peccavit coram domino ambulans in viis ierobo
am et ultra. Et venit ad eum hyeu propheta filius anani
dicens. Hec dicit dominus. Exaltavi te de pulvere et tu
autem ambulasti in viis ieroboam et in multis fecisti peccare
populum meum et ideo demittam posteriora tua et
faciam domum tuam sicut domum ieroboam. porro
his tamen non contentus baasa. sed ascendit in iudeam
et edificavit ramam .xl. stadiis a iherusalem. Cum
quo videret asa rex iuda se arctari collegit aurum
et argentum de domo domini et de domo regia et mi
sit illud per servos suos ad benadab regem syrie
in damasco dicens. Fedus fuit inter patrem tuum
et meum. et inter me et te. peto ut irritum facias
fedus quod habes cum baasa ut recedat a me.
Et acquiescens benadab misit exercitum in
civitates israel. Quod audiens baasa intermi
sit edificare ramam. et reversus est in thersam.
Rex autem asa misit in omnem iudam dicens. Ne
mo sit excusatus. Et tulerunt lapides et ligna
de rama. Et munivit de eisdem rex asa ga
baa et masphat. Et venit ad eum hyeu propheta ut
ut quidam volunt ananyas pater hyeu arguens
eum quod relicto domino spem posuerat in rege

syrie. et misit rex eum in nervum propter quod in tempore
senectutis sue dolorem pedum et mortuus est. et
sepultus in civitate david. Et regnavit iosaphat
filius eius pro eo Iradgneia
Sub asa fuit .viii. reges israel annorum
filiiuus capitulis. verum tamen adhuc
eo vivente descendit. sed quando hyeu
propheta ad baasa regem israel arguendum et ostendit eum baasa. Mortuus est autem baasa et sepul
tus in thersa. Occisus est autem ut dicit Io. a co
ne commilitone suo. et regnavit pro eo in the
rsa filius eius ela. anno .xxvi. asa regis iuda
et regnavit super israel .ii. annis. i. anno et parte
anni. Cum recumberet in domo arsa prefecti sui
percussit eum temulentum zamri servus
suus dux medie partis equitum. percussit et omnem
domum baasa. iuxta verbum hyeu prophete
Anno .xxvii. De zamri et amri.
asa regis iuda regnavit zam
ri in thersa .vii. diebus. porro
exercitus israel obsidebat iebethon. Cumque
audisset zamri occidisse regem constituit
super regem amri qui erat princeps milicie
in castris anno .xxvii. asa. Ascendit rex
amri et omnis exercitus cum eo. et obsidebat
thersam. Timens autem zamri fugit in
domum regiam et succendit se cum ea. Tunc
divisus est populus israel. Media pars sequebatur the
bni. et media amri. quamquam regnabat
et prevaluit amri. Et interfectus est thebni a
no .xxxi. asa regis iuda. Regnavit
amri plene super israel .xii. annis regna
vit a prima electione sua. In thersa reg
navit .vi. annis. et emit a Somer duobus ta
lentis argenti montem partem in qua civitatem fecit
maron et reparavit eam et imposuit ei nomen
samaron. quasi a somer et maron. que grece
dicitur samaria et in ea posuit sedem regni. que
prius fuerat in thersa. Et fecit amri ma
lum coram domino super omnes qui fuerant ante eum
et mortuus est in samaria et sepultus. Et reg
navit pro eo filius achab. anno .xxxviii. asa
regis iuda. Hic forte patrem vicit scrip
tor. Regnavit autem amri pro achab
.xii. annis ut dictum est. et cepit regnare
.xxxi. asa. qui regnavit .xli. et ita asa
mortuus est amri adhuc vivente. viii
est autem quod dicit Io. quod iam regnante iosa
phat filio asa. cepit regnare achab
Cum determinacionem quam solum hic fiet in fine

regum ponemus. **De achab iezabel et helya.**

Et regnavit achab
super israel xxii annis. tricesimo octavo anno asa regis iuda. ...
annis et ii mensibus. Non suffecit achab
ut ambularet in viis ieroboam sed et induxit
ydola gentium in israel. et duxit uxorem ie
zabel filiam methabal regis sydoniorum et
edificavit in samaria phanum et altare
baal et adoravit eum. Iudiel de bethel reedifi
cavit hayel de bethel iericho. Cumque po
neret fundamentum eius mortuus est abyram primo
genitus eius. Cumque portas muniret mortuus est
segeb novissimus filius eius iuxta imprecationem io

.xvij. Et misit
dominus helyam thesbitem de habitatoribus galaad ad achab. Qui
ait ad eum. Vivit dominus deus israel in cuius conspectu
sto si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta
oris mei verba. Apoyopesis est vel potius
signo. Et querebat achab animam helye. Qui
fugit ex precepto domini latuit in torrente
carith qui est contra iordanem. Corvi autem defe
rebant ei carnes et panem mane et vespere
et bibebat de torrente. Post dies autem siccavit
torrens. Non enim pluerat super terram. Et ait
dominus ad helyam. Vade in sarepta sydoni
orum. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat
te. Et erat sarepta urbs modica inter
tyrum et sydonem. Sed et silva iuxta urbem sarep
ta dicebatur. Cumque venisset helyas ad
portam civitatis apparuit ei mulier vidua
colligens ligna. Cumque quesisset ab ea po
culum aque addidit et ut afferret bucel
lam panis. Que ait. Scis non habeo nisi pugillum
farine in ydria et paululum olei quod con
spergens eam et panem ex ea faciam comederem
cum filio suo. Sed postea deficiente cibo tabe
scerent. Ad quam helyas ait. Noli timere
fac mihi subcinericium panem et filio facies
postea. Hec enim dicit dominus. Ydria farine non defi
ciet nec lechitus olei minuetur donec plu
at super terram. Mansitque helyas apud
viduam tempore aliquo. Post hec mortuus est
filius mulieris. Que dixit ad helyam. Cur
ingressus es ad me vir dei ut rememo
rentur iniquitates mee id est magis appareret
ex miraculo equitatis tue et ideo interfice
ret filium meum. Et posuit helyas puerum
in super lectulum suum in cenaculo superiori et
expandit se super eum tribus vicibus. Et ex
clamavit ad dominum et revixit puer. Quem
recipiens mulier ait. Nunc cognovi quoniam
vir dei es tu. Hunc puerum tradunt hebrei fu
isse ionam prophetam. **De sacerdotibus quos interfecit helyas.**

.xviij. Post tres
annos ariditatis et famis dixit dominus ad
helyam. Vade et ostendere achab ut
dem pluviam super terram. Erat autem fames ve
hemens in samaria. Cuius et menander meminit
in gestis sydoniorum. Et vocavit achab pater
familias domus sue abdyam. Qui cum interficeret
prophetas domini iezabel absconderat c prophetas in
duobus speluncis quinquagenos et pavit eos
pane et aqua. Hic quidem postea fuit propheta cuius
ta est. Ad quem dixit achab. Descendam
in valle et queram pabula equis et mulis et
diviserunt sibi regiones. Occurrit autem hely
as abdye dicens. Vade dic domino tuo. Ecce
adest helyas. Et ille. Quid peccavi quia nun
ciabo achab adest helyas. Spiritus domini rep
tabit te in locum quem ignoro et non inveniens
te achab interficiet me. Servus autem tu
us timet dominum ab infantia sua. Et respondit hely
as. Vivit dominus quia hodie apparebo achab.
Et vocatus est achab per abdyam et occurrit
helye et ait. Tu ne es ille qui conturbas israel?
Qui respondit. Non ego turbavi sed tu et domus
patris tui qui reliquistis dominum secuti estis
baal. Verumtamen congrega ad me omnem israel
in monte carmeli et prophetas baal ccc et l
prophetas qui comedunt de mensa iezabel. Et con
gregati sunt prophete et prophete in monte carmeli.
Et ait helyas ad populum. Usquequo claudicatis
in duas partes? Si dominus est deus
sequimini illum. Si baal sequimini illum. Non re
spondente populo intulit helyas. Ego sum
hic solus propheta domini prophete baal multi. Dentur
nobis duo boves. Illi eligant bovem unum
cuius frusta ponant super ligna ignem non sup
ponentes et ego faciam similiter de altero bove. Ipsi
invocabunt deos suos et ego deum meum et qui
exaudierit dando ignem de sublimi ipse sit deus.
Et placuit populo propositum helye. Cumque sacerdotes
baal fecissent quod dixerat invocabant baal a
mane usque ad meridiem et transiliebant altare quod
fecerant et incidebant se lanceolis iuxta ri
tum suum ut sanguine perfunderentur. Demones
enim delectabantur odore sanguinis humani. Et
illudebat eis helyas dicens. Clamate clamo
re. Forte deus vester dormit. Aut cum alio loquitur

et in diuisione. Et dixit helyas ad populum. Acce-
dite. Et presente populo curauit altare domini quod destructum
fuerat. id est destruxit altare illorum et mundauit
locum ut faceret altare nouum domino. et tulit. xii.
lapides. iuxta lapides iuxta numerum tribuum israel
et edificauit ex eis altare in nomine domini dei israel
et fecit aqueductum in circuitu altaris quasi duo loca
et ligna seposuit. et in ibi bouem. Precepitque aquam
afferri. forte de mari uicino. et effudit super
holocaustum et ligna. Et fecit tertio. ita effusio aque
usque ad repletionem aqueductus. ne forte putaretur
arte magica de uiscerib terre suscitasse ignem
Et clamauit helyas ad dominum in cantibus et precibus. Domine
deus patrum nostrorum exaudi me hodie ut discat
populus iste quia tu es deus deus. Et descendens ignis
de sublimi uorauit holocaustum et ligna et la-
pides puluerem. et aquam que erat in aqueductu lam-
bens. Et adorauit helyas. Deus ipse est deus.
Et mandante helya apprehenderunt prophetas
baal et duxerunt ad torrentem cyson. et inter-
fecit eos ibi helyas. et ait achab. Ascende
et comede ante descensum pluuie. Et descende-
re achab comedere. helyas ascendit in uerti-
cem carmeli. et pronus in terram capite inclinato in-
ter genua adorabat. Et ait ad puerum suum
uide contra mare si ascendat nubes. Erat
enim aer serenissimus. Et ait puer. Non est quod
cernam. Et misit eum septies. Septima autem uice
ascendebat nubecula de mari crescens usque
ad horam quintam. Et ait helyas ad achab
xix Descende cito in iezrael ne te occupet plu-
uia. Et ecce tenebrati sunt celi. et nubes
et uentus et pluuia facta est grandis. Festina-
uit autem achab in iezrael. et facta est manus
domini super helyam et currebat ante achab
donec intrauerunt urbem. Cumque iezabel
accepisset que fecerat elyas prophetis suis indig-
nata misit nuncios ad helyam dicens. Hec
faciant mihi dii et hec addant nisi cras hac hora
animam tuam posuero sicut tu posuisti animas uni-
uscuiusque illorum.

De fuga helye et uocatione helysei.

Et timens helyas fugit in bersabee.
et dimisit puerum suum. Ionam ut tradunt
hebrei. et solus iniuit in desertum
uiam unius diei. et sedens super unam iuniperum
orauit ut moreretur dicens se non esse melio-
rem. id est digniorem uita patribus suis. Ille prius
ipse uitam exoptauit. et proiectus obdormiuit.
Tunc angelus domini ~~obdormiuit~~ tetigit eum dicens
Surge comede. Et ecce ad caput eius erat
subcinericius panis. et uas aque. et comedit et bi-
bit. et rursum obdormiuit. Et suscitauit eum
angelus secundo dicens. Comede grandis enim
restat tibi uia. Iosephus. tamen dicit angelum non era-
tasse eum sed aliquid. Et comedit helyas et
ambulauit in fortitudine illius cibi. xl. diebus et xl.
noctibus usque ad montem dei oreb. in quo appa-
ruit deus moysi in rubo. Et mansit helyas
ibi in spelunca. Et ait dominus ad eum. Quid hic agis
helya? Qui respondit. Zelatus sum ad uisum israel
propterea. nam altaria tua domine destruxerunt. pro-
phetas tuos occiderunt. et relictus sum ego
solus. et querunt animam meam et aufugi. Et ait
dominus ad eum. Egredere et consiste coram te.
Nota tria contrarii uisibili extiterunt in quibus non
extitit deus. Primo enim extitit uentus fortis sub-
uertens petras. sed non in uento dominus. Secundo ex-
titit commotio terre. sed non in mota dominus. Tertio ex-
titit ignis. sed non in igne dominus. Quarto extitit
sibilus aure tenuis et cum eo dominus. Et operuit
helyas uultum suum pallio. et stetit in ostio
spelunce. et dominus consistens dixit ad eum. Quid hic
agis helya? Et respondit ei sicut et supra. Et dominus ad
eum. Reuertere per desertum et uade in damascum
et in ultione mea unges azael regem
super syriam. et hyeu filium namsi regem super
israel. Helyseum autem filium saphat de abe-
lmeula unges prophetam pro te. et isti tres inter-
ficiant ydolatras de israel. alios azael.
alios hyeu. alios helyseus. et relinquam
mihi in israel. vii. milia uirorum. quorum genua non
sunt curuata ante baal. nec osculati sunt ma-
nus eius. Et non legitur helyas non autem unxit azael
nisi quia potuit per helyseum regem esse futurum.
Hyeu. Ipse non helyseus unxerit. sed unus
prophetarum missus ab helyseo. Helyseum un-
xerit nisi quia pallium suum posuit super eum
Non enim in lege ungebantur nisi rex et sacerdos
Inuenit ergo helyas inuenit. xii. iuga boum aran-
tem in. xii. iugis boum que uni erat helysee
et posuit helyas pallium suum super eum et con-
tinuo prophetauit helyseus ut ait Iosephus. Et cur-
rens post helyam ait. Osculer oro te pa-
trem meum et matrem meam et sequar te. Et
reuersus mactauit par boum. et coxit illos in lig-
nis aratri. et dedit escas cum fabulis suis. Et sur-
gens secutus est helyam et ministrabat ei.

De prima obsidione samarie.

Porro benadab rex syrie obsidebat sa-
mariam habens secum. xxxii. reges

et misit ad achab i samaria dices. Si nisi re
cedam a te cras hac eade hora mitta s(er)uos
meos et omne q(uo)d placuit eis tollet de domo tua
et de domib(us) famulo(rum) tuo(rum) et uxores et libe(ros)
Et iniit achab (con)siliu cu(m) senioribus. Qui dixe
runt. Ne acquiescas illi. Et ait achab nuncijs
benadab. Dicite dno meo. Omnia q(ue) misi
tuo feci. i. facere possum. hec aute(m) te facere
n(on) possu. s. de uxorib(us). Et indignat(us) benadab
remisit ad eu(m) dicens. Hec faciat m(ih)i dij et h(ec)
addant. si suffecerit puluis samarie pugil
lis omnium p(o)p(u)li mei q(ui) sequit(ur) me. Samaria hebat
muros i(n) terram pene muris equale. Est (er)go sensus
Tanta mecu(m) sunt milites ut singuli lapide unum
uel stipite uel cespite co(m)portauerint. t(ur)rim er
struent aggere q(ui) equabit muris samarie. q
tie mi(hi) p(ro)nde. et ita ex eq(u)o pugnabunt nob(is)cu(m)
Et ait rex isr(ae)l. Dicite ei. Non glorietur ac
cinctus eq(ui) et discinctus. Et est sensus. Adhuc es accinctus
armis et res est in pendulo. Noli ergo gl(or)iari q(uas)i
iam uictor sis. et discinctus armis depositis
q. d. Non p(re) gl(or)iari sic p(ro)phetam. sicut uictor
uel s(ecundu)m aliam l(itte)ram. Non glorietur accinctus eq(ue)
discinctus. q. d. cu(m) uictoria no(n) p(er) gl(or)iari ac
cinctus militie n(on) discinctus. i. carens milite. quia
sepe pauci uincunt multos. porro benadab
cu(m) regib(us) suis. xxxij. bibebat i(n) umbraculis
Et ait suis suis. Circu(m)date ciuitatem. Cu(m)
expugnaret eam timuit achab nimis.
Et ecce un(us) p(ro)ph(et)a co(n)fortauit eu(m). Micheas
aute(m) ut q(ui)da(m) dicunt. et ait. Hec dicit dns. Ego
tradam o(mn)em multitudine(m) hanc i(n) manu tua hodie
ut scias q(uia) ego su(m) dns. Et ait achab. p(er) que(m)?
Qui ait. p(er) pedissequos p(ri)ncipu(m) p(ro)uinciar(um). Et
ait achab. Quis erit dux eo(rum)? Qui ait. Tu.
Et inuenit achab filios p(ri)ncipu(m). cc. et xxxij.
Et egressi sunt cu(m) eis. Cu(m)q(ue) nunciatu(m) esset be
nadab q(uia) egressi esse(n)t de samaria. misit i(n)
occursum eo(rum) uiros dicens. Siu(e) ad pace(m)
sunt siue ad p(ro)eliu(m) ueniunt. app(re)hendite eos uiuos
Filij aute(m) p(ri)ncipu(m) p(er)cusserunt eos unusquisq(ue)
uiru(m) q(ui) (contra) se ueniebat. Et fugit exercitus syri
o(rum). Et egressi isr(ae)l p(er)cusserunt eq(uo)s et currus et syri
am plaga magna. Tunc accessit p(ro)ph(et)a ad
achab dicens. Co(n)fortare te deo. uide q(ue)
facias ei. Sequenti anno rex syrie asce
det (contra) te. q. d. Nocere est ei ut heras dein
p(ro)piciu(m). Dixerunt s(er)ui benadab ad
eu(m). Dij montiu(m) sunt dij eo(rum) et pugnaui
mus cu(m) eis in montib(us) et io uicerunt nos

pugnemus eis in campestrib(us) ubi dij eo(rum) n(on) possunt
Tu aute(m) uerbu(m) hoc fac. Amoue omne(m) albe(rg)e
ctam reges qui mecu(m) sunt et pone pro eis p(ri)nci
pes et instaura nu(merum) pugnato(rum) quos ante
habuisti. De uictoria achab.
Igit(ur) p(ost) annu(m) uenit benadab cu(m) exercitu i(n) affec.
quod est i(n) campestrib(us). porro filij isr(ae)l castra meta
ti sunt (contra) eos q(ua)si duo p(ar)ui greges capra(rum). Syri
aute(m) repleuerunt t(er)ram. Et dixit un(us) uiri
dei ad achab. Quia dixerunt syri deus mon
tiu(m) est deus et no(n) uallium trada(m) eos i(n) manu tua
Et direxerunt acies ex aduerso. vij. dieb(us). Sep
tima aute(m) die p(er)cussi sunt de syris. c. (milia) peditu(m)
et reliqui fugerunt in affec. et cecidit murus
sup(er) eos q(ui) remanserunt. Benadab autem
fugiens i(n) ciuitate(m) latuit i(n) cubiculo q(uo)d erat
intra cubiculu(m). Dixerunt ei s(er)ui timentes ne s(ur)p(er)e
tur (contra) achab et nemo poterit. et scientes reges
isr(ae)l clementes accinxerunt lumbos suos sac
cis et ponentes funiculos i(n) capitib(us) uenerunt
i(n) occursum achab dicentes. Seruus tuus bena
dab dicit. Uiuat oro te a(n)i(m)a mea. q(uas)i diceret
(con)menlq(ue) multa (im)posuis(set) suscipia(m) eu(m) i(n) pacia
mea. Qui ait. Si adhuc uiuit fr(ater) meus est. i.
faciam cu(m) eo fed(us). Quod accipientes uiri q(ue) ore
eius q(uas)i p(ro)phetie festinant adduxerunt benadab
ad eu(m). Et leuauit eu(m) achab i(n) currum suo secu(m)
et dixit ad eu(m) benadab. Ciuitates quas tu
lit pater meus a patre tuo reddam t(ibi). Et fac t(ibi) pla
teas in damasco. i. fora re(rum) uenaliu(m) sicut
fecit pater meus i(n) samaria. Cu(m)q(ue) federati
essent redierunt ad p(ro)p(ri)a. Tunc micheas dixit
ad sociu(m) suu(m) in s(er)mone dni. percute me. At ille no
luit. Cui ait. Quia no(n) audisti uocem dni. cu(m)
recesseris a me percutiet leo te. Quod factum est. In
ueniensq(ue) alteru(m) uiru(m) dixit ad eu(m). Percute
me i(n) capite. Qui uulnerauit eu(m). Tunc p(ro)ph(et)a
mutato uultu aspersione pulueris et sanguinis
clamauit ad rege(m) dicens. Cu(m) esse(m) i(n) p(ro)elio
adduxit m(ih)i un(us) captiuu(m) suu(m) ad me dicens
Custodi istu(m). q(uo)d si lapsus fuerit erit a(n)i(m)a tua
p(ro) a(n)i(m)a eius. et eris m(ih)i seruus p(ro) eo. Aut tale(n)
tu(m) argenti appendes. Cu(m)q(ue) aute(m) ite(m)
me huc atq(ue) illuc subito no(n) co(m)paruit.
Et ait rex. Judiciu(m) tuu(m) est. Qui ipse de
creuisti alteru(m) necesse est facias ei. Tunc
forsitan faciem agnouit p(ro)ph(et)am rex. et ait
Hec dicit dns. Quia dimisisti uiru(m) blasphe
mie dignu(m) morte erit a(n)i(m)a tua p(ro) a(n)i(m)a
eius. i. ipse te interficiet. Et uenit rex p(ro)phe

iussit eum dimissum extradi et venit in samariam.
Porro naboth. **De vinea naboth. xxi.**
iezraelites habebat vineam iuxta pa
lacium regis. Et dixit ad eum rex. Da
mihi vineam tuam ut faciam mihi ortum olerum
daboque tibi pro ea vineam meliorem vel precium. Qui
ait. Propicius mihi sit deus ne dem hereditatem
patrum meorum, quasi diceret: Non possum. Hereditas re
licta est mihi a patribus ut relinquam eam posteris. Et con
tristatus rex proiecit se in lectum et nolebat co
medere. Et confortavit eum Iezabel dicens
Erige animum esto. ego dabo tibi vineam naboth.
Et scripsit secreto litteras ex nomine achab et a
nulo eius sigillatas ad iudices iezrael ut
convenire facerent et ieiunaret tamquam indi
cium dei facturi et submitterent testes adversum na
both qui dicerent. Benedixit naboth deum et re
gem, id est maledixit secundum hebreum ydioma
et iudicantes reum maiestatis lapidarent.
Et factum est ita. Et lapidatus est naboth extra ci
vitatem iezrael. Cum ergo accepisset achab
de morte naboth descendebat in vineam eius ut
possideret eam. Et occurrit ei helyas thes
bites dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et pos
sedisti. Hebreus habet. Occidisti et preter hec here
ditabis. In loco hoc in quo linxerunt canes sangui
nem naboth lambent et tuum sanguinem, id est in ea
dem regione. Non enim intelligendum est in eodem
loco singulariter. Qui ait. Num invenisti me inimicum
tibi, quasi inimicaris mihi? Et ait helyas. Eo quod
venundatus sis dyabolo ut faceres malum
coram domino. Propterea demetam posteriora tua et
dabit domum tuam sicut domum ieroboam et baa
sa. Sed et de iezabel dixit dominus. Canes comedent
iezabel in agro iezrael. Achab ergo timens
valde scidit vestem suam et operuit se cilicio
et dormivit in sacco et ambulavit demisso
capite. Et ait dominus ad helyam. Quia humi
liatus est achab coram me non inducam hoc in
diebus eius sed in diebus filii sui. Forte dimis
sum est ei peccatum pro presenti iusticia. Tran
sierunt ergo tres anni sine bello inter syriam
et israel propter fedus quod inierant. **De morte achab. xxii.**
Tercio autem anno iosaphat rex
iuda accepit uxorem filio suo ioram atha
lyam filiam achab et iezabel. Et propter affi
nitatem confederati sunt rex iuda et rex israel.
Tunc descendit iosaphat ad regem israel
in deditionem. Et eo presente dixit achab
servis suis. Ignoratis quod ramoth que est in galaad

Cur negligimus eam tollere de manu regis syrie?
Et ait ad iosaphat. Venies ne mecum ad pre
andum in ramoth galaad? Qui ait. Sicut ego
ita et tu. populus meus et populus tuus. Sed quero obsecro
sermonem domini hodie. Et assumpti sunt prophete. cccc.
Quibus rex ait. Ibo in ramoth galaad ad
expugnandum an quiescam? Qui dixerunt. Ascen
de et dominus dabit eam in manu regis. Et ait io
saphat. Non est hic propheta domini? Cui achab. Re
mansit unus mycheas filius hyemla sed odi eum
quia prophetavit mihi bonum. putabat reliquos consilio
iezabel. Tunc petente iosaphat vocatus
est mycheas. Et hortabatur eum nuncius ut bona
regi diceret sicut et alii. Qui ait. Vivit dominus quia
quodcumque dixerit mihi dominus hoc loquar. Porro inter pseudo
prophetas erat sedechyas faciens cornua ferrea di
cens ad achab. Hec dicit dominus. His ventilabis
syriam donec deleas eam, id est hoc signum do tibi quod ven
tilabis syriam. Tunc consuluit achab mycheam
ad ipsum quod consulebat ab aliis. Qui ait. Ascende et
tradet eos dominus in manu regis. Non tamen dixit quod
vel rex. Cui achab. Adiuro te ut non loquaris
nisi quod verum est in nomine domini. Tunc mycheas ait.
Vidi israel dispersum quasi oves sine pastore.
Et ait mihi dominus. Non habent isti dominum. Revertantur.
Et intelligens achab quod predicere se mortem
dixit ad iosaphat. Vides quia non prophetavit
bonum mihi? Tunc addidit mycheas. Vidi dominum
sedentem et angelos assistentes ei bonos
a dextris et malos a sinistris. Et ait. Quis
decipiet achab ut ascendat et cadat in
ramoth galaad? Hoc non exigebat nisi
ipsi. Et dixit unus a sinistris. Ego ero spiritus
mendax in ore prophetarum. Cui dominus. Decipies et
prevalebis. Tunc sedechyas percussit mycheam
in maxillam et ait. Mene dimisit spiritus domini et
locutus est tibi? Cui mycheas. Visurus es quando in
gredieris in cubiculo tamquam deprehensus in men
dacio. Et vidit sedechias regem hesitantem
et confortavit eum secreto dicens. Hic si esset
propheta, aruisset manus mea sicut manus
ieroboam. Sed et locutus est contra helyam, quod dixit
te moriturum, ubi mortuus est naboth. Tunc pre
cepit rex includi in carcere mycheam usque ad reditum
suum.

Ascenderunt ergo duo reges cum exercitu
in ramoth galaad. Et iosaphat
erat in stola regali. Cum achab
defensus erat in habitu militari, vel ne cogno
sceretur a syris. Preceperat enim rex syrie prin

capitulis belli ut reliquos non curantes soli achab sanguinem quererent. et propterea impetu facto pugnabant contra Iosaphat. Qui cum exclamasset convocans suos intellexerunt eum non esse achab et cessaverunt ab eo. Unus autem ex syris dirigens sagittam percussit achab inter pulmonem et stomachum. et fluebat sanguis in sinum id est in intimo currus. et per preconem revocatus est exercitus a bello. Mortuus est autem achab et delatus in samariam et sepultus in turri domus eburnee quam edificaverat. Et dum lavarent misericordie currum et habenas in piscina samarie linxerunt canes sanguinem eius iuxta verbum helye. Et regnavit pro eo ochozias filius eius pro eo. porro Iosaphat revertentem in iherusalem hieu filius anani arguit eum quod impio prebuisset auxilium. Iosaphat. **De iosaphath.**

Iosaphat autem regnavit in ierusalem xxxv annorum erat cum regnare cepisset et xxv annis regnavit. Cepit autem regnare anno iiii achab regis israel. Sed et hic ordo sermonis de collectione quam omnis per librum regum separatim discutiemus vel diximus. Et ambulavit iosaphat in viis asa patris sui. Anno tercio regni sui cepit principibus et sacerdotibus ut peragrantes per singulas civitates docerent per legem moysi.

Porro amonite moabite et arabes irruerunt in iudeam circa engaddi. et orante iosaphat in templo ut legitur in paralipomenon confortavit eum iaziel propheta filius zacharie prophete dicens. Iuda et ierusalem nolite timere. cras egredimini et dominus erit vobiscum. Et egressus fugavit hostes et percussit. Cumque diriperet israel castra hostium tribus diebus dixit locum illum convallem benedictionis. Et hunc deinceps correctum cum domino sed reliquias effeminatorum abstulit de terra. et adhuc serviebat edom regi iuda sub tributo. Cumque misisset iosaphat classes in ophyr propter aurum que confracte sunt in asiongaber. Hanc confractionem predixerat ei eliezer propheta filius dodan futuram quia iosaphat fecerat fedus cum ochozia et mortuus est iosaphat et sepultus in civitate david. Et regnavit pro eo filius eius ioram. **Incidentia.**

Sub iosaphat nonus rex latinorum fuit silvius carpentus. decimus silvius tyberinus a quo fluvius dictus tyberis qui prius albula dicebatur. undecimus silvius agrippa.

(margin: Varium ex [illegible] abstulit)

De ochozia rege israhel.

Porro ochozias filius achab regnare cepit in samaria anno xvii iosaphat et ii annis regnavit. et ambulavit in via patris et matris sue. Et prevaricatus est moab in israel id est recessit a debito census. Ceciditque ochozias per cancellum cenaculi et egrotavit. et misit nuncios qui consulerent beelzebub deum acharon de infirmitate sua. Iosephus dicit misit ad deum acharon muscam. et misit deus helyam in occursum nunciorum. qui ait eis. Numquid non est deus in israel ut eatis ad deum acharon. Quam ob rem non consurget ochozias sed morietur. Cumque redissent nuncii ad regem et dicerent se redisse propter hominis prohibitionem. quesivit ab eis de habitu viri qui apparuerat eis. Qui dixerunt vir pilosus et zona pellicea accinctus. Et dixit rex helyas est. Et misit quinquagenarium cum suis armatis l. ut revocaret helyam vel in vinculis traherent. Et ait quinquagenarius helye sedenti in vertice montis. Homo dei rex precepit ut descendas de monte. Qui ait. Si homo dei sum descendat ignis de celo qui devoret te et tuos. Et sic factum est. Misitque rex alium quinquagenarium cum suis qui similiter locutus et similia passus est. Destinavitque tercium quinquagenarium quem credunt fuisse abdyam qui flexis genibus ad helyam ait. Obsecro ut miserearis anime mee et servorum tuorum meorum. Et ait angelus ad helyam. Descende cum eo ne timeas. Qui descendit ad regem et ait. Quia misisti ad belzebub quasi non esset deus in israel morieris. Et mortuus est ochozias. et regnavit frater eius ioram pro eo anno ii ioram filii iosaphat. Et tunc equorati fuerunt rex iuda et rex israel et affines. **De raptu helye.**

Factum est autem cum levaret dominus in celum helyam per turbinem venerunt helyas et helyseus in galgalis. Et ait helyas ad helyseum. Mane hic quia misit me dominus in bethel. Qui respondit. Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Sciebant enim in spiritu eum tollendum esse. Et occurrerunt ei filii prophetarum qui erant in bethel et dixerunt ad helyseum secreto. Nosti quia hodie tolletur dominus tuus a te. Qui ait. Novi. Silete. Et ait helyas. Mane hic. qui noluit. Cumque

lib. iiii

· ii ·

venissent iericho dixerunt ad helyseum filii pro-
phetarum qui erant ibi que et predicta. Et volens helyas re-
manere ibi noluit. Cumque venissent ambo ad
iordanem et l. de filiis prophetarum specularentur
involvit helyas pallium suum et percussit aquas
que divise sunt et transierunt per siccum. Cumque
transissent dixit helyas ad eum. Postula quod vis
ut faciam tibi antequam tollar a te. Qui ait. Ob-
secro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui ait. Rem
difficilem postulas. Tamen si videris me quando tollar
erit. Alioquin non erit. Spiritum duplicem habuit
helyas id est ad duo ad prophetiam et ad miracula
et eadem duo fuerunt in helyseo. Et ita non
precessit discipulus esse sicut magistrum. Quidam tamen
distinguunt ita. fiat spiritus tuus duplex in me id est du-
pliciter in me. Quod etiam impletum fuisse traditur
nam helyseus vivens mortuum suscitavit. sed
et mortuus suscitavit mortuum. quod non helyas.
Cumque pergerent ecce currus igneus et equi ignei
diviserunt utrumque et ascendit helyas et ferebatur
in celum per turbinem. Legitur quod sabacha pater
helye non dum nato vidit in sompniis viros can-
didatos salutantes se. Quod cum nunciasset in iherusalem
responsum est ei. Puer hic iudicabit israel in
gladio et igne. Helyseus autem videbat
et clamabat. Pater mi currus israel et auri-
ga eius id est sustentator eius et rector. Et de-
iecit ei helyas pallium suum. Tunc ille sci-
dit vestimenta sua vel pre dolore vel abiciens
vestem suam ut deinceps uteretur veste
helye. Et rediens ad iordanem percussit
aquas pallio helye. Et tunc non sunt divise.
Et ait ubi est deus helye nunc etiam. percussitque ite-
rum et divise sunt et transiit. Quod videntes
filii prophetarum dixerunt. Requievit spiritus
helye in helyseo. Et occurrentes adora-
verunt eum. Et eo renitente miserunt
l. viros ad querendum helyam. Si forte pro-
iecisset eum deus in aliquem montem vel vallium.
Cumque quesissent per tres dies eo non invento
redierunt. De sale helysei.

Tunc dixerunt viri iericho ad hely-
seum. Ecce habitatio hec optima est. sed aque
fontis pessime. Terram faciunt steri-
lem. Qui ait. Afferte michi vas novum. Et miserunt
in illud sal. Et egressus ad fontem misit sal in
illum et cum orasset ait. Hec dicit dominus. Sanavi
aquas has et non erit in eis mors ulterius
neque sterilitas. Forte morbosum erat biben-
tibus cum sterilitate. Et sanate sunt aque usque

in diem hanc. Cumque ascenderet in bethel illu-
debant ei pueri xlii. dicentes. Ascende calve.
Et maledixit eis in nomine domini vel invocato
nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu
et devoraverunt eos. Cumque transisset per
montem carmeli rediit in samariam et ha-
bitabat in ea. De tribus regibus qui
obsederunt regem moab. iiii.

Porro
Ioram filius achab regnavit in
samaria anno xviii. iosaphat et
xii. annis regnavit. Tulitque ydola gen-
tium que pater suus erexerat. Verumtamen
a cultu vitulorum ieroboam non recessit.
Que cum redargueret mycheas occisus est ab
eo precipicio ut dicit epyphanius episcopus sala-
mine cypri. et sepultus est in morasthi solus
iuxta sepulturam sempachyn. Alius
fuit iste mycheas filius morastes. vel zy-
phay. Porro rex moab solvebat regi
israel tributum agnos c. et totidem arietes
cum vellibus suis. Sed mortuo achab recessit
a tributo. Quamobrem ioram rex israel ascen-
dit et cum populo et misit ad iosaphat re-
gem iuda. Et iosaphat duxit secum re-
gem edom. Cumque circuissent per desertum ydu-
mee vii. diebus non erat eis aqua. Et ait io-
saphat. Estne hic propheta domini et cetera. Et ait qui-
dam. Est hic helyseus qui fundebat aquam
super manus helye. Et descenderunt tres reges
ante helyseum. Qui dixit ad regem israel.
Quid michi et tibi est id est tu causis ydolatria. quare ve-
nis ad prophetam dei. Verumtamen propter iosaphat
respiciam te. Et ait. Adducite michi psalten.
Cumque caneret psaltes per armoniam gra-
tia sic spiritus ei. Et factus est spiritus domini super eum
et ait. Facite in alveo torrentis huius crebras fossas. fossas
fossas ut habundancia fluentis aque retineri
possit. dabit enim deus nobis aquam sine vento
et pluvia in habundancia. Insuper tradet deus
vobis moab in manus vestras. Urbes electas per-
cucietis. lignum fructiferum succidetis. fontes
obturabitis. agros egregios operietis lapi-
dibus. Factum est mane in hora sacrificii venie-
bant aque per alveum torrentis. Pluerat enim
vehementer tribus diebus ut ait iosephus in supremis
partibus ydumee. Porro moab ire stabant
in terminis terre sue ut prohiberent hostes ab in-
gressu. Qui cum mane vidissent aquas
e radiis torrentis turbidas sole reper-
cussas. suspicati sunt infectas sanguine

eis dixerunt: Surgamus ad predam. Mutuo cesi sunt hostes. Dumque irruerent, surgentes percussit eos Israel et fugerunt. Et depopulatus est Israel Moab, et fecit illi in omnibus que predixit Heliseus. Et ceciderunt civitatem ubi erat sedes regni, que a fundibulariis ex magna parte percussa est. Et desperans rex Moab, tulit secum DCC electos ut irrumperent ex parte qua erat rex Edom, et aufugerent, sed hostes repulerunt eum in urbem. Et necessitate compulsus filium qui regnaturus erat pro eo coram hostibus super murum obtulit in holocaustum ut deus eum liberaret. Reges autem videntes hanc summam necessitatem ex humana compassione recesserunt ab eo, et rediit Iosaphat in Ierusalem. Et occurrens Hieu propheta filius Anani culpavit eum quod homini ydolatre solacium prebuisset.

De superhabundantia olei.

[F]emina quedam mulier de uxoribus prophetarum, scilicet uxor Abdie, clamabat ad Heliseum dicens: Vir meus mortuus est, et ipse erat here alieno pro alimonia prophetarum, et ecce creditor venit ut tollat filios meos ad serviendum ei. Et ait Heliseus: Quid habes in domo tua? Et illa: Non habeo nisi parum olei quo ungar. Qui ait: Pete mutuo vasa vacua non pauca, et clauso hostio cum filiis tuis mitte inde in omnia vasa. Dumque infunderet mulier, crescebat oleum, et impletis vasis stetit, id est crescere cessavit. Quod cum accepisset Heliseus, ait ad eam: Vende et redde creditori tuo, tu autem et filii tui vivite de reliquo.

De suscitatione filii Sunamitis.

[F]actum est ut transiret Heliseus per Sunam, et erat ibi mulier magna, non tam corpore quam sapientia. Que intelligens virum dei esse, tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter diverteret ad eam Heliseus, suasit mulier viro suo ut faceret ei cenaculum parvum et poneret ibi lectulum et mensam et sellam et candelabrum. Et reclinans Heliseus requievit. Et ait ad Giezi: Voca Sunamitem hanc et loquere ad eam: Quid vis ut faciam tibi? Numquid est sermo? Loquar pro te regi vel principi militie? Que respondit: In medio populi mei habito, quasi diceret: vacuata sum parentibus et nullus inquietat me. Cumque quereret Heliseus quid vellet, dixit Giezi: Ad eum filium non habet, et vir eius senex est. Tunc ait ad eam Heliseus: In tempore hoc et in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. Hebreus sic habet: In tempore isto cum tempore vite, si vixeris, adhuc erit tibi filius. Que respondit: Noli vir dei mentiri ancille tue. Concepit ergo mulier et peperit iuxta verbum Helisei. Cumque crevisset puer, egressus est ad patrem ad messores et exclamavit, cumque clamasset: Caput meum doleo, remisit eum pater ad matrem suam et mortuus est. Et collocavit eum mater super lectum viri dei et clausit hostium. Et vocans virum suum ait: Curram ad virum dei et revertar. Qui ait: Hodie non sunt kalende neque sabbatum, in quibus festis diebus solebant prophete et doctores frequentari et audiri. Et tollens mulier unum de pueris secum sedens in asino venit ad virum dei in monte Carmeli. Quam cum vidisset eminus, ait ad Giezi: Ecce Sunamitis illa. Occurre et dicito: Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et filium? Que respondit: Recte. Et nota quod Heliseus hospitem suam semper vocabat Sunamitem. Non enim tantam familiaritatem habuit cum ea ut proprium nomen eius sciret. Et proiecit se mulier et apprehendit pedes Helisei. Et ait ad Giezi volentem eam amovere: Dimitte illam, anima enim eius in amaritudine est, et dominus celavit a me. Et ait mulier: Numquid petivi filium a te? Quasi diceret: Michi non petenti dedisti filium unicum meum. Numquid non dixi tibi ne illudas me? Illusionem vocat dari filium a deo et eum cito auferri. Et ait ille ad Giezi: Tolle baculum meum et vade, et ne salutes quemquam, vel aliquem salutando vel resalutando salutantem, et pones baculum meum super faciem pueri. Cumque abisset, ait mulier ad Heliseum: Vivit dominus, non dimittam te. Et secutus est eam. Et reversus Giezi in occursum eis dicens: Non surrexit puer. Et ingressus Heliseus incubuit super puerum. Et expandens se contraxit membra sua ad mensuram eius. Et cum oscitasset, calefacta est caro pueri. Et suscitavit puerum et aperuit oculos. Quem cum reddidisset matri, reversus est in Galgala. Huius loci templum sepe frequentabat Heliseus tum propter religionem loci, tum quia ibi natus est. Et notum est tale contigit in prodigium, ut vitula ymago que erat in Silo aureis facta mugiret. Quo audito in Ierusalem sacerdos divino nutu ait: Propheta natus est in Israel qui sculptilia deorum destruet et fusilia.

De superhabundantia panis.

[P]ostquam fames erat in terra et filii prophetarum convenerant ad Heliseum. Qui dixit uni de pueris: Coque pulmentum filiis prophetarum. Qui egressus ut colligeret herbas agrestes invenit quasi vitem silvestrem et collegit eas colloquintidas nesciens quid esset et concidit in ollam pulmenti

Hec sunt agrestes cucurbite amarissime, in morem
huiusmodi mortis nascuntur. Vel ut quidam dicunt herbe quibus
unus se diffundentes in sepibus fructu modico spinoso
et rotundo cum maturit. Cumque gustassent recu-
bentes de coctione hac, clamaverunt: Mors
in olla, homo vir dei, id est amaritudo que in morte vel
mortifera. Et allatam farinam misit in ollam, et dul-
corata est esca. Vir autem quidam detulit vi-
ro dei panes primiciarum, et xx panes or-
deaceos, et frumentum novum in pera, id est granis
confricatis. Non est intelligendum de primiciis que
offerebantur in penthecoste, neque de polenta
que offertur in pascha. Sed quia fames erat
in terra, festinantes de tritico adhuc viren-
te fecerat iste panes. Quos fecit helyseus apponi
pueris. Quod dicit c viris, quasi minister dixit:
Quantum est hoc ut apponam c viris? Sed ita
intelligendum est: ut apponam centum viris? ne
desperes. Vel forte duos panes tantum primiciarum
apposuit c viris dicens: Hec dicit dominus: Come-
dent et superent. Et factum est ita miraculose
iuxta verbum domini.

De naaman

Naaman erat princeps milicie regis
syrie vir dives et assiduus divinis
sed leprosus. Et latrunculi de syria cap-
tivam duxerant puellulam de israel que erat in
obsequio uxoris naaman, que ait ad dominam
suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam samarie
qui curaret eum. Tulit itaque naaman au-
rum et argentum multum, et x mutatoria ve-
stium, id est x paria, vel novas vestes, que sic vo-
cantur a mutatione veterum. Tulitque secum
litteras regis syrie ad regem israel in hec verba:
Scito quod misimus naaman ut cures eum a le-
pra. Et audiens rex israel blasphemiam sci-
dit vestimenta sua et ait: Numquid ego sum deus
ut curem hominem leprosum? Occasiones querit
adversum me. Et misit ad eum helyseus dicens:
Cur scidisti vestimenta tua? Veniat ad
me et sciat prophetam esse in israel. Stetit itaque
naaman cum curru suo ad ostium helysei. Et
misit ad eum dicens: Lavare septies in ior-
dane et mundaberis. Cumque abiret naa-
man indignans quod non tetigisset eum invocato
nomine domini sui, dixerunt servi sui: Si rem
grandem dixisset tibi propheta, facere debueras;
quanto magis quod modicum est. Descendit ergo
et lavit se in iordane septies et mundatus
est. Et rediens stetit coram helyseo et ait:
Scio quod non sit alius deus in universa terra nisi in israel

et obtulit ei benedictionem. Cumque renueret vim in-
ferret, ait helyseus: Vivit dominus quia non accipiam.
Et ait naaman: Obsecro ut tollam onus duorum
burdonum de terra ista. Est autem burdo ex equo
et asina, sicut mulus ex asino et equa. Tulit etiam ut sterneret
eam in templis idolorum, ut stans super terram ado-
raret deum terre israel, ne offenderet dominum suum
si prius non adoraret. Sed verius videtur quod ex ea
fecit altare domino ad immolandum. Unde et subdit:
Non faciet ultra servus tuus holocaustum et
victimam diis alienis nisi domino. Verum est quod vi-
tare non possum: Cum intrat rex super manum
meam et adorat in templo Remmon, oportet
me similiter adorare. Ora dominum ut non imputet mihi
hoc. Et abiit naaman electo terre tempore, id est cum
elegisset etiam ad prandendum. Hebreus sic habet:
Abiit ab eo aliquanto terre spacio. Eadem
ambiguitas in genesi legitur. Et erat quoque verno
tempore et ingrediebatur effrata. Hebreus habet:
Adhuc spacium terre erat et ingrediebatur
effrata. Et sic latini interpretes posuerunt e-
lectum tempus, ubi illud pro spacio. Cucurrit
autem giezi post naaman ut aliquid acciperet
ab eo et ait: Dominus meus misit me dicens: Ve-
nerunt ad me duo adolescentes ex filiis
prophetarum, da eis talentum argenti et vestes
duplices. At ille dixit ei: Duo talenta et
vestes et tradidit eis pueris qui deferrent ea
et abscondit ea in domo. Cumque vespe-
re staret coram helyseo, ait: Unde venis gy-
ezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam.
Et ille: Nonne cor meum tecum erat cum re-
versus erat homo in occursum tuum? Accepisti
argentum ut emas possessiones. Sed lepra na-
aman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum.
Et egressus est ab eo leprosus. Non legitur
ad iram giezi filium huius leprosum vel posteros.
Creditur autem de giezitis quod lepra symonie
respersit eos.

De securi et insidiis syrorum

Factum est autem cum iret helyseus cum aliquibus
filiis prophetarum incidentibus ligna ad ior-
danem, cecidit ferrum securis unius in a-
quam. Cumque clamaret ille, misit helyseus
lignum in aquam ubi ceciderat ferrum et natavit fer-
rum, et tulit illud. Porro rex syrie pugnabat
contra israel et sepe ponebat servos suos in
insidiis quas revelabat regi israel helyseus sibi ma-
nifestante absconditas syrorum. Et turbatus
est rex syrie ait servis suis: Quis vestrum
proditor est mei apud regem israel? Et ait unus

Sequitur. Sed helyseus indicat regi israel quecumque loqueris in conclavi. Qui ait: Videte et capite eum. Cumque accepisset eum esse in dothaym, misit illuc robur exercitus. Qui venientes nocte circumdederunt civitatem. Mane puer helysei vidit exercitum. Vireque clamavit: Heu domine quid faciemus? Qui ait: Noli timere, plures sunt nobiscum. Et orante helyseo aperuit deus oculos pueri et vidit montem plenum curribus igneis id est agminibus angelorum. Cumque hostes intrarent ad eum orante helyseo percussit eos deus cecitate non omnimoda sed ... ne eum cognoscerent. Et dixit ad eos helyseus: Non est hec via neque ista civitas id est non hic mansio helysei. Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Et duxit eos in samariam. Et orante helyseo aperuit deus oculos eorum et viderunt se esse in medio samarie et hostes circumstantes. Et dixit rex israel ad helyseum: Percutiam eos pater mi? Qui ait: Non, et sequitur: Non enim adduxisti eos, sed prebe eis hospitalitatem affluenter. Quo facto redierunt syri ad propria et non ultra in dies helysei venerunt latrones syrie missi.

De secunda obsidione Samarie.

Factum est post hec: Benadab rex syrie obsidebat samariam et facta est fames in samaria ut venderetur caput asini octoginta argenteis nummis et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Hec ut ait Iosephus comedebant pro sale. Traditur quod non stercus dicitur vesicula columbe in qua reperiebantur grana de foris allata. Cumque transisset rex israel per civitatem et consideraret custodias muri, clamavit mulier ad eum: Salva me domine rex. Qui suspicatus quod quereret ad cibos et commoratus ait: Non salvet te deus, unde te possum salvare? De area vel de torculari? Qui ait et sequitur: Domine, ego et mulier ista pepigimus de filiis nostris comedendis et comedimus filium meum. Hec autem abscondit filium suum. Quo audito rex vehementer scidit vestimenta sua et apparuit cilicium quo vestitus erat ad carnem et ait: Quid amplius mali possum expectare a domino? Hec faciat mihi deus et hec addat si steterit caput helysei super ipsum hodie. Hoc enim malum imputabat helyseo quod precibus non liberabat eum. Postquam misisset speculatorem, penitentia ductus sequebatur eum ut prohiberet. Helyseus autem sedebat in domo sua et senes cum eo, quos Iosephus dicit discipulos eius. Et ait helyseus: Nescitis quia filius homicide qui fecit occidi naboth misit ut precidat caput meum? Prohibete intrare nuncium donec veniat rex qui prohibebit ei quod iusserat. Cumque venisset rex ait helyseus: Cras hac hora erit in porta samarie modius simile pro statere uno et duo modii ordei similiter. Et irrisit eum unus eorum super quorum manum rex incumbebat dicens hoc esse impossibile. Cui helyseus: Videbis et non comedes. Porro quattuor leprosi erant ad introitum porte fame deficientes. Qui vespere venerunt ad castra syrie et neminem ibi reperierunt. Terruerat enim eos deus, syriis sonitum exercitus ingentis mittens super eos. Fugerantque animas suas tantum salvare cupientes. Et intrantes leprosi comederunt. Et tollentes de preda iuxta cor suum nunciaverunt portis urbis syrios abisse. Suspicatus autem rex syrios fugam simulasse, statim misit duos equites qui explorarent omnia usque ad iordanem. Qui cum reversi nunciassent syrios fugisse, egressus populus cepit castra et vendebatur simila et ordeum iuxta verbum helysei. Dux autem qui irriserat eum a rege constitutus ad portam oppressus est a turba et mortuus est.

De peregrinatione Sunamitis et reditu.

Post hec autem helyseus locutus est ad mulierem cuius filium suscitaverat: Vade peregrinari cum domo tua ubicumque poteris. Vocavit enim dominus famem super terram vij annis id est angelum sponsum famis, vel est locutio. De hac locutione dubium est an precesserit precedentem obsidionem vel secuta sit. Fugit mulier et intravit terram philistiim et prebiteles occupaverunt bona eius. Qua finita fame regressa est et intravit ut interpellaret regem pro domo sua. Et tunc loquebatur rex cum gyezi querens helysei magnalia. Quam videns mulierem ait: Domine, hec est mulier et hic filius eius quem suscitavit helyseus. Quod cum narrasset regi seriem facti, restituit ei rex quecumque amiserat a die qua reliquerat terram.

De morte Benadab.

Porro Benadab rex syrie audiens quod amoverat eum deus et non homo egrotabat. Helyseus autem veniebat damascum et misit rex in occursum eius azael cum muneribus ut consuleret eum de infirmitate sua. Cui exeunti ait helyseus: Dicito: Sanaberis. Hec dixit similiter quia mortuus est rex. Sed ut diceret ei: Sanaberis. Postea ... azael in preces diens. Ostendit mihi deus quod morietur et tu eris

rex Syrie. Tunc impletum est quod dixerat Dominus Helye: aliene, non in impetu Helyas Azael, id est quod per Helyseum predixit eum futurum regem. Et flevit Helyseus videns in spiritu mala que facturus erat Azael filiis Israel, que et indicavit illi. Et reversus Azael ad regem dixit: Sanaberis. Altera die tulit stragulum et infudit aqua et expandit super faciem eius. Stragulum, id est stratorium, quo lectulus vel sedile sternitur. Et dicitur quod Azael pannum perfusum aqua imposuit super eum ad refrigerandum. Hebreus habet: Expandit super faciem stragulum, ut non Azael, sed ipse Benadab hoc fecisse intelligatur. Et tamen mortuus est rex, et regnavit pro eo Azael. Quidam tamen hoc exponunt de obsequio mortui, dicentes quod Azael mortuum lavit aqua et expandit stragulum super faciem mortui. Iosephus plane dicit quod Azael altera die infuso lagono strangulavit illum. Adhuc sensus quidam preter litteram referunt, dicentes quod Azael vestem madefactam posuit super caput eius similitudine refrigerationis, sed statim effudit aquam super os eius donec suffocaret eum.

·viij· Porro anno v. **De Ioram rege Israel.** Ioram filii Achab regis Israel, in quo conregnavit ei Iosaphat rex Iuda, regnavit Ioram filius Iosaphat in Ierusalem viii annis. Qui adhesit consilio uxoris, fecit malum coram Domino, secutus deos alienos. Tamen Dominus non disperdidit Iudam propter David servum suum. Tunc recessit Edom ne esset sub Iuda, nam regem sibi tributarium occiderunt Ydumei, novum creantes qui non tenerent tributa reddere. Cumque Ioram vi fratres suos occidisset, compelleretque Iosolimitas ad ydolatriam, tulit ad eum Helyas quidam propheta epistolam continentem increpationem cum comminatione pene. Impleta est autem comminatio in hunc modum. Arabes irruentes in Iudam vastaverunt provinciam et domos regias, et uxores regis abduxerunt, filiosque occiderunt preter Ochoziam. Et ipse tandem illiacam incidit egritudinem, intestina corruptione viscera effundens, ut cotidie quasi se perimere videret. Et mortuus est et sepultus in civitate David, non tamen, ut ait Iosephus, in sepulcro patrum suorum, sed privato tumulo sine regalibus obsequiis tradiderunt eum. Et regnavit Ochozias vel Azarias pro eo. Huic regi et reliquis usque ad Oziam premittit Matheus. Regnavit autem anno xii Ioram filii Achab. Viginti duorum annorum erat cum regnare cepisset

i. longam cronicam

et uno anno regnavit in Ierusalem. Et ambulavit in viis Achab avi sui. Abiitque cum Ioram filio Achab avunculo suo ad preliandum contra Azael regem Syrie in Ramoth Galaad. Et vulneratus est Ioram, et relicto exercitu in obsidione sub Hyeu principe milicie descendit in Iesrael ut curaretur, et descendit cum eo Azarias.

·ix· Helyseus autem misit **De Hyeu rege** unum de filiis prophetarum cum lenticula olei ad exercitum in Ramoth Galaad, ut Hyeu evocatum in penetrale ungeret in regem Israel. Qui cum invenisset Hyeu sedentem cum principibus, ait: Verbum michi ad te, princeps. Et ait Hyeu: Ad quem ex omnibus? Qui ait: Ad te, princeps. Forte non cognoscebat Hyeu. Hoc quidam prophetam in mente sua posuit. Intravit ipse cum Hyeu quem primum. Ingressisque in cubiculum fudit oleum super caput eius et ait: Hec dicit Dominus: Unxi te regem super Israel, et percucies omnem domum Achab in ulcione sanguinis servorum ~~suorum~~ meorum de manu Iezabel. Quo facto statim fugit propheta. Cumque regressus esset Hyeu ad servos domini sui, dixerunt: Quid venit insanus iste ad te? Quia insanos reputabant filios prophetarum, vel quia fugerat citissime, quasi insanus videbatur. Et ait Hyeu: Recte iudicastis. Iam ubi vestra locutus est dicens: Hec dicit Dominus: Unxi te regem super Israel. Festinaverunt itaque tollere vestes suas, et substernentes ei in similitudinem tribunalis, et canentes tuba dixerunt: Regnavit Hyeu. Coniuravit ergo Hyeu contra Ioram, et ait: Videns globum venientem, et suspicatus Ioram vel captam esse urbem vel pacem factam, misit nuncium in occursum eorum, qui ait: Hec dicit rex: Pacata sunt omnia? Et ait Hyeu: Quid tibi et paci? quasi dicat: Quid ad te? Sequere me, vel forte huic qui ipsi regi, quasi dicat: Quid queris de pace qui tam pacem turbas? Et adhesit nuncius ei. Misit et Ioram secundum nuncium, qui similiter non est reversus ad eum. Et ascendens Ioram rex Israel et rex Iuda cum eo egressi sunt in occursum Hyeu usque in agrum Naboth Iesrahelite. Et ait Ioram: Est pax, Hyeu? Qui ait: Que pax? Adhuc vigent fornicationes matris tue, quasi dicat: Que pax potest esse inter nos, cum vigeat offendamus Deum per ydolatriam matris tue. Et fugiens Ioram ait ad nepotem suum: Insidie sunt hec, Achazia. Tunc Hyeu percussit Ioram inter scapulas, et egressa est sagitta per cor eius, et corruit mortuus. Et ait Hyeu: Adduce tercie

patris multum. precepit ei magister naboth memento quando ego et tu sequebamur achab patrem eius, quoniam dominus iniecit ei onus per heliam qui reddet ei in agro naboth pro sanguine naboth et pro sanguine filiorum eius. Tamen de filiis naboth nulla fit mentio, sed quod hic tacetur hic suppletur. Forte canes linxerunt sanguinem ioram in agro ubi per helyam linxerant sanguinem naboth. Vel in agro ubi linxerunt sanguinem achab, cum linxerunt sanguinem filii eius. Ochoziam quoque fugientem insecutus est hyeu et vulneravit eum in ascensu gaber. Et vulneratus fugit in mageddo et mortuus est ibi. Et tulerunt eum in ierusalem et sepultus est in civitate david. Post hoc regnavit hyeu in iezrael. Porro iezabel erat in iezrael, et depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum ut pulchior venientibus appareret. Et per fenestram ait ad hyeu: Numquid pax potest esse zambri qui interfecit dominum suum? quasi diceret: Tu occidisti dominum tuum sicut zambri, et eadem pena punieris. Tunc dixit hyeu duobus eunuchis qui custodiebant eam: Precipitate eam. Et precipitaverunt et conculcaverunt eam ungule equorum. Cumque sederet hyeu ad mensam ait suis: Ite et sepelite maledictam illam quia filia regis est. Cumque venissent ad eam, non invenerunt nisi calvariam et summa pedum et pedes et summitates manuum. Et audito ait hyeu: Sermo domini est quem locutus est per heliam. Erant autem achab lxx filii in samaria, et scripsit hyeu ad nutritores eorum et ad optimates civitatis dicens: Eligite quem volueritis de filiis achab et constituite regem super vos et pugnate pro domo domini vestri. Qui perterriti responderunt ei: Servi tui sumus, facite quod tibi placet. Et scripsit eis secundo: Si mei estis, tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me cras in iezrael. Et sic factum est. Et attulerunt capita in cophinis ad hyeu. Qui mandavit ne introducerentur ad eum, sed iuxta introitum porte ponerentur ad duos acervos usque mane. Cumque mane intueretur capita, dixit: Iusti estis, quasi diceret: Comparatione istorum qui lxx occiderunt iusti estis, quia non nisi ioram in iezrael interfeci, occidistis vel potius samaritas qui eos occiderunt condemnavit, quasi diceret: Iste fecistis implendo verbum domini quod noluit velle lex sequens. Addidit enim: Si ego interfeci dominum meum, quis percussit istos? Dominus fecit quod locutus est in manu helye. Tunc percussit hyeu omnes reliquos de domo achab in iezrael et optimates eius et notos et sacerdotes et inde in samaria. Invenit et obviavit xlii fratribus achazie regis iuda qui descendebant ad

salutandos ioram et achaziam nescientes quod occisi essent. Et occidit eos hyeu. Tunc egressus inde invenit hyeu ionadab filium rechab et induxit ei pro zelo domini quem fecerat. Quem imposuit currui suo dixitque hyeu in samaria et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab usque ad unum. Congregavit etiam hyeu populum in samariam et ait in dolo: Amplius colam baal. Vocate omnes prophetas eius et sacerdotes. Quicumque defuerit non vivet. Sacrificium enim magnum de baal. Et venerunt omnes servi baal, nec unus defuit. Et repleta est domus baal. Et ait hyeu his qui erant super vestes: Date vestes omnibus servis baal. Et dederunt. Cumque perscrutatus esset hyeu diligenter ne quis de eis esset ex alio, introeat dixit militibus suis: Ingredimini et percutite eos; nullus evadat. Et percusserunt eos. Statuamque baal comminuerunt et destruxerunt templum eius et fecerunt pro eo latrinas, id est sterquilinios cuniculos ad mundandas vias urbis. Et delevit hyeu baal de israel. Verumtamen a vitulis ieroboam non recessit. Et ait dominus ad hyeu: Quia fecisti quod in corde meo erat contra domum achab, filii tui usque in quartam generationem sedebunt super thronum israel. Et mortuus est hyeu et sepultus in samaria cum regnasset xxviii annis. Et regnavit pro eo filius eius ioachaz vel ioahaz vel ioachas.

De achalya et ioas.

Porro achalya mater ochozie videns mortuum filium suum et volens regnare interfecit omne semen regium in ierusalem. Tollens autem iosaba soror achazie, ex patre, et uxor ioiade summi sacerdotis, qui furata est ioas filium achazie lactantem ne interficeretur, et abscondit eum vi annis in domo domini, id est in domo mulieris ebdomadariorum. Anno autem vii ioiada collegit centuriones et principes levitarum et milites et ostendit eis secrete filium regis. Et coniuraverunt omnes pro eo contra athaliam, et quod puerum in psalmo constituerent regem. Et fecerunt in hunc modum. xxiiii erant summi sacerdotes quorum unusquisque in ebdomada vicis sue habebat secum in ministerio xxiiii minores sacerdotes et totidem cantores et totidem ianitores. De vitulo vero psalmi pontifex qui ministraverit cum turma sua. Tunc autem ioiada pro amplianda exercitu retinuit egressuros et recepit ingressuros faciens eis exercitum duas turmas. Adiunxit etiam terciam turmam de centurionibus et levitis quos pro ... A excidebat ad ... pontifex, id est qui ministrabat cum ... cum turma sua.

nerat. Et intrantes domum saltus et domum armorum
quam quondam fecerat David dedit singulis arma et pre-
cepit egressuris ut circumstarent regem in atrio
interiori et custodirent. Ingressuris vero dixit ut defen-
derent ad domum regiam ne fautores regine egredien-
tes circa unctionem regis impedirent. Sed hanc
turmam divisit in tres partes ut
una obsideret cubicula regis id est porticus domus
regie. Alia obsideret portam Sur per quam ascen-
debatur de civitate in domum regiam. Tertia po-
sideret domum messa que dicitur porta scutariorum
id est custodum regis per quam de domo regia ascen-
debatur in templum. Tertiam vero partem quam college-
rat de centurionibus et levitas posuit ad cu-
stodiam atrii templi exterioris. Tunc ipse cum
reliquis sacerdotibus et levitis et senioribus produxit
filium regis et unxit eum in regem. Et imposuit
super eum dyadema et testimonium id est legem dei de-
dit ei tenendam in manibus ut cum ipso simul regni
disciplina legis dei servanda committeretur. Atha-
lia vero audiens scidit vestimenta sua clamans
Coniuratio coniuratio. Et eduxerunt eam cen-
turiones extra septa templi per portam
scutariorum in palacium et sedit super tronum
regni. Et letatus est populus terre quia abstulerat
deus opprobrium ne intra regnum super eos. Et
destruxit templum baal. aras et yma-
gines quas fecerat Ioram et athalya.
Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram
altari. Et erat vii annorum Ioas cum reg-
nare cepisset anno vii hyeu regis israel
et xl annis regnavit in ierusalem. et fecit
rectum coram domino cunctis diebus ioiade sacer-

xii Erant **De gazophilacio** Et ib-
aut in domo domini ruine non solum
per vetustatem vel negligentiam sed et que
fecit athalya et de sanctificatis paraverat
domum baal. Precepit itaque Ioas sacerdoti-
bus ut instaurarent sarta tecta domus recipien-
tes oblaciones precium et que offerebantur
pro precio anime id est que dabant israelite ad pluralem numerum
oblationem pro peccato et delicto sacerdotum erat.
Cum suscepisset usque ad xxiii annum
regis Ioas non tamen instauraverunt sarta
tecta templi. Et vocavit rex et prohibuit sa-
cerdotes ultra accipere pecuniam. Io. tradidit. ut per se
regionem sumerent sacerdotes, preciperent di-
midium spoli. Or videns ioiada quod non
placet cessavit et ob hoc non fuerunt in-
staurate ruine. Tunc ioiadas fecit

gazophilacium muniens aperto desuper foramine
et posuit illud ad dexteram ingredientium domum
non longe ab altari. Cumque appareret plurima
pecunia in gazophilacio scriba regis et pon-
tifex effundebant eam et dabant hiis qui
preerant cementariis domus domini. et non fiebat
cum eis ratio sed in fide tractabant. Non fiebant
ex pecunia illa vasa aliqua in domo domini de eo
quod erat residuum sarta tecta ut legitur
in paralipomenon. Et mortuus est ioiadas sacerdos
qui solus legitur post moysen c.xxx. annis vix-
isse et sepultus in civitate david cum regibus quia bo-
num reparavit imperium. Eo mortuo Ioas a legi-
bus dei declinavit. Cuius exemplo et optima-
tes inclinati sunt. Quem cum argueret zachari-
as filius ioiade fecit eum obrui lapidibus inter
templum et altare. Et tunc
ut dicit epiphanius non accepit
ps in templo ... manifeste
feste sicut prius in ferda
... ex ephot ...
in multo post penas exsolvit

Omnis filius za-
charie cum eo la-
pidati sunt preter
unum postumum
qui post eum dictus
est zacharias.

Azael id est rex syrie cum expugnasset geth
ascendit in ierusalem. Ioas vero misit ei the-
sauros domus domini et domus regie et de abscon-
ditis tumulorum et recessit ab eo. Cumque
incurrisset ioas languorem pessimum eo quod
divinos honores quos volebat impendi in-
dignaretur hebrei duo servi eius percusserunt eum et mor-
tuus est et sepultus in civitate david non tamen in mo-
numentis regalibus. Et regnavit pro eo filius
eius amasyas. **Incidentia.**

Sub ioas xii rex latinorum silvius
aventinus qui presidium albanorum inter
montes urbis roma est posuit. Huius
filius fuit iulius pater iulii proculi qui cum ro-
mulo romam commigrans fundavit iuliam gen-
tem. Anno **De obitu helysei.** Item xiii
xxiii ioas regis iuda regnavit
Ioachaz filius hyeu super israel xvii
annis et ambulavit in viis Ieroboam. Et
iratus deus contra israel dedit eos in manu aza-
elis et in manu benadab filii azael et non
sunt derelicti ioachaz de populo nisi l equites et x
currus et x milia peditum. Et clamavit ioachaz ad
dominum et misertus deus dedit pacem in diebus eius
Et mortuus est et sepultus in samaria et regna-
vit Ioas filius eius pro eo. Anno xxxvii re-
gis iuda xvi annis regnavit super israel
et ambulavit in viis ieroboam. non tamen adeo quia

A cesa et messa est id est decurio-
nibus regis per portam

patres eius. Helyseus autem egrotabat. et descendit ad
eum ioas rex israel et flens dicebat. pater mi pater mi currus
israel et auriga eius. Et ait helyseus. affer arcum
et sagittas et pone manum tuam super arcum. Cum-
que posuisset helyseus manum suam super manus regis et ait
aperi fenestram orientalem et iace sagittam et iecit. Et
ait helyseus. Sagitta domini et salutis. Et percuties
Syriam in affech donec consumas eam. Et
sublato arcu cum sagittis dixit helyseus ad regem
percute terram iaculo. Cumque percussisset eam tri-
bus vicibus et stetisset. iratus vir dei ait. Si percus-
sisses usque septies. totiens percussisses Syriam.
Nunc autem tribus vicibus percuties eam. Et mortuus
est helyseus et sepellierunt eum. Porro latrunculi
moabite intrabant terram venientes eo anno. Quidam
autem sepelientes hominem videntes latrunculos
et timentes proiecerunt cadaver in sepulcro helysei. Quod
cum tetigisset ossa helysei sepulcri mortuum
quod ipsi videbant revixisse. Mortuus est autem
azael rex syrie. et regnavit pro eo filius eius bena-
dab. cum quo dimicavit ioas rex israel tribus con-
gressionibus et vicit eum et tulit de manu eius
civitates quas tulerat azael de israel iuxta
verbum helysei. De amasya et ioas rege

Anno ii ioas regis israel regnavit a-
masias filius ioas in iudea. xxv annorum
erat cum regnare cepisset. et xxix
annis regnavit. Nomen matris eius ioada de ierusalem
Et fecit rectum coram domino. iuxta ea que fecit pater
suus ioas. In hoc tamen quod excelsa non abstulit. Et
sicut videtur littera sonare. Et interfecit servos qui interfe-
cerant patrem suum. non tamen filios eorum propter legem
moysi que dicit. Non morientur patres pro filiis neque
filii pro patribus. Collegit autem exercitum ut ama-
lechitas et ydumeos expugnaret. et conduxit
a rege israel c. armatorum c. argenti talentis.
Et cum esset in procinctu suasit ei propheta ut di-
mitteret israelitas quia ydola ferebant. et deus daret
ei victoriam. Et acquievit licet graviter ferret
eos incedes israelitas [illegible]. Et percussit
edom in valle salinarum x milia. et apprehendit petram
nobilem civitatem arabie. et vocavit eam
iezechiel. quod sonat auxilium dei. Iosephus tamen dicit
vivos quos ceperat ad excelsam petram arabie
eum adduxisse. et eos inde precipitavit. Et
ipsum quidem dicit pro ydolo. Nam fere in omnibus con-
sonant tamen doctores quod tulerat de amalech pre-
da adoravit. quia audivit eos dantes re-
sponsa. Non propter ipsum amalech. quia negligentes
fuerant in cultu eorum. post tali pena percussi

est. Elatus igitur in superbiam. scripsit ad ioas regem
israel. Si tu vis sic pares tui fuerunt david et salo-
mon aliosque veni et videamus nos quod deus pugne-
mus. Et rescripsit ei ioas in enigmate. Car-
duus libani misit ad cedrum dicens. da fi-
liam tuam filio meo uxorem. et indignantes
bestie saltus conculcaverunt carduum. Elevat-
te cor tuum in victoria. Cur provocas malum
ut cadas tu et iudas tecum. Et non acquievit
amasya. Congressi sunt iuxta bethsames et
fugit iudas coram israel. et ligatus est amasyas
et minabatur ei mortem rex israel nisi redderet
ei ierusalem. a porta effraym que dicitur porta vallis
usque ad portam anguli. cccc cubitos. et tulit
aurum et argentum et vasa que inventa sunt in domo
domini et in thesauris regis et obsides et re-
dit in samariam. Et facta est contra amasiam con-
iuratio in ierusalem. At ille fugit in lachis. et
interfecerunt eum ibi et retulerunt illum in
ierusalem et sepultus est in civitate david. Tulitque uni-
versus populus filium eius oziam vel azariam annos
natum xvi et constituerunt eum regem. In-
cidentia.
Sub amasya xiii rex. Gadencia
latinorum silvius aventinus et in eo mon-
te qui nunc est pars urbis mortuus et sepultus
eternum vocabulum dedit. De ieroboam se-
cundo rege israel et amos propheta.

Mortuus est ioas rex israel et sepultus
in samaria. Et regnavit ieroboam
filius eius pro eo anno xv amasye regis iuda
et regnavit in israel xli annis. et ambulavit
in viis ieroboam. Ipse restituit terminos israel ab in-
troitu emath que est antiochia usque ad ma-
re solitudinis. quod est mare mortuum iuxta ver-
bum domini quod locutus est per servum suum ionam prophe-
tam. qui erat de geth que est in opher ad
distinctionem geth que est in palestina. vel opher et
nomen regionis. Opher enim nomen est terre
nebulose que non longe erat a templo. Hec
vastatores syrie per ieroboam secundum non legi-
mus in iona. sed predominatores eius nomine quos
predicavit et scripsit dicit Iosephus eum predixisse quod
post brevissimum tempus. Asyrie procederet princi-
patum. quod quidem per ieroboam inchoatum est. set postea
consumatum est. quia monarchia assyriorum
translata est ad medos. Hac felicitate iero-
boam elatus fecit malum coram domino. et missus est
amos. thecuites propheta de pastoribus
ubi pascebat gregem in samaria ut feras
diceret eversionem domui ieroboam et calamitatem.

revixit [...] ad tactum ossium helysei

Si iudicatur
in qua cor-
rectione ioas
excelsa

Quomodo tradita est ierusalem ioas
murum urbis

calumnie

populi dicens · Hec dicit dominus · Consurgam super domum ieroboam in gladio · Et rursum venit finis super populum meum israel · Cum sigeasset amasias sacerdos bethel ieroboam regi israel ex mandato regis prohibuit amos ne amplius prophetaret in regno x tribuum · Cumque nollet quiescere amos cessare dicens se non esse prophetam sed pastorem missum a domino · frequenter affixit eum amasias plagis · Tandem filius suus · ozias frequentem eum in temporis · vecte per tympora transfixit · Et semivivus regressus est in terram suam et mortuus est et sepultus · Et mortuus est ieroboam et regnavit pro eo filius eius zacharias

Anno xxvi · ieroboam · De ozya

regis israel regnavit ozias in iherusalem lii annis · et fecit quod placitum erat coram domino · verumtamen excelsa non abstulit · Iosephus tamen sicut osee dicit cum cepisse regnare anno xiv · ieroboam · Qui cum hostes debellasset · et ammonitas fecisset sibi tributarios · reedificavit muros iherusalem · quos destruxerat ioas rex israel · Erat quoque terre cultor · et curas habebat circa plantationes · et semina fructuum diversorum · Cumque diceret esse sibi mortalia, quod deus mortale agere, iussit · Nam vestibus pontificalibus induit stolam pontificalem intravit in templum cum lxxx sacerdotibus eum prohibentibus · Et factus est terremotus · et claritas solis valde effulsit · et invasit in facie regis · et percussit lepra in facie · Cum civitatem fessam est media pars montis ad occidentem a devolutus · ita ut viam clauderet · et regios ortos operimeret · Et habitavit seorsum in urbe · prioratum derelictum · Ionathan filius eius gubernabat palacium · et iudicabat populum terre · Et mortuus est ozias et sepultus in ortis · dicit Iosephus · tamen dicitur cum de regibus solium sepulcrorum totus · Et regnavit pro eo filius eius ionathan · ysaias tempore prophetare

Sub ozia rege iuda · et sub ieroboam rege israel · cepit prophetare ysaias de quo plenius postea dicetur · et osee de tribu ysachar · ortus in bethlemoth · prophetavit contra x tribus · pauca de duabus loquens · et pronunciavit hystorialiter iudeos in ultimo tempore ad christum redituros · eciamque die dominice resurrectionis predixit · Hic ut ait Iosephus · prenuncians dedit signum · venieturum dominum in terra sicut evenit · quod in silo · et cetera quod non legimus in scriptura eius per edicionem nostram · forte quod Iosephus · dixit · Signum hoc epyphanius dixit prodigium dicens · de osee et dedit prodigium dicens · Veniet in terra dominus sicut evenit · quod in silo · et sepulta in xii · fuit prioratus et sic fuerunt exeunt vota quod evenit · Hic in terra

sua sepultus placida quiete dormivit · Sub eisdem prophetavit · iohel de tribu ruben · natus in agro betheron · Qui descripsit terram duarum tribuum eruca · bruco · locusta · rubigine vastatam · predixitque effusione spiritus super futuram super servos dei et ancillas · Qui fuit die penthecostes · Et hic in betheron in pace mortuus est et sepultus · Sub eisdem regibus prophetavit abdyas in terra sichem de agro bethacharam · est sic · hebreos unus est qui ante prophetavit · Nam mortuus est ante helyseum · Relicto enim eius consilio helysei · liberavit creditoribus oleo superhabundante · Fuit autem de terra sichem · de agro bethamor · qui quemadmodum ille cui peperit helyas · qui relicto obsequio regis helyse discipulus factus est · Qui sepultus est usque hodie in mansoleo · helysei et iohannis baptiste in sebaste veneraciori habetur · Sub ieroboam rege israel · prophetavit ionas · filius amathi de sarepta · Qui prereditum amittere tempore famis assumptus matre gencium incola factus est · Nam et erubescebat esse in terra sua dicens sic · et aufert obprobrium meum · coactus prophetans contra niniven · medarum tempore fuit · Qui tristis fame redivit in terram iuda · et defunctus est mater est · et sepelivit eam iuxta balanum delbore · Hic predixit signum eversionis iherusalem · Quod dum viderint lapidem luctuosum clamantem prope sit finis · Et cum viderint in iherusalem gentes universas sub tota illa civitas irrecuperabiliter everteretur · Mortuus est et sepultus in spelunca unius iudicis in sepulcro monstratur iuxta urbium geth in clo iuxta sephorum · De nineveo monarchia

Sub ozia rege iuda · qui dominatus est monarchia assyriorum · Nam sardanapallus ultimus monarchus victus ab arbace medo semetipsum cremavit · et tunc arbaces monarchiam ad medos transtulit · De quo non dicitur · Hoc enim fecit dari · occiso balthasar · fuerunt tamen reges assyrii · sed non adeo monarchi · tamen potentes usque ad subversione ninivem · quam prophetavit naum latinorum · xiii · rex silvius procas post quem · xv · rex latinorum filius amulus · De zacharia et sellum et manachem

Anno xxxviii · ozie regis iuda regnavit zacharias · filius ieroboam super israel · vi mensibus · Qui fecit malum coram domino sicut patres eius · Et percussit eum palam sellum filius iabes · et regnavit pro eo · Et

Sic in occisu ponet pontifice azariam.

Et extremus ipse

translatu͞ȝ regnu͞ isrl' de domo hyeu i gene
ratione quarta iuxta u͞bu dni. Et regnauit sellu͞
uno mense i samaria. Nam manahen filius
gaddi de tharsa p̄cussit eu͞ i samaria ȝ reg
nauit p̄ eo. q p̄cussit thersan ȝ omnis t̄minos
ei eo q̄ ꝯ̄uersi sunt noluerant ei ap̄ire. Anno
.xxxix. ozie regis iuda regnauit mana
hen sr isrl .x. annis ȝ ambulauit i uijs io
boam. Indiebus ei ascendit phul rex assiri
oꝝ terram ȝ dedit ei manahen .M. tale
ta argenti ut recederet ab eo ȝ eet ei i auxi
liu͞. Subposuit aut manahen .l. syclos argen
ti a potentibus ȝ diuitibus t̄re p̄ singulos. Inter hec
mirum tradunt hebrei. misisse manahen
uitulos aureos q erant i dan ȝ in bethel
s; no͞ ueros. Sacerdotes n. dolo sustulerunt
uitulos ȝ absconderunt eos. ȝ fecerunt eis alios
deauratos similes illis q̄s misit manahen
regi assirioꝝ. Qui frande p̄cepta p̄ eos
reges assirioꝝ maxime exarserunt contra
isrl. Et mortuus ē manahen. Et regna
uit p̄ eo filius eius phaceia. anno .l. ozie regis
iuda. ȝ duobus annis regnauit in isrl. Nam
phacee filius romelie eyliarchus eius interfe
cit eu͞ i samaria i cubiculo eius. uiris ȝ reg
nauit p̄ eo. anno .lii. ozie regis iuda. Et
regnauit .xx. annis in isrl. **De capti
uitate duarum tribuu͞ et dimidie**

Indiebus phacee theglathphassar rex assiri
ascendit i isrm. Et ē ambiguu͞ an iste fu
erit phul uel alius. ȝ uastauit om͞ regi
one͞ trans iordane͞. ȝ captiuauit duas
tribus ȝ dimidia͞. uastans q̄ galyleam
de tribu zabulon ȝ neptalym multos
transtulit secum i assirios q post ē dimidie
tribu effraim. unde sepe legitur. q duas tribus
isrl captiuauerunt. ȝ hoc fuit tercium
captiuitatis .x. tribuum. Porro osee filius
hela interfecit phacee rege͞ isrl ȝ regnauit

.xvi. Anno .ii. **De ioatha** Eodem
phacee regis isrl regnauit ioatha
filius ozie in isrm .xxv. annoꝝ erat
cu͞ regnare cepisset. ȝ .xvi. annis regnauit
Nomen matris ei ierusa. filia sadoch. ȝ fe
cit bonu͞ cora͞ dno. uerumtamen excelsa no͞
abstulit. Ipse edificauit portam domus
dni sublimissimam. quam quidam putant tercium
gregis. Hec ē q in actibus aplorum speciosa
dicitur ab hebreis porta nathan. Hec
sola remansit in euersione templi per chal

deos. Hic deuicit amonitas ȝ imposuit
eis annuu͞ tributu͞. talenta argenti .c. et
tritici .x. choros. ȝ totidem ordei. Indiebus
his rasyn rex syrie ȝ phacee rex isrl cepe
runt i uestare regnu͞ iuda. Sub ioatham.
creditur ē p̄phare naum de tribu symeo
n. q nunc ninuen p̄dicens. Hec dicit dns ad niniuen
Exterminabo te ȝ neq q p̄gredientes de te
imp̄abunt mundo. Iosephus sup naum dicit herodatu͞
dixisse subuersam niniuen a rege medorum
tempore iosie. De euersione q finali niniue
p̄dixit q sicut i nunc modum. palus q eu͞
dabit ea͞ fundauit ea͞ sed p̄t terremotu͞
ȝ igne de sublimi emisso. De qua tunda
tione illi scripsisse in libro suo ibi. Inundans
no͞ faciet inocente͞ dns. i tempestate ȝ turbi
ne uie eius. Tn̄ s. aliam lr̄am legit i iun
dans no͞ faciet inocente͞. In libro suo
scripsit p̄t captiuitate͞ .x. tribuu͞. sub e
zechya dum uastaret t̄ra iuda ab assiri
is. Iniq plenius p̄phauit de destructione
assirioꝝ i ꝯsolatione gentis sue. Qui ta
dem mortuus ē i t̄ra sua i pace ȝ sepultus.
Sub ioathan iudicit ysaias. dominum sedentem
sup soliu͞ excelsu͞ ȝ seraphym munda
uit labia ei. Sub eode͞
ezechiel ē p̄phare mychea
as. Et mortuus ē ioathan
rex iuda ȝ sepultus
i ciuitate dd. Et reg
nauit p̄ eo achaz
filius eius. **De achaz**

Sub ioathan
olympia .s. p̄ma
ab helyensibus ꝯ
stituta ē. i tempus
ȝ romul' ex mar
the ȝ ylia gemini

Anno .xvii. phacee regis isrl reg
nauit achaz in isrm .xx. annoꝝ
erat cu͞ regnare cepisset. ȝ .xvi.
annis regnauit. ȝ ambulauit i uia re
gu͞ isrl. Nam ȝ unu͞ de filiis suis ꝯsecra
uit idolo thracens eu͞ p̄ igne͞ thopheth in
ualle beennon iuxta acheldemach. Fuit
aut quidam filius ennon ē illa ualle et eius ȝ io
dea ē ualle beennon .i. filii ennon. Tunc
ascendit rasyn rex syrie ȝ phacee rex
isrl in isrm. ȝ obsederunt eam. p̄ mo ur
bis. Io. Et ꝯgressi cu͞ eis achaz uicti
ȝ occisus ē filius eius zacharias ȝ multi multa
cu͞ eo. ȝ captus ē p̄nceps milicie eldichan.
Cumq rediret uictor rex isrl i samaria
cu͞ magna multitudine captiuoꝝ. occurrit ei
quidam p̄pha obydas nomine obiciens eos no͞
uicisse uiribus p̄priis s; p̄ iram dei contra

achaz arguens quod contribules suos traherent captivos et non remitterent. Pater erat regum Israel. Tunc Adsilut (?) Barachie qui magnus erat inter eos exhibuit captivis magnam hospitalitatem et liberos remisit ad propria. Porro secundo obsederunt Jerusalem rex Syrie et rex Israel. Cumque timeret Achaz nimis, confortavit eum Ysaias dicens: Ne timeas ab his duabus caudis titionum fumigantium. Et non credidit Achaz, nec voluit signum petere a Domino, et misit nuncios ad regem Assyriorum Theglathphalazar dicens: Servus tuus sum ego, ascende et salvum me fac de manu regis Syrie et regis Israel. Et intravit rex Assyriorum Syriam et vastabat eam, et ideo rediit Rasin in Damascum. Rex autem Assyriorum accepit Damascum et interfecit Rasin, et Damascenos transtulit in Cyrenen que est ultra Ethiopiam. Est et alia Cyrene in Africa. Et occurrit ei Achaz rex Iuda cum muneribus in Damascum. Cumque vidisset altare Damasci, misit ad Uriam sacerdotem Jerusalem exemplar eius ut exstrueret consimile. Qui postquam rediit Achaz, altare eneum transtulit a facie templi ad aquilonem, et super altare novum obtulit holocausta et pacifica. De altari vero eneo, ut tradunt quidam, fecit illud horologium famosum de quo postea dicetur. Et precepit sacerdotibus ut deinceps super altare novum offerrent. Et deposuit Achaz luteres et mare eneum super pavimentum, ut eis nullus uteretur. Musach quoque sabbati et ingressum regis reclusit in templum Domini, ut cum templo ea prophanaret, ut sic placeret regi Assyriorum. Est autem musach gazophilacium regum, sicut corbona sacerdotum. Ingressum vero regum quidam dicunt locum in quo rex adorabat, vel portam per quam rex ascendebat ad adorandum. Que omnia obturavit Achaz, sicut clauserat templum ne intrarent sacerdotes. Sub eo vidit Ysaias Onus Babylonis; alia vero vidit sub Ezechia. Et mortuus est Achaz et sepultus in civitate David. Et regnavit pro eo filius eius Ezechias.

Incidentia

Sub Achaz Roma condita est in monte Palatino XI kalendas maii a gemellis Remo et Romulo. Anno ab urbe condita iii Romulus vasto pastorali (?) ... a Fabio duce Romuli consilio ludis Sabine rapte sunt, et pulcherrima virginum Thalassioni in sorte data est, duci Romuli. Unde ex hoc cesserat (?) illi loco imperatum ut inde dicatur thalamus.

Anno xii. **De Osee rege Israel.** .xvij.

Anno Achaz regis Iuda regnavit Osee super Israel ix annis. Fecitque malum coram Domino, sed non sicut patres sui. Traditur enim dedisse licentiam Israelitis ut ascenderent in Jerusalem ter in anno. Contra hunc ascendit Salmanazar rex Assyriorum, et factus est Osee eius tributarius. Cumque deprehendisset rex Assyriorum quod Osee rebellare niteretur per Susach regem Egypti, cui munera miserat, obsedit eum et inclusum misit in carcerem in Ninive. Et obsedit Samariam tribus annis, et cepit eam anno ix Osee et vi Ezechie, et Israel in Assyrios transtulit, scilicet vii tribus que remanserant, et posuit eos ultra fluvium Gozan in montes Medorum. Et ipsa suprema captivitate tunc creditur captivasse Thobiam (?) et mansisse in Ninive, vel forte cum rege Osee ductus est in Ninive. Cuius historia consummata est sub Manasse filio Ezechie, sed nos eam tractabimus post finem libri Regum. Porro rex Assyriorum de diversis regionibus adduxit colonos in Samariam, paucos primo, sed postea Assaraddon plures, et terram habitaverunt in urbibus eius. Cumque essent de v regionibus, v ydola posuerunt in Samariam, queque regio suum. Et omnes primo vocati sunt Cuthei a quadam provincia inter eos que venerant de regione Persidis (?) que dicitur Cutha, ad quendam fluvium. Circa vero dixerunt eos Samaritas, quasi in custodia (?) Samaritanum (?) Domini. Hebrei vocaverunt eos Iacobitas, quia supplantaverant Israelitas a finibus suis. Qui cum venissent ad terram Israel, misit in eos Dominus leones, et interficiebant eos. Et nunciatum est regi Assyriorum quod pereunt coloni eius, quia ignorabant legitima dei terre; et misit eis unum de sacerdotibus Israel et legem Moysi inscriptam litteris antiquis. Et habitabat sacerdos in Bethel, et susceperunt circumcisionem et legitima dei Israel; nichilominus tamen deos suos colebant in excelsis. Unde quidam Hebreos dicunt (?) ... qui bene erat Hebreis, cum eis; male dicebant se non esse cum Israel. Migraverunt autem x tribus de Iudea post annos dcccxlvii ab exitu de Egypto, a divisione vero anni ccxl et menses vii et dies vii. Multi autem ex Israel confugerunt in regnum Iuda, multi absconderunt se in absconditis et latuerunt in gentibus circumstantibus. Qui post recessum regis Assyriorum redierunt ad propria et habitaverunt

cũ samaritis. ¶ De ezechya r[ege]

xviij Anno tercio osee regis israel regnauit ezech
yas in ierusalem .xxv. annorum erat cum reg
nare cepisset et .xxix. regnauit annis
nomen matris eius abyas de ierusalem filia zacha
rie lapidati. Conuocauit sacerdotes et leui
tas apud templum primo anno et primo mense
regni sui et uasa dei reparauit et restituit
sacrificia intermissa. ipse de consilio sacerdotum
fecit phase secundo mense non in tempore suo quia
non potuit populus conuenire in ierusalem nec sacerdotes
purificati erant. Et tamen fuit multi
qui in illo non purificati comederunt pascha et
tanta copia uictimarum fuit in illo quod leuite
suppleuerunt officium sacerdotum et post pascha
sollempnizauerunt alijs .vij. diebus. Hic
dissipauit excelsa et contriuit statuas
et lucos succidit et confregit serpentem
eneum quem fecit moyses cum usque ad illud tempus
filij israel adolebant incensum et puluerem
eius dispersit in torrente cedron. Et uocauit
nomen eius noestham quod interpretatur es eorum quasi diceret
Dicebatis deus et non erat. Cepit quoque filios israel
ut redirent ad cultum dei quorum quidam nuncios
eius neglexerunt quidam quosdam interfecerunt. vij
et postea ut predixit ... inierunt captiuitatem. Re
cessit quoque a rege assyriorum nec seruiuit ei. Ipse
percussit phylisteos usque ad gazam et omnes
terminos eorum a turre custodum usque ad ciuitatem
munitam in presidia et ciuitates. Anno .xiiij.
regni ezechye ascendit sennacherib rex assy
riorum in terram iuda et cepit ciuitates eorum. Et
misit ad eum ezechyas in lachys dicens
Recede a me et quod imposueris michi feram. Et
dixit eis rex assyriorum .ccc. talenta argen
ti et .xxx. auri et iurauit quod non noceret eis
Cumque non inuenisset ezechyas hanc summam
pecunie in thesauris domus domini et suis cepit
laminas auri quas ipse affixerat in ualuis
templi. Cumque misisset regi assyriorum pre
dictam pecuniam irritum fecit sennacherib ius
iurandum et misit ad obsidendum israel
¶ Tharthan et rapsacem cum ... steterunt iux
ta aqueductum piscine superioris que in uia agri
fullonis et abstulerunt cunctis aquam exterio
ris piscine. Cumque uocassent regem ad collo
quium noluit exire. sed misit ad eos helyach
im pontificem et sobnam scribam et ioache
commentarium. et loquebatur ad eos rapsaces he
braice. Erant enim samaritanes ut quidam dicunt

fuerunt qui dicunt eum filium ysaye qui transierat
ad assyrios et susceperat ritum gentium secum
colloquium et ait. Hec dicit rex magnus assyriorum ad
te o ezechya. In quo confidis ut audeas rebel
lare? Si confidis in rege egyptio innite
ris baculo arundineo. Si spem ponis in deo
tuo numquid dij gentium et israel liberauerunt
eos de manu mea? Si spem ponis in populo
tuo dabo tibi .ij. milia equorum nec poteris apud te in
uenire assessores. Et rogabant nuncij rapsa
cem ut loqueretur eis syriace et non iudaice audi
ente populo qui erat super murum. Tunc exclamauit
rapsaces et ad populum. Dicit rex magnus assyri
orum. Facite mecum quod uobis utile est ne comedatis
stercora uestra et bibatis urinam uestram. Egre
dimini ad me et uiuam bonis uestris donec ueniam
ad uos et transferam uos in terram que est similis uestre
Cumque retulissent nuncij comminationes istas ad
ezechyam scidit rex uestimenta sua et oper
tus sacco et ingressus est domum dei et misit nuncios
predictos et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad
ysaiam dicens. Hec dicit ezechyas. Dies
hec dies tribulacionis ... et increpationis di
uine. ora pro reliquijs israel si forte deus audiat
blasphemiam rapsacis et iudicet. Et ait
ysaias. Hec dicito ezechye. Noli timere. Ecce
ego mittam regi assyriorum spiritum et audiet nuncium
et reuertetur in terram suam et deiciam eum gladio in
terra sua. Et recessit rapsaces a ierusalem et inuenit
regem assyriorum expugnantem lobnam. Ierat
enim autem rex ad egyptum expugnandam ut
ut triumphans rediret ad euertendam ierusalem
Cumque obsedisset pelusium audiuit tharaca
cum rege ethyopie cum magno exercitu uenire
in auxilium egyptiorum et turbatus rex dixit
tharacham fautore esse iudeorum. et ideo non pug
naret cum eo et rediit in iudeam et obsedit israel.
Erodotus tamen causam aliam redeundi tradit. Cum
te namque rege egyptiorum ad deum orante
uenit una nocte comedit corrigias arcuum
in castris eius et facti sunt assyrij inermes
Et dixit rapsacem cum exercitu remansisse
circa ierusalem et sennacherib rediisse ad eum de egypto
Veritatem autem rediturum sennacherib de egypto
in iudeam. Hoc sed fuit quod fecerunt. ¶ De ysaia.
Cum egrederetur sennacherib iudeam ut
transiret in egyptum misit ezechye li
teras terribiles et comminatorias ple
nas. dicens quod deus israel non posset eum liberare
de manu sua. Tunc ascendit ezechyas

in domum domini et expandens litteras coram domino oravit dicens. Domine deus audi verba sennacherib qui exprobravit te nobis. Salvos fac nos obsecro de manu eius. Tunc misit ysayas ad ezechiam. Sic dicit ... ei verba deus ad sennacherib. Et hic est modus. Sprevit te sennacherib virgo filia syon, et movebit caput post tergum tuum cum fugeris. Exprobrasti per servos tuos ... et dixisti in multitudine quadrigarum mearum ascendi ... vastasti iudeam. Sed ex diebus antiquis ego plasmavi illud, et nunc adduxi, id est ego quod ab eterno disposui iam quia sic flagella rebellantes nunc complevi. Ego autem scio ... furorem tuum. Ponam itaque circulum in naribus tuis sicut bubalo, et chamum in labiis tuis sicut fit equo, et reducam te in viam tuam. Tunc addidit verba sua ysayas ad ezechiam dicens. Tibi autem ezechia hoc erit signum liberationis tue. Tercio anno recedet a te sennacherib non rediturus. Ego autem predico tibi quod facies hoc anno et quod secundo, ut cum videris hoc impleri scies verum esse quod predixi de tercio. Comede hoc anno que reperies, vel per ysaiam que sponte nascuntur, vel secundum lxx. que primo serisi. In numero messione vivuerunt assirii et vastaverunt segetes vineas oliveta, sed quedam inter angulos equorum calcatu evaserunt. Unde dicit lxx. Comede que prius sevisti, id est residuum quod sponte germinaverat. Et quod dicit ysaias. Comede que sponte nascuntur, id est cum post recessum adventum sennacherib regerminaret (?) quod in ... inculta et reposuerat in ... Unde liber regum dicit. Comede que reperis. Porro secundo anno comede que sponte nascuntur vel per ysaiam pomis vescere quod idem est. Secundo namque anno dum moraretur sennacherib in egypto quia de fuerant eis propter inculta multiplicavit eis deus fruges quod sponte gignit humus. Porro in tercio anno fugato hoste secure seminate metite et comedite. Et mittet de vobis egredientes reliquie et qui salvati sunt de monte syon que reliqui sunt de domo iuda radicem mittet deorsum et faciet fructum sursum. Per similitudinem arboris loquitur. Quanto profundius figit radicem tanto copiosius et alcius facit fructum. Et est sensus. Multitudo populi qui fugit de iudea ante faciem hostium et recepit se in urbe ut salvaretur, fugato hoste redibit in terram suam et pullulabit etc. Hoc audito gavisus est ezechias et de consilio ysaie et sapientum obturavit capita fontium extra urbem et rivos aquarum in iudea ne invenientes assirii invenirent aquarum habundanciam. Tunc obturavit ezechias superiorem fontem aque gyon et ... avertit eas subter

ad occidentem urbis david, ut in fluerent piscinam inferiorem. Effecit autem ante fontem syloe quasi stagnum in quo colligerentur aque et resumerentur civibus in usum obsidionis. Et per eufrathem ad pedes ysaie copiosius solito egressi sunt aque de fonte syloe. De morte sennacherib.

Fecit autem a principio redditur sennacherib de egypto et cum vastasset iudeam tandem obsedit ierusalem. Sed in eadem nocte angelus percussit in castris assiriorum clxxxv. Et timens sennacherib fugit. Ex. xl. ut aiunt hebrei et redit in niniven. Cumque adoraret in templo nesrach deum suum adramalech et serasar filii eius percusserunt eum gladio et fugerunt in terram ararath, id est armenie campestrem et uberem, adiacentem monti tauro. Et pro eo filius eius asaradon. Indignati enim erant filii maiores in patrem quia filium minorem natu prefecit eis in regem eo quod inveniens illum magis diligeret quam ipsorum. In hoc autem offensus sennacherib ... necnon quod ... Porro ierusalem videntes fugam hostium egressi sunt et spoliaverunt castra. Spolia vero mortuorum tollentes exusserunt. Cineres pulveres tamen non ignis divinus laterent cadavera eorum. ... De egritudine ezechye.

Aiunt hebrei quod ceperat populus ... barbarum ... angelo signo ... cum ... impletum est illud ysaie. In die illa radetur novacula conducta in rege assiriorum caput et barbam.

Ezechyas autem post inopinabilem et incredibilem triumphum ... hoc cum propter hostes immolasset non tamen digne gratias egit. Nam cum ... et cantica non cantavit sicut moris fuerat consuleciant (?) pater. Et propterea egrotavit usque ad mortem. Et venit ad eum ysaias et ait. Hec dicit deus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Contristatus ezechyas eo quod filium non haberet neque domum relinqueret desolatam. Et ne forte frustraretur ideo promissio facta david de christo et conversus ad parietem flevit amare. Forte ut secreti oraret et ne astantes lacrimas eius viderent. Vel forte ad parietem porticus templi versus quam cubicabat. Et qui propter ascendere non poterat. Ad templum saltem ad faciem eius orabat dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et corde perfecto ... quod bonum est ... apud te fecerim ... quod egredieretur ysaias medium partem atrii dixit ad eum dominus

Redi et dic Ezechie. Hec dicit dominus deus David patris tui.
Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam. Ecce
sanavi te. Die tercia ascendes in templum. Et die-
bus tuis addam .xv. annos. Et de manu regis As-
syriorum quem rediturum times liberabo te et urbem
hanc propter te et propter David servum meum. Hic apparet quod
Manasses non dum natus erat, quia post mortem patris
cum regnare cepisset .xij. annorum erat. Et
ait Ezechias. Quod erit signum quod dominus sanabit
me. Cui Ysaias. Vis ut ascendat umbra
.x. lineis in horologio, an revertatur totidem
gradibus. Erat .ij. hora diei .x. et umbra gno-
monis descendat per .x. lineas. Dedit ergo
regi optionem signi utrum vellet quod sol staret
per spacium .x. horarum immobilis vel rediret ad ori-
entem et iterum inchoaret diem. Quibus autem
horis fieret addentur .xij. horis diei .x. hore.
Huic sensui consonat Hebreus dicens. Vis ut
fiat umbra .x. lineis an ut revertatur. Ysaias
... quod de reditu solis ad ortum tantum tangitur
et non de ascensu umbre. Verumtamen liber
regum sic exponitur. Vis ut ascendat umbra
.x. lineis procedente sole super terram per boreales
plagas ut ... sic cotidie per noctem
subterraneam procedente sole et sic expletis .x. horis
statim rediret ad locum in quo nunc est et perficeret
diem istam. Et elegit rex ut rediret sol
ad orientem. Si non staret aliqua causa naturalis
posset ascribi vel forte quod iam alio tempore fac-
tum fuerat. Sed sic ociosum signum in audiendo ele-
git. Et statim sol stans in oriente reversus
est per .x. lineas per quas iam descenderat.
Tunc fecit Ysaias afferre massam ficuum
et cataplasmaverunt super vulnus eius. Hebreus
magis proprie dicit super ulcus eius. Quidam suspicantur fuis-
se apostema quam sanies in tumorem ... procedit
et ... sicut ... Porro Aquila Symachus
et Theodocio regium morbum fuisse dicunt cum
... ulcus vel ... putatum
... dei potencia monstrata est cum
per ... nova sanitas restituitur. Et con-
valuit Ezechias et tercia die ascendens in
templum ait. Ego dixi, id est dum egrotarem
penes me cogitavi in dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi, id est non dum suscepta so-
bole quam expectabam descendam ad inferos.
Et dum hec cogitarem conversus ad te orando re-
sidium annorum meorum ut prius me velles pa-
trem fieri quam autem ... Huic etiam
Ezechie premittitur ... titulum tale. Oratio

Ezechie regis Iuda. Sed melius est in Ysaia scrip-
tum. Ezechie regis Iuda. Nam in hoc can-
tico tantum narravit quod cogitaverat vel oraverat
dum egrotasset, et non oravit in eo nisi duobus ver-
bulis tantum, scilicet Domine vim patior in principio et in fine
Domine salvum me fac. De Therodach rege.
In illo tempore misit Therodach rex babylonis
Baladam filius Baladam rex babylonis litteras
et munera ad Ezechiam, petens ut ei socius
esset et amicus. Nam eo tempore rex Medorum
et rex Babiloniorum recesserant a monarch-
ia Assiriorum sub Assaradon. Nec erat sub eo.
... tamen cum legationis hec credit fecisse.
Caldei vigebant in astronomia nec poterant
invenire ... quare dies fere in duplum
protensa fuerat, et tandem audierant hoc
pro rege Iudeorum factum esse. Et misit ad eum
ut scisitarentur rei veritatem. Preterea Chaldei
adorabant solem et miserunt regi munera ut
honoraret hominem quem honoraverat deus eorum.
Letatus est autem Ezechias in adventu eorum et ve-
rum hilaritas est in animo suo. Nec fuit in domo sua nec
in omni potestate sua quod non ostenderet eis. Et domum
aromatum quam quidam dicunt fuisse cellam
aromatum in templo domini in qua induere genia-
les ... erat. Secundum Epiphanium domus
erat longissima quam fecit Salomon iuxta de-
scriptionem patris sui contra orientem Syon, et fe-
cit occultos aditus ... longe a civitate
quam deprehendi ab universis ... Pluribus
etiam sacerdotibus ignota erat. Illicque posu-
erat aurum et aromata que advecta erant de Ethi-
opia. Iuxta ... sepulcra regum erant sepul-
cra pontificum et in extremo sepulchra prophetarum.
Hoc secretum ... Salomonis Ezechias ge-
ntibus denudavit, et ossa patriarcharum contaminata
sunt ... prophanorum. Et ab ipsa die
... est. Porro cum abissent legati
venit Ysaias ad regem et ait. Quid dixerunt
viri isti et unde venerunt ad te. Et cum
indicasset ei que ostenderat dixit Ysaias. Hec
dicit dominus. Ecce dies venient et auferentur in Ba-
bylonem omnia que sunt in domo tua et que ab-
sconderunt patres tui. Sed et de filiis tuis
erunt eunuchi in palacio regis Babylonis.
Hoc impletum fuisse fabulantur Hebrei in
Daniele et sociis eius qui cum Ioachim filio
Iozie rapti sunt. Sed verius creditur eos eunuch-
os fuisse non corpore sed mente. Et ait Ezech-
yas. Bonus est sermo domini. Sit pax et veritas

¶ Nota ubi exceptio quod quidam non sunt sepulti in sepulcro regum Iuda

in diebus meis. Et dormivit Ezechias cum patribus suis, et celebraverunt exequias eius universus Iuda, et sepelierunt eum super sepulcra filiorum David, id est eminentius sepulcrum ceteris fecerunt ei pietatis quam coluit deum. Ipse non fuit commendatus ceteris regum. Non fuit similis ei neque ante eum neque post de cunctis regibus Iuda. Si quaeritur de Iosya, dicimus quod Iosias melior fuit eo, sed iste fortior ei in hoc quod magnificatus est propter victorias bellorum et titulis et quod certa in audita deus fecit pro eo. Regnum suum sol addicionem annorum et stragem hostium per angelum.

In diebus Ezechie Syracusa. Cronica. Et Cathina in Sicilia condite sunt. Romulus milites ex populo sumpsit, qui ex mille unum. Centum nes quos secundum etatem vice sabinorum Romulus fa iuvebant, quirites appellavit. Centum elegit senes quos appellavit patres. Romulus apud paludem capree nusquam comparuit. Sed suadente Iulio Proculo Quirini nomine consecratus est. Post Romulum senes per decuriam singuli quinque per quinque dies rem publicam rexerunt per annum fere et dimidium, quod regnum appellatum est interregnum. Quo tempore sedes a Romulo regnavit Numa Pompilius, qui Romanos senes senatores appellavit. Hic primus erarium militibus dedit in impia seu largicionem instituit per monetam. Ianuarium et Februarium anno addidit. Fundamenta capitoly iecit. Sibilla Erithea claruit. De Manasse.

Post Ezechiam regnavit Manasses filius eius pro eo. XII annorum erat cum regnare cepisset, et LV annis regnavit in Ierusalem, et fecit malum coram domino. Conversus reedificavit excelsa que dissipaverat pater eius, et erexit aras Baal et lucos, et extruxit altaria milicie celi in duobus atriis templi, et posuit ydolum luci in templo dei, et transire fecit filium suum per ignem. Tophet, ariolos, augures, phytones et aruspices multiplicavit, et errare fecit Iudam impio genere. Cumque arguerent eum prophete missi a domino, neminem eorum parcebat. Replevit Ierusalem sanguine prophetarum prophetarum. In super sanguine aliorum innoxium effudit multum nimis donec impleret Ierusalem usque ad os. Ysaiam enim autem mortuum per Hebreos, ut affirmant, iussit eiectum extra Ierusalem circa piscinam Syloe serra lignea per medium secari. Fecit Ysaias. Deus in principio secandi angustiatus, petens Ysaias aquam ut biberet. Deus de sublimi misit aquam in os eius et expiravit. Nec tamen carnifices destiterunt a sectione. Ob hanc

aquam missionem confirmatum est nomen Syloe, quod interpretatur missus. Et sepelierunt eum in sepulcro prophetarum, sed secundum Ebreorum regem viri, et illud circuitu aquam quam fecerat Ezechias in memoriam miraculi quod fecerat deus in aquis illis ad preces Ysaie. Tradit Epiphanius quod cum Sennacherib rediret ab Egypto, premisit exercitum ad obsidendam Ierusalem, et castrametati sunt circa piscinam Syloe, ut aquas eius interciperent. Erat enim piscina extra muros civitatis. Flam et aves ad eam descendere poterant et hostes. Orans autem Ysaias obtinuit a domino ut cum egrediebantur cives erant in aqua sicut prius, cum vero ascendebant hostes siccabantur aque. Perita ut mirarentur Assyrii, unde erat aqua in urbe pro eo in longe memoriam huius facti. Adhuc aque Syloe non iugiter sed certis horis ebulliunt. Cumque tempore post accessisset Sennacherib, fecit et stragem suorum in exercitu. Ipse in memoriam huius rei memorie prophetam glorie sepelierunt in loco predicto, ut et oracionibus eius post mortem in defensionem huius aque beneficio poterent. De penitencia Manasse.

Omisit ergo deus adversus Manassen regem Babyloniorum, quod deprehensis Iudea, et Manassen dolo captum traxerunt in Babylonem, et plurimum affliximus et cum tiis. Et intelligens Manasses hunc esse manum dei egit penitentiam, et attente oravit deum. Et misertus deus reduxit eum in regnum suum. Qui cum venisset Ierusalem, delevit ydola lucos et aras, quas fecerat, ita ut in memoriam postea non essent, et restituit cultum dei sicut prius, et ipse in dispositione agere docuit et sic ad priori conversatione mutatus est, ut in fine gaudio multiplicacione vitam ageret beatam. Circuivit civitatem turres et omnia muralia multa municione firmavit. Et mortuus est Manasses, et sepultus in orto domus sue in orto Azam, et regnavit Amon filius eius pro eo.

In diebus Manasse Sibilla. Cronica. Erosilla claruit in Samo. Urbes et similia cetera Parthenem, Tarentum condiderunt. Glaucus Chius primus ferri glutinum inter se excogitavit. Tercius Romanorum rex Tullius Hostilius. Hic primus regnum Romanorum purpura et fascibus usus est, qui post longam pacem bella reparavit Albanos vincentes ferens et sic ad rectum montem Celio. Ampliavit urbem ipse tandem cum domo sua fulmine flagravit. De

Amon et Iosya.

Post Amon XXII annorum erat cum regnare cepisset, et II annis regnavit in Ierusalem. ·XXIJ·

Anni .lxx. dni .xxxj. qui fecit malum coram domino
sicut pater suus in iuventute sua fecerat. et tetende
runt insidias ei servi sui et interfecerunt eum in domo
sua. populus autem percussit eos qui interfecerunt re
gem. et sepelierunt eum cum patribus suis. et statuerunt
sibi regem iosiam filium eius. Octo autem
annorum erat iosias cum regnare cepisset. et
.xxxj. anno regnavit in ierusalem. et ambulavit
per omnes vias david patris sui. Non declinavit
ad dexteram neque ad sinistram. Quarto deci
mo anno regni sui qui erat ei .xxij. etatis future
pietatis et iusticie mirabile in se iam de
monstrabat. Nam prophetiam revocabat
ab ydolatria et opera prava. velud senior
emendabat. Decimo anno regni sui .viij. omnem
civitatem et iudeam a cultu ydolorum pur
gavit. ut nullum vestigium ydolatrie fieret
scrutabatur in domos neque latentes remane
ret suspicio. et tunc quoque cum iusticia coluit
tamquam artem suae medicinam. Misitque in totam
provinciam ut deferrent ad reparacionem templi
munera. unusquisque pro sua voluntate. et preposuit
huic operi elchyam sacerdotem magnum. et
amasyam qui erat super civitatem. et saphan
scribam. Et fecerunt reparacionem templi fideliter
et indilate.

De ieremya propheta

Anno .xiij. regni iosie. exorsus est prophetare
ieremias filius helchye de sacerdotibus
anathot in terra beniamin tercio ab urbe miliario
et prophetavit usque ad eversionem
urbis .xl. annis et uno. Preter il
lud tempus quo in egypto prophetavit
in thaphnis. Et cum puer esset
dixit ei dominus prophetam in genti
bus dedi te. Cui dixisset
a a a domine deus nescio loqui
quia puer sum ego. misit
dominus manum suam et tetigit os
eius et ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Cumque
iam esset adolescens cepit prophetare et predicare
Pane surgens et frequenter stans in porta
domus domini et in atrio templi. et ostendit ei dominus signum
visionis vel quam predicabat. Primo signum
ei de tore illius visionis dixit. Ostendit enim ei
virgam vigilantem [illegible] ut [illegible]
dormientes. Sic enim dominus iam vigilabat ad
puniendum populum suum. Secundo signo ostendit
ei deus quod misit ad hoc [illegible] ollam succen
sam a facie aquilonis et ait. Ab aquilone pan

Go. in propheta zacharia adductus
de templo in diebus
achaz ydolorum
in eo ponens et
filii in domo sellum
prius ienue
[illegible]
vel in olde qui
habitabat in [illegible]
usque ad iosiam

detur omne malum super omnes habitatores terre huius
id est chaldei qui iuxta situm vel ab aquilone
venerunt. Has duas visiones vidit sub iosia
Tertiam in tertio. Verum tamen putatur quod sub aliis
regibus vidit eam. Sic et cetera que secuntur
[illegible]. In visione ostendit ei dominus eam visio
nis. si fuit hec visio ymaginaria vel corp
alis. precepit enim dominus ut tolleret lumbare su
um et absconderet illud in eufrate. et post
multos dies eum mandato domini reverso invenit
illud putrefactum et nulli usui aptum. Et ait
ei dominus. Sic adhesit lumbare ad lumbos vi
ri. sic agglutinavi mihi domum israel et domum
iuda. Sed quia recesserunt a me post deos
alienos fornicando. sic putrescet trans
eufraten captiva. Reliqua in ieremia locis suis
tractabimus.

De iusticia ozye

Porro .xviij. anno regni iosie. precepit
iosias helchye ut recondunt pecunie
que oblata fuerat ad templum reparatori
perficeretur. et fierent inde vasa ad ministerium
domini. Cumque helchyas omnia diligenter
scrutaretur. invenit librum moysi in templo
secus archam et in ea deuteronomium
quod moyses reponi fecerat in ea. et misit eum re
gi per manum saphan. Quem cum legisset coram
rege. scidit rex vestimenta sua. Audivit
enim maledictiones scriptas in transgressores
legis et crebras comminaciones domini. quod si
sequerentur ydola. ydola eicerent eos de terra
quam dederat eis. sicut eiecerat amorre
os a facie eorum. et mirabatur quod adhuc esset
terra. et videbatur in imminente captivitate. Tunc
precepit helchye et viris prudentibus ut con
sulerent deum pro se et pro populo suo. Qui deste
rerunt ad oldam prophetissam uxorem sellum
que habitabat in ierusalem in secunda id est in secundo ambitu
muri quem fecerat ezechyas. de qua dixit sopho
nias. et ululat secunda. que prophetavit sub iosia
de captivitate iude. Ipsa namque planctum
audiet. Secunda ululat. Forte enim non invene
runt ieremiam. vel potius nulli viro tam adhe
rebat. Et respondit olda. Hec dicit dominus. Ecce ad
ducam mala que scripta sunt in libro legis super
hunc locum et habitatores eius quia reliquerunt
me et incenderunt in cunctis operibus manuum suarum. Succen
detur indignacio mea et non extinguetur.
Regi autem qui misit vos dicetis. Hec dicit do
minus pro eo quod audisti verba voluminis et perterritum
est cor tuum et humiliatus es. disperiet hec

mala · que facient in diebus tuis · et colligam te ad patres tuos in pace. Quod non est intelligendum de pace ipsius regis · ipse enim occisus est a pharaone · sed de pace populi · et regni sui · quia inferret populo quod comminatus fuerat. His auditis mittens rex in omnem provinciam congregavit omnes populos iherusalem · et stans super gradus legit cunctis audientibus omnia verba libri · et percussit fedus coram domino · et compulit omnes fidelium constare ut legem moysi servarent omnia ex corde. Et delevit aruspices · et maleficos omnes · et omnia vestigia ydolorum · redegit in pulverem · et vestigia serpentis enei quod contriverat ezechyas. Ob hoc in prologo sophonie legitur iosyas contrivisse illud · et contaminavit excelsa · et vallem tophet · et ignem moloch · Fecit ossa mortuorum usque sparsit · vel quibus aliis immunda · ut pote abhominabilem quam venerabilem locum haberet. Equos quos solis · et currus quos deputaverant reges iude in introitu templi iuxta exedram nathanmelech eunuchi penitus destruxit. Fecerunt ibi ydolum solis quem pictum in bellice · quem nulli parti senescentem set cottidie renovant. Fecerant et ei equos et currum · putantes quod in hunc modum heliam transtulisset. Et ascendens rex in bethel fregit altare quod fecerat ieroboam · et combussit ossa sacerdotum · et filiorum prophetarum eruta de sepulcris excelsorum iuxta verbum abdo prophete. Cuius titulum cum legisset in sepulcro precepit ne moverentur ossa eius nec illius cum quo sepultus erat. Idipsum fecit in excelsis samarie et in urbibus manasse · et effraym · et symeon · usque in neptalym · ossa de tumulis excelsorum eruta super altaria comburens et tam ossa quam altaria in pulverem redigens. Hoc predictum erat de posita ante annos · ccc · xl. Et rediens iherusalem fecit phase · convocatis ad illud etiam filiis israel · qui captivitatem assyriorum · aliqui enim effugerant · vel et de captivitate aliqui iam redierant. Et tradunt greci fuisse · xi · neomeniorum. Non est factum tale phase a diebus iudicum. In paralypomenon legitur a diebus samuelis · quod postquam dicta inicio scriptorum factum est · et septum esse samuel · per alios non idipsum intelligentes · Per ergo intelligi quod samuel fecerit phase · et si in hystoria non legatur. Quod autem audies iudices fecerunt phase certum est · quoniam · moyses et iosue iudices fuerunt. Et factum est hoc phase in ierusalem · xviii · anno regni Iosye.

De morte iosye.

In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assyriorum · Audierat enim eum iam debilitatum · quia medi et babylonii a monarchya eius recesserant · et estimabat quod de facili posset obtinere syriam · et primo aggressus est regem adremon · qui regnabat tunc in carcamis. Descendit ergo iosyas in occursum eius prohibens ne transitum faceret per iudeam. Et misit pharao ad iosyam dicens. Quid mihi et tibi rex iuda? Non adversum te venio ad eufraten properans · mittit me deus ad medos · Sine me ne deus qui mecum est interficiat te. Et non acquievit iosyas sed cum rege adremon componebat acies ut dimicaret adversus pharaonem. Et forte dum transiret accurrit incautus quem sequebatur cum more regio · occisus est a sagittariis in campo mageddon · et planxit eum inconsolabiliter adremon rex cum exercitu suo · unde illud dictum est · Erit planctus sicut planctus adremon. Traditur autem quod iuxta arbore et fonte occisus fuerit quo statim aruerunt. Et revexerunt eum in iherusalem · et sepultus in mausoleo patrum suorum. Et planxit eum universus iuda et israel · et maxime ieremias. Qui scripsit super eius exequias trenos lamentabiles. Quomodo sedet sola civitas plena populo · et cetera. Quibus utebantur pastores cantores et cantatrices super exequias Iosye · et longis temporibus in iudea super iosyam eos replicabant. Quibus pretiosis addidit idem tempus aliquas lamentationes super excidio civitatis. Incidentia.

In diebus iosye apud romanos rex · ancus marcius nume nepos ex filia. Aventinum montem et ianiculum urbi addidit. Super mare · xvi · ab urbe miliario ostiam condidit oraculo dodonei primum grecia usa est. Ante romanorum rex tarquinius priscus qui cloacam rome edificavit muros et cloacas · et capitolium extruxit ludos romanos instituit. Arion · Adelphino deportatur athenis dicitur. De filiis iosye.

Reliquit autem iosyas tres filios eliachim quem et iechonias primogenitum · xxv · annorum · medium autem ioachaz · quem successit david est · xxiii · annorum · et tercium mathaniam · erat · viii · annorum. Tulit eius populus terre medium filium · ioachaz · et constituit eum regem pro patre suo · qui tribus mensibus tantum regnavit in iherusalem. Iam ut dicitur paralypomenon · Veniens rex egypti in iherusalem amovit eum · et imposuit mulctam terre · c · talenta argenti · et unum

et pena

auit et constituit regem pro eo fratrem eius primogenitum helyachim sub tributum et mutato nomine uocauit eum ioachym ut mutato nomine signum esset subiectionis. Et duxit secum ioachaz in dolo sub spe honorandi eum in egypto. Quem cum uenisset in reblatha uinxit eum et ligatum misit in carcerem regis egypti. Mortuo ioachaz. xxvi.

¶ De ioachym

P annorum erat cum regnare cepisset et .xi. annis regnauit. Fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Cumque argueret eum urias propheta comminatus est ei ualde et fugit urias in egyptum. Et misit post eum ioachym et reduxit eum et morte turpissima interfecit eum. Anno quarto regis ioachym cepit regnare nabuchodonosor in babylone. Et uicto rege egypti tulit omnia que eius fuerant a riuo egypti usque ad flumen eufraten. Et transiens eufraten cum syriam usque ad pelusium cepit preter iudeam.

Quarto anno .iiii. ioachym locutus est ieremias ad omnem populum iuda et ad ciues ierusalem dicens. A .xiii. anno iosie locutus sum uobis uerba domini et hodie est .xxiii. annus et non audistis me. Propterea hec dicit dominus adducam seruum meum nabuch super terram hanc et super omnes nationes que in circuitu eius sunt et seruient regi babylonis .lxx. annis. Cumque impleti fuerint anni .lxx. uisitabo super regem babylonis et super terram caldeorum iniquitatem eorum et ponam illam in solitudines sempiternas. Et mirabantur quod tam audacter loqueretur. Nam et in principio regni ioachym cum staret in atrio templi et dixisset hec dicit dominus. Dabo domum hanc sicut silo et urbem hanc dabo in maledictionem. apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes. morte moriatur. Et ascenderunt de domo regis principes iuda et sederunt in porta domus domini et accusabant ieremiam sacerdotes et prophete. Quibus ait. Misit me dominus ut prophetarem aduersus locum istum. Facite in manibus uestris sicut placet quod rectum est in oculis uestris. Et liberauerunt eum principes a manibus populi et maxime aichan filius saphan dicentes quod micheas et in diebus ezechie similia predicasset et multi prophete in diebus regum et aliqui a regibus oppressi sunt et honorati. Clauserunt tamen principes ieremiam ne publice predicaret. Dixitque tunc dominus ad ieremiam. Tolle uolumen et scribe omnia uerba que locutus sum tibi aduersus iudam et alias gentes a diebus iosie usque ad diem hanc. Et uocauit ieremias baruch filium nerie et scripsit baruch ex ore ieremie omnes sermones domini. Et dixit ad eum ieremias. Clausus sum non ualeo ingredi domum domini. Ingredere ergo tu et lege que scripsisti in die ieiunii audiente populo et uniuersis qui ueniunt de ciuitatibus suis. Et fecit baruch sicut preceperat ei ieremias sepe legens in domo domini.

¶ Factum est autem in anno .v. ioachym in mense .ix. predicauerunt ieiunium omni populo ierusalem et uniuersis qui confluxerant de iuda et legit baruch sermones ieremie in atrio porte noue domus domini. Quod cum audisset filius gamarie micheas descendit ad principes et seniores domus regis qui sedebant in gazophilacio scribe. Quod cum nunciasset eis que audierat aduocauerunt ad se baruch. Qui cum legisset omnia uerba coram eis obstupuerunt et dixerunt ei. Absconde te tu et ieremias et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem qui sedebat in domo yemali mense .ix. et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset filius nathanie iudi tres pagellas uel quatuor scidit rex uolumen scalpello scribe et proiecit in ignem donec consumeretur quibusdam tamen contradicentibus. Et precepit rex seruis suis ut apprehenderent baruch et ieremiam. Dominus autem abscondit eos. Et dixit iterum dominus ad ieremiam. Scribe rursus in uolumine omnes sermones quos combussit ioachym et sic addes plures et precipue ea que dicit dominus contra ioachym. Non erit ex eo qui sedeat super solium david et cadauer eius proicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem. Non plangent eum ue frater ue soror et non plangent eum frater et soror dicentes ue domine et ue inclite. Sepultura asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas ierusalem.

¶ De rechabitis

Factum est autem in anno .viii. ioachym qui est .iiii. annus nabuch. Ascendit nabuch in iudeam et depopulabatur eam. Rechabite autem qui habitabant in tabernaculis seorsum ab hominibus timentes absconderunt se in ierusalem ut ibi saluarent uitas suas. Et dixit dominus ad ieremiam. Uade et induces omnes rechabitas in unam exedram thesaurorum domus domini. Et induxit eos in gazophilacium filiorum ennon et posuit coram eis cyphos et calices plenos uini dicens. Bibite uinum. Qui ait. Non bibemus quia ionadab filius rechab precepit nobis dicens. Non bibetis uinum uos et uxores uestre et filii usque in sempiternum. Domum non edificabitis. Sementem non seretis. Uineas non plantabitis. In tabernaculis habitabitis cunctis diebus ut uiuatis multis diebus super terram in qua peregrinamini. Et tunc ait dominus ad ieremiam. Dic habitatoribus ier

Hec dicit dominus. Numquid non accipietis disciplinam ut obe-
diatis mihi sicut rechabite patri suo. Propterea indu-
cam super vos mala que locutus sum. De stirpe
vero rechab non deficiet vir stans in conspectu meo.
Porro cum ascendisset nabuch. in ierusalem cepit
ioachym et ligavit eum et trahebat secum in
babylonem. et multos nobiles cum eo. Interim
vero imposuit ei nabuch tributum et remisit
eum in ierusalem. sed obsides traxit secum pueros de se-
mine regio. danyelem et tres pueros. et ser-
vivit ei ioachym tribus annis. Sed cum audisset
quod rex egypti contra nabuch pugnare vellet, nabuch
negavit ei tributum quod promiserat. Et ascendens
rex babylonis in ierusalem iure fecit intrari
eam. sed cum intrasset fidem non servavit. sed iuve-
nes fortissimos quosque occidit una cum rege
ioachym. quem extra muros insepultum proici iussit
et quia fidem non servaverunt ei hostes. Ideo for-
te liber regum vocat eos latrunculos dicens. Et im-
misit dominus in ioachym latrunculos chaldeorum et
syrie et moab et amon ut disperderet eum iux-
ta verbum domini. Nam stigmata fuit inventa in corpore
occisi contra legem et nomen ydoli quod colebat chodo
donathay.

De sedechya

Et constituit nabuch filium eius regem ioachym
iechoniam equivocum patri. xviii annorum
erat ioachim cum regnare cepisset. et tri-
bus mensibus et x diebus regnavit. Nam cum recessisset
nabuch timuit ne ioachim memor necis patris
adhereret egyptiis et pugnaret adversus
eum et rediit et obsedit ierusalem. Sed ad vocem
ieremie egressus est ioachym ad eum cum matre et cum
domo sua et principibus eius. Et suscepit eos rex
babylonis anno viii regni sui et tulit uni-
versa vasa aurea de domo domini et thesauros
domus regie et transtulit in babylonem cum rege et
matre eius de domo regia artifices. De prin-
cipibus et viris robustis vii artifices et in-
clusores mille. Summa xi in quibus
erat mardocheus patruus hester et
ezechiel adhuc iuvenis de genere sacerdotum.
Videtur tamen Iosephus velle quod iam duos libros con-
scripserat de futuro urbis excidio quos re-
liquit in iudea. Isti quia sponte tradiderunt
se iuxta dei sunt transmigratio iude. Alii vero
quos postea pro violaciones tractati sunt iuxta dicuntur
captivitas iude. Ab hac transmigratione su-
ab viii anno regni nabuch quidam inchoant
enumerare lxx annos captivitatis.
Et constituit. De sedechya

nabuch regem in ierusalem patruum ioachym ma-
thaniam ut iuraret ei de tributo in nomine dei de re-
ligione iuris iurandi et mutato nomine voca-
vit eum sedechiam. xxi erat annorum agebat
sedechias cum regnare cepisset et xi annis
regnavit in ierusalem et fecit malum coram domino sicut
ioachym frater eius. Erat enim superbus cogitans ut
adhereret regi egyptiorum et non servaret ius iu-
randum regi babylonis. Decipiebant enim eum
pseudoprophete dicentes imperio babylonios vinci-
dos ab egyptiis. Cumque diceret ei ieremias
ut spem poneret in deo et non in homine. dixit ad
eum dominus. Descende ad domum figuli et ibi audies verba
mea. Et descendi. Et ipse figulus faciebat opus
super rotam et dissipatum est vas in manu eius. Et ver-
sus fecit de eodem luto aliud vas sicut placuit
in oculis eius. Et dixit dominus ad ieremiam. Dic domui
iuda. Hec dicit dominus. Numquid sicut facit figulus ego
possum facere vobis ut destruam et disperdam vos et
penitentes edificem et plantem. Post hec autem in
anno iiii regni sedechie miserunt ad eum nunci-
os rex edom rex moab rex tyri rex amon
rex sydonis petentes ut inirent fedus ad re-
bellandum regi babylonis. Et dixit dominus
ad ieremiam. Fac tibi cathenas ligneas id est torques
et vincula et pones unam in collo tuo et alias
dabis in manus nunciorum v regum coram se-
dechia dicens. Hec dicit dominus v regibus et regi iuda.
Ego feci terram et dedi eam cui placuit in
oculis meis. Et nunc dedi omnes terras istas in ma-
nu nabuch servi mei. gens autem et regnum quod
non servierit ei in gladio et fame et peste visi-
tabo eos. Posuit autem propheta verba dicens
cum vos non serviretis regi babylonis ne per-
iretis cum eo. Et cum complesset ieremias mandatum
domini coram sedechia ananyas propheta de ga-
baon tulit cathenam de collo ieremie et con-
fregit eam dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam
iugum regis babylonis de collo istarum gen-
cium post ii annos dierum et referri faciam omnia
vasa domini et reducam omnem transmigrationem
iude ad locum istum. Et ait ieremias amen
sic faciat dominus quod dicis. Ipsum velle ego si si-
possem. Veruntamen audi ananya non misit
te dominus et confidere fecisti populum istum in mendacio
propterea morieris hoc anno post duos menses
dierum. Et mortuus est ananyas in anno illo mense
vii. Iuxta hoc predixerat ieremias in mense
v. Tercio autem sedechias ad mortem ana-
nye misit nuncios in babylonem cum tributo

Et misit ieremias epistolam in manibus nunciorum sede
chie ad omnem transmigracionem inde dicens. Hec dicit dominus
Edificate domos et plantate ortos. ducite ux
ores. nuptui. et querite pacem ciuitatis ad quam
uos transmigrare feci. et orate pro ea dominum. quia in pace
illius erit pax uestra. non uos seducant prophete qui
in medio uestri sunt. quia cum inceperint uos inuenti redi
turos. quia cepit impleri in babylone. lxx
anni. reducam uos ad locum istum. Hec autem dicit dominus
ad achab filium culye. et ad sedechyam filium ma
asye qui prophetant uobis mendacium. Tradam eos in ma
nu regis babylonis. et percuciet eos in oculis ue
stris. et assumetur ex eis maledictio dicencium. po
nat te dominus sicut sedechyam et sicut achab. quos
frixit rex babylonis in igne. pro eo quod fecerint
stulticiam in israel. uel mechati sunt uxores ami
corum suorum. et locuti sunt uerbum in nomine meo quod
non indicaui eis. Hos duos tradunt hebrei
fuisse illos duos senes quos propheta diiudicauit
danyel. Recobest quod dicit rex babylonis eos
frixisse. cum danyel dicat eos lapidatos. con
uictos enim tradidit eos regi ad penam que in nomine
ignis significatur. Cumque redissent nuncii de baby
lone attulit litteras ex parte pseudo propheta semeias
ad sacerdotes misit. inter uerba. posuit uos dominus sacerdo
tem suum pro omnem uirum arrepticium et prophetantem ut
mittas eum in neruum et in carcerem. et nunc quare
non increpasti ieremiam qui scripsit uobis. edifi
cate domos quia non redibitis. Et legit sopho-
nyas epistolam coram domino sedechya in auribus
ieremie. Et ait ieremias. hec dicit dominus. Super eos quos
transmigrare feci uisitabo uerbum domini bonum ut
reducam eos. Sed uos a quo non egressi estis cum
eis in mittam gladium et famem et pestem. Et
ponam uos quasi ficus malas que comedi non possunt.
Ostendit enim michi dominus signum. Et ecce duo ca
lathi pleni ficis positi ante templum. Et dixit
dominus ad me. Quid tu uides ieremia. Et dixi. ficus
ficus bonas. Bonas ualde et malas malas
ualde. Et ait dominus. Sicut ficus hee bone sic cog
noscam transmigracionem quam emisi de loco isto et
reducam eos in terram hanc. Et sicut ficus pessime
sic dabo sedechyam et reliquias que remanserunt
in hac urbe in iugracione et obprobrium omnibus
regnis terre. Et dixit iterum dominus ad ieremiam. Vade
et accipe lagunculam figuli testeam et duces
tecum de senioribus populi ad uallem filiorum ennon
que est iuxta introitum porte fictilis et conteres laguncu
lam in oculis eorum et dices. Hec dicit dominus. Sic conte
ram locum istum et ciuitatem hanc. nec uocabitur

amplius locus ille topheth et uallis filii ennom sed uallis
occisionis. Et implebo enim eum cadaueribus eo quod non sit alius
locus ad sepeliendum. Et uenit ieremias ad topheth et ste
tit in atrio domus domini et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus
Ecce inducam super hanc ciuitatem uniuersa mala
que locutus sum aduersus eam. Et indignatus phassur
sacerdos percussit ieremiam et misit eum in neruum qui
erat iuxta beniamyn superiori in domo domini. Cumque
illuxisset in crastinum eduxit phassur ieremiam de neruo
Et dixit ad eum ieremias. Non phassur uocauit dominus nomen
tuum sed pauorem undique. Interpretatur enim phassur uel fac
tor oris nigredo. quasi diceret non huius oris nigredine id est po
testate imperandi uocaberis sed pauor undique captiuus
duceris in babylone. Et orauit ieremias ad dominum. Domine
deus exercituum qui uides renes et cor. uideam ultionem
ex eis. tibi enim reuelaui causam meam. Porro in anno
iiii. sedechye ipse est annus v. transmigracionis iosechi
erat ezechyel in babylone ad capti
uos propheta acceperant epistolam ieremie. Cui propheciam
sic et danyel. preterea prequirant post excidium urbis
et obitum ieremie. **De prima obsidione ierusalem**

Porro in principio anni noni
sedechye nabuch obsedit ierusalem quia nega
uerat ei sedechyas tributum. Et misit se
dechyas ad ieremiam phassur et sophoniam sacer
dotes dicens. Interroga pro nobis dominum si forte faciat
nobiscum mirabilia. Et ait ieremias. Hec dicit dominus. Ecce dabo
sedechyam regem iuda et seruos eius et populum eius
in manu nabuch regis babylonis. et percuciet
eos in ore gladii et non flectetur neque parcet neque
miserebitur. et libere ambulabat ieremias in medio populi et hec
clamans. Porro rex egypti egressus est de egypto cum
exercitu quo solueret obsidionem ierusalem. Et recessit
rex babylonis ab ierusalem in occursum eius et fuga
uit eum in ore gladii et de syria coegit eum
exire. Cumque discessisset nabuch ab ierusalem illu
serunt falsi prophete ieremie et increpabant sedech
yam dicentes. Non reuertentur babylonii sed redi
bit transmigracio nostra ad nos cum omnibus uasis do
mus domini quia hii et ueri prophetabant dicentes. Tra
detur sedechyas in manu regis babylonis et
loquetur os eius cum ore ipsius et oculi eius oculos eius
uidebunt et in babylonem ducet sedechyam
Impii uero dicebant ieremiam amore recessisse
Porro ieremias strauit iter ut iret in terram
ad anathoth uicum suum qui xx stadiis distat
ab ierusalem. Cumque peruenisset ad portam beniamin
custos porte irias apprehendit eum dicens. Ad
chaldeos profugis. Et adduxit eum ad principes. Qui
cesum miserunt in carcerem qui erat in domo

xxv

ionathe scribe. Et sedit ibi ieremias multis diebus. Et
venit ad eum Anameel filius Sellum patrui sui ad vesti-
bulum carceris et ait: Eme agrum meum qui est in Ana-
thot, tibi enim competit hereditas tamquam propinquo.
Et intellexit ieremias quia verbum domini esset, et emit agrum
appendens .vii. stateres et .x. argenteos, et ad-
hibuit testes, et scripsit librum possessionis signatum
et stipulationes et rata vel et servata signa foris
sunt. Et hunc librum legis solvit et signa foris sunt
et rescriptum liber fecit apertum, et in oculis Anameel
et testium dedit librum Baruch dicens: Sume
librum emptionis hunc signatum et librum hunc
qui apertus est, et pone eos in vase fictili ut per-
manere possint diebus multis. Et in hoc dominus: Adhuc
possidebunt agros et vineas in terra ista, de qua
vos dicitis quod deserta erit. Ecce ego congre-
gabo eos de universis terris ad quas eieci eos,
et reducam eos ad locum istum, et habitabunt confidenter,
et feriam eis pactum sempiternum. **De secunda ob-**
sidione

Porro anno .x. Sedechie
.x. mense die mensis luna .xviii. rediit Na-
buzardan princeps exercitus babylonis
et princeps nabuch cum eo, et obsederunt ierusalem et
circumierunt in circuitu eius munitiones. Et clau-
sa est civitas .xviii. mensibus. Interim itaque Sedech-
ias tulit ieremiam de carcere et interrogavit eum
in domo sua secreto dicens: Putasne est sermo domini quem
dixerunt caldei? Qui ait: In manus regis baby-
lonis traderis. Sed obsecro te domine mi rex ne
remittas me in carcerem ionathe ne moriar
ibi. Et precepit rex ut cederet in vestibulum carceris
et ut daretur ei torta panis cottidie excepto
pulmento donec consumerentur omnes panes de civita-
te. Et clamabat ieremias in vestibulo carceris:
Qui remanserint in civitate fame aut gla-
dio peribunt; qui confugerint ad hostes quadam morte
te declinabunt. Et convenerunt principes et seni-
ores civitatis ad regem dicentes: Rogamus te domine
ut moriatur homo iste, de industria enim dissolvit
manus bellantium. Plane intelligit caldeus. Sedech-
ias victus ducetur in babylonem. Ezechiel enim in
babylone prophetavit dicens: Non videbit Sedech-
ias babylonem. Et dixit rex ad eos: Ecce in ma-
nibus vestris est, neque enim fas est regem vobis quicquam nega-
re. Tulerunt ergo ieremiam et deposuerunt eum cum
funibus in lacum helchie in quo non erat aqua sed lutum
ut moreretur, ipsa suffocaret puer. Et erat pro-
pheta in luto usque ad guttur, quod erat ei amarius
omni morte. Tunc abymelech ethyops
vir eunuchus de domo regis secreto dixit ad re-
gem: Peccatum fecerunt viri isti gravi-
ter. Qui ait: Tolle .xxx. viros et leva prophetam de
lacu antequam moriatur. Qui assumptis viris tulit
pannos veteres de domo regis qui computruerant et
submisit eos in lacum per funiculos, et dixit ad ieremiam:
Pone pannos veteres sub cubitum manuum tuarum
et super funes. Qui fecit. Et eduxerunt eum de lacu. Et
vocavit eum rex secreto ad ostium tertium quod erat
in domo domini et ait: Interrogo te ne abscondas
a me aliquid. Qui ait: Si consilium dedero tibi non me
audies. Si annuntiavero tibi nonne interficies me? Et iura-
vit ei rex dicens: Vivit dominus non occidam te neque
tradam in manus virorum qui querunt animam tuam.
Et ait ieremias: Si exieris ad principes babylo-
nis salvus eris tu et domus tua et civitas hec
non succendetur. Si non exieris, et civitas hec
succendetur et tu cum domo tua non effugies ma-
nus eorum. Et ait rex: Faciam quod dicis, sed timeo
iudeos qui transfugerunt ad chaldeos ne forte ac-
cusent me et tradar in manus eorum et illudant
mihi. Et ait ieremias: Non tradent. Et tunc rex in-
quit: Nullus sciat verba hec. Si quesierint a te quid lo-
cutus est tibi rex, dices: Prostravi me coram re-
ge ne reduceret me in carcerem. **De fuga**
Sedechie

Porro deficiente victu-
alia in civitate adeo ut mulieres come-
derent parvulos suos ad mensuram pal-
mi sicut legitur in trenis. Capta est autem civitas .xi.
anno regni Sedechie .iiii. mense .ix. die mensis
per ... et libro regum. Secundum ieremiam .ii. .b. die.
Et capta est civitas circa mediam noctem. Et se-
derunt principes babylonis in porta media.
Fugit autem Sedechias cum omni domo sua noc-
te et principes armati eius cum eo per viam orti re-
gis, et ingressi sunt ad viam deserti. Et cum
nunciatum esset a quibusdam transfugis principibus
babylonis, persecuti sunt eum diluculo et con-
prehenderunt eum in campo solitudinis iericon-
tine. Plures autem per napam dispersi sunt et re-
cesserunt ab eo. Ipsum vero cum reliquis victum tra-
xerunt ad regem babylonis in reblatha. Qui lo-
cutus est cum eo iudicium dicens eum ingratum
fuisse, propter ab eo imperium et post munificum
hostiliter egisse et deierasse in deum. Et addi-
dit: Magnus deus hominis tua negacio odio te tra-
didit nobis. Et occidit filios eius coram eo, et Sara-
yam summum sacerdotem cum filio Iosedech
reservavit. Occiditque eunuchum qui erat super
viros bellatores, et sophar principem ex-
ercitus qui probabat tirones, et .v. viros probatos
i. novas milites

de hiis qui steterunt coram rege et tres de ianitoribus
templi et vi viros et barones de vulgo ut liber regum
dicit. Oculos vero sedechye effodit et cathenis vinxit
eum ut adduceret eum in babylonem et cum eo ioseph
dech. Et redierunt quod diripuerant eos in reblatha ad
exercitum in ierusalem. **De incendio templi.**

Igitur in xi anno sedechye mense v x die mensis
ipse anni xix nabuchodonosor regis babylonis na
buzardan incendit domum domini et domum regis
et omnes domos ierusalem et totum murum ierusalem per cir
cuitum destruxit et tulit omnia vasa domus
domini et columpnas duas et mare eneum et ligavit
ieremiam ut adduceret eum in babylone. Et ista fuit secunda
captivitas iude. Et tulit ieremiam de vestibulo
carceris de quo mandatum acceperat nabuchodonosor in hunc
modum. Tolle illum et pone super oculos tuos et ut
volueris facies ei. Et prefecit terre godoliam filium
aicham ut preesset pauperibus qui relicti erant agri
colis et vinitoribus ut redderent singulis annis vec
tigalia regi babylonis. ¶ Dedit autem nabuzar
dan ieremie et trahebantur ante eum cathenati.
Et tollens de medio eorum ieremiam dixit ad eum
veni mecum in babylonem et honorabo te. Et si
displicet tibi resideas hic. Omnis terra in conspectu tuo
sita apud godoliam et quocumque volueris vade. Et
tradidit ei nabuzardan cibaria et munera et
dimisit eum. Simul et rechabitas liberos abire
permisit. Sedit itaque ieremias et baruch no
tarius eius in meos ipse quod relicti fuerant. Nabuzar
dan vero abiit in babylonem ferens secum captivitatem.
¶ Hic fuit exitus regum hebreorum. Et regnaverunt
in eo spacio annis d xiiii et mensibus vi die
bus x. Sed in libro regum non plene continentur.
Et fuerunt in eo reges a david xxi. Ab edifi
catione vero templi fluxerunt anni cccc et lx
et menses vi et dies x. Ab egressu autem filiorum israel de
egipto anni mille et lxii et menses vi et dies
x. Fuerunt autem in templo per successionem xv
summi sacerdotes a primo sadoch quem instituit
salomon usque ad postremum iosedech quem interfecit rex
babylonis. **De morte sedechye**

Porro nabuchodonosor cum intrasset babylonem
cum triumpho victimas sollempnes in
molavit diis suis et sollempnizavit
cum omni populo x diebus. Cumque recumberet ex
hilaratus precepit rex ut adduceret sedechyam
in medium et aliquos de cantoribus templi cum eo
qui psallerent coram convivantibus in musi
cis instrumentis et canerent ympnos de can
ticis syon. Bibebant autem convive in vasis
domus domini quorum quedam nabuchodonosor consecravit ydolis
quedam vero sibi reservavit. Cumque daret psallen
tibus potum clanculo precepit rex ut daretur
sedechye potus lassativus et coram omnibus igno
miniose laxaretur et versum reduxerunt in car
cerem. Qui nimio afflictus dolore post paucos
dies mortuus est. Et audiens nabuchodonosor eum mor
tuum eius et penitens eum de carcere regio honore
sepelivit eum. Indiebus sedechye finem est ex
terminium regni iudeorum et exordium huius v e
tatis. Cuius anno ii factus est solis defectio quando tha
les milesius predixit. Indiebus captivitatis roma
norum rex servius nobilis captive filius tres montes
urbi addidit. Quirinale. Viminale. Esquilinum
fossas circa muros duxit. Census romanorum a
uno primum institutum. Tandem occisus est a tarquinio
superbo prisci tarquinii filio. ¶ Eodem tempore
apud grecos vii sapientes sunt appellati. In
hoc loco dignum duximus inserere diversitates
de collatione annorum regum iuda et regum israel.
et determinationes earum quod nobis occurrerunt ut ea
dem hystoriam expediamus et sequamur. **De eiusdem**
contrarietatum.

In libro regum exigitur diversitates de collatione annorum regum iuda et
regum israel. Et quis determinari possunt ubi non
inveniet determinationem in eo scripturam dominus hoc
accidisse quod in scriptis nostris et nullis sepe fallimur.
Roboam et ieroboam pariter uno eodem regnaverunt annis
xvii. alter in iuda alter in israel. Post roboam
cepit regnare filius eius abya in israel in anno xviii
ieroboam qui xxii annis regnavit in israel. Et
regnavit abya ieroboam iii annis quod synodoch
parte dicit est hoc est ii annis et aliquam partem tercii
quod erat xxi ieroboam et reliqua parte eiusdem
anni cepit regnare asa filius abya et xxi
anno regnavit in iuda. Anno ii asa regnavit
in israel nadab filius eius ieroboam ii annis in uno
anno et aliqua parte secundi anni quod adhuc erat tertius
asa et occidit eum baasa. Et cepit regna
re in israel pro eo anno tercio asa et regnavit
xxiiii annis non tamen plenis quia tunc regnasset
usque ad xxvii asa. Sed non regnavit nisi usque
ad xxvi. Hela itaque filius baasa cepit regnare
in israel anno xxvi asa duobus annis regnavit
in uno anno et aliqua parte secundi qui erat xxvii
asa. Et in eodem anno zamri interfecit
hela et regnavit pro eo vii diebus. Quo mor
tuo divisus est populus quedam sequebatur tebni
altera sequebatur amri. Et postmodum amri
regnavit xii annis in israel. Hic notandum

est q contentio de regno int' amri et thebni duravit
p tres annos et ult. quia stat d. scripta q amri ce
pit regnare xxxi anno regni asa. Si n. mor
tuo zamri statim cepisset regnare amri e electus
fuit g regnare cepisset xxvii anno ul. viii
regni asa. Beniamin ptea d. scriptura cu cepis
se regnare in hoc anno sue electionis cu dicat
filium ei achab cepisse regnare xxxviii anno
regni asa. Si n. xii annis regnavit amri
et inchoavit regnare xxxi anno r. asa q
asa no n. xli anno regnavit palam est q am
ri sr iuxit asa p unum annum. Quom ergo
achab successor patri inchoavit regnare xxxviii
anno reg. asa. Et sic solu pt. Ita scriptura
d. amri cepisse regnare xxxi anno reg. asa
intelligendum est quia tunc sol. et sup totum isrl
mortuo thebni cepit regnare. Et aut dicit
cu regnasse xii annis a xxvii anno asa
numerat. qn ut eu in rege elegit qd tpe cre
dit usq ad xxxviii annum regni asa qn
achab regnare inchoavit. Huic sunt se
quens scriptura consonat q narrat iosaphat
filium asa regnare cepisse iiii anno regni ach
ab qui fuit ult. asa xli r. Porro iosaphat
xxv annis. cu anno xvii ochozias fili
ei achab cepit regnare in isrl et ii annis
regnavit. huic quia filium no huit frater
ei ioram successit in regnum. Et cepit regna
re ioram in isrl anno ii ioram filii iosaphat
Si q. si anno xviii iosaphat q xxv
annis regnavit ochozias cepit regnare
et ii tm annis regnavit qn ioram frater
anno ii ioram filii iosaphat et no poci
xviii ul xix anno iosaphat regnare
cepit. ptea stat subiungit in sequentibus
scriptura q xviii anno iosaphat ioram
fili achab regnavit. Hec diversitas sic sol
ui pt. Duo anni qb d. regnare ochozi
as illi sunt quib et i eo innus annos et can
cellos com sue corruisset regnavit. Re
liqui n. viii ul ix qb eo languente fr eius
ioram amissione regni agebat no t sibi
s. fri de putant. Unde i xviii anno reg
iosaphat regnasse scribit ioram quia tunc
reg. amministracione p fre q languebat
suscepit. Septimus n q dicat qd ioram
fili ei achab anno ii ioram filii iosa
phat regnavit tpe q sol de facto iam
fre regnare cepit attendit. Et diversitas
sane scriptis [illegible] colleg est tractatus

libri regum. vini est q alii aliud et alii aliud sm
romu diversitate titulum inchoacionis regni reg
tem iuda quam isrl assignavit. Ioram aut
fili achab xii annis regnavit sr isrl. Illa est
scriptum q ptea d. q anno v. Ioram filii ach
ab regis isrl regnavit ioram fili iosaphat
regis iuda tpe attendit q cu p fre adhuc iu
uente regnu amministrare cepit. Porro ioram
fili iosaphat xxxii annorum erat cu regnare
cepisset et viii annis regnavit in ihrlm. Anno
xii ioram filii achab regnavit ochozias fili
ioram regis iuda xxii annorum erat cu regnare
cepisset et uno anno regnavit in ihrlm. Quida
mendosi codices hnt ioram filium iosaphat
xxii annorum esse tunc cu regnare cepisset quod
stare no pt. Si n. xxii annorum erat tunc
cu regnare cepisset xviii annis tm regna
uit g. xl annorum erat cu mortuus est. sed filius ei
ei succedens iam xii annorum erat g qn
eu genuit ioram viii annorum erat q est impos
sibile. Tunc hebri tradunt ioram filium iosa
phat xx annis regnasse et xl annis vix
isse q videtur consonare huic lre q d est eu xxxii
annorum esse cu regnare cepisset. Et tm dicunt
solos viii annos quibus innocente vixit tan
quam fratres suos occidisset illi in regnum computatos
a scriptura. Mortuo ochozia mater eius
athalia vi annis regnavit in isrl. In eisd
vi annis regnavit ei ben hyeu q xxviii
annis regnavit in isrl. Anno vii hyeu
cepit regnare in ihrlm ioas et xl annis reg
navit. Regnaverunt ergo pariter ioas in iuda et
hyeu in isrl xxii annis. Quibus finitis mor
tuus est hyeu et successit ei in regnum ioach
az fili ei inchoans regnare anno xxiii
ioas regis iuda et xvii annis regnavit
in isrl. Si q. si anno xxiii ioas ioachaz
fili hyeu cepit regnare et annis xvii
regnavit tm ioas xl tm annis regnavit
no palam est q usq ad xxxix ul poci
xl annum ei ioachaz regnavit. Quom
ergo in sequenti statim d. scriptura q ioas
fili ioachaz anno xxxvii ioas regis iu
da regnare cepit. Forte tempo iuue
te pre simul cu pre regnavit. Forte scriptor
neglig q i nuis sepe errat hanc diffi
cultatem pepit. Anno ii ioas regis isrl
regnavit amasias in isrl xxix annis
anni ii ioas q amasias regnare cepit
[illegible] [illegible] sol de facto pre regnavit

cepit autem amasias rex iuda post mortem ioas
rex in . xxv . annis . Et hic oritur questio . Supra
dictum est quod amasias anno ii . ioas regis israel reg-
re inchoans . xxix . annis regnauit . Ioas
autem . xvi . annis regnauit . xv . itaque annis simul
regnauerunt . Mortuo itaque ioas soli . xiiii .
anni superfuerunt amasie . uel ad plus . xv . Ita
te creuit scriptor ponens . xxv . parum . uel fo-
re amasias iuuenis desiit regnare . et . x . uel
xi . annis uixit diucius quam regnauit . Porro
anno . xv . amasie regnauit in israel ieroboam .
xli . anno . Simul itaque regnauerunt amasias in
iuda . ieroboam in israel . ad plus . xv . annis . Quod igitur
quod sequitur scriptura dicit quod . xxvii . anno ieroboam
regnauit ozias filius eius amasie . intelligitur fo-
re . xii . annis regnum iuda sine rege fuit . quia
ut dixi amasias uiuens regnum dimisit . et ozi-
as adhuc paruulus regnare non poterat . Mortuo
autem patre cum . xvi . esset annorum . et ieroboam in israel
xxvii . anno regni sui inchoasset regere cepit
in israel . et . lii . annis regnauit . porro anno
xxxviii . ozie regis iude regnauit zacha-
rias filius ieroboam in israel . vi . mensibus . Et hic oritur
questio . Supra dictum est quod anno . xxvii . ieroboam in israel
quod est . xli . anno regnauit . ozias regnare
cepit . et xli . annis regnauit . xiiii . itaque an-
nis pariter regnauerunt . ozias et ieroboam . cum ie-
roboam post . xli . annos defunctus sit . statim zacha-
rias filius eius in regnum successit non autem xxxviii
et in . xv . anno regni ozie regnare cepit
dicit igitur regnum israel . xxiii . annis . sine rege fuit
uel potius post xiiii . xxiii . annos zacharias fili-
us ieroboam regnauit . quod tamen ille quia pessime uixit
in regno non fuit computatum . Soli autem . vi . men-
ses sunt computati uite in . xxxviii . anno reg-
ni ozie illi sunt computati . In . xxxix . anno ozie sel-
lum occiso zacharia regnauit in israel uno
mense . Eodem anno manahen occidit sellum
et regnauit in israel . x . annis . Anno . l . ozie
phaceia filius manahen regnauit in israel
ii . annis . Anno . lii . ozie phacee filius ro-
melie phaceiam interfecit . et regnauit in
israel . xx . annis . Anno ii . phacee regnauit
ioatham in ierusalem . et . xvi . annis regnauit
xv . eius annis ad minus simul regnauerunt ioath-
am in iuda . et phacee in israel . et anno quo fuit
ultimus ioathan fuit phacee . xvii . et ita pha-
cee regnauit post ioathan . iii . annis in quibus
conregnauit ei achaz filius ioathan . Quod uero
legitur quod osee interfecit phacee . et regnauit
pro eo . xx . anno ioathan filii ozie . ex illo tempore
regnum ioathan scriptura numerat quamuis pater eius
conregnauit . Dicitur uel sic . quod anno . xx . pha-
cee regnauit . et . quia . xvi . annis regnauit . Ab illo tempore
numerat quo solus mortuo patre regnauit . Porro xii .
anno achaz osee regnauit in israel . ix . annis . Si-
quidem phacee et achaz tribus tantum annis conregna-
uerunt ut dictum est . tunc anno . iiii . achaz occi-
sus est phacee . Et si osee occisor eius non regnauit
pro eo usque ad . xii . annum achaz tunc regnum
israel fuit . viii . annis sine rege . Itaque per
doctores diuersitates et alie si quas pretermisimus
declarari possunt uel per synodochen . uel quia
quidam filii cum patribus regnauerunt . unde soli reg-
nauerunt . uel quia regna quandoque sine rege fuerunt
uisa (?) . Hystoria thobye .

Hystoria thobye exordium huius tempestatis
x . tribuum quam fecit salma-
nasar . Quod tempore eiusdem huius
non satis elucet . cum tamen tradit hystorie tho-
biam uixisse post excidium ierusalem et incendium
templi . Tobias xiii . in cantico suo . Ierusalem ciui-
tas dei castigauit te dominus . benedic deum seculorum ut
reedificet in te tabernaculum suum et reuocet in
te omnes captiuos . Moriens autem moriens fi-
lio suo predixerat filiis de reditu captiuorum dicens
Terra deserta replebitur et domus dei que incensa
est in ea iterum reedificabitur . Sed attendendum
terminus uite thobye filii thobye . fuit terminus
hystorie . quia fuit ei terminus uite non in-
ueni hanc descendisse hystoriam ad plus
ultra tempora iosie . Ponamus enim filium cum patre
captiuatum . vii . anno ezechie . Anno
[illegible] annis tantum uixit . [illegible]
num iosye mortuus est . Hanc hystoriam
transtulit Ieronimus de lingua chaldeorum
in latinum ad petitionem cromatii et heliodori
episcoporum . Hanc hystoriam iudei inter ypo-
crifa ponunt . Ieronimus tamen in prologo suo dicit inter
agyographa . quod si esset tunc esset in eo
ordine canonis uerissime . Sed quia
de nullo codice dicitur quod ieronimus acceperit dicit
sic agyographa ut includeret apocripha
et quia uicina est lingua chaldeorum
hebraico sermoni utriusque lingue peri-
tum loquacem habens . quod ille he-
breis uerbis expressit latino ser-
mone exposuit in breui et quasi sub
unius diei labore

De thobya